

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

DUYGUSAL ZEKA ÖZELLİĞİ ÖLÇEĞİ-ADÖLESAN
KISA FORMU'NUN UYARLAMA ÇALIŞMASI

ESRA ERGİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. HATİCE DEVECİ ŞİRİN

KONYA- 2017

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	ESRA ERGİN
	Numarası	154238031007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı/ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Uyarlama Çalışması

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ESRA ERGİN

(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Esra Ergin		
	Numarası	154238031007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi / Çocuk Gelişimi ve Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Yrd.Doç.Dr.Hatice Deveci Şirin		
Tezin Adı	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Uyarlama Çalışması			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan "Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Uyarlama Çalışması" başlıklı bu çalışma 30/11/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr. Hatice Deveci Şirin		
Yrd. Doç. Dr. Bengü Nebeközoğlu Üye		
Yrd. Doç. Dr. Gökhan KADICI Üye		

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Duygusal zeka ile ilgili pek çok araştırma literatürde yerini almıştır. Ancak duygusal zekanın kişilik özelliği olması yeni bir yaklaşımdır. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Form'u duygusal zekanın kişilik özelliği yapısıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Duygusal zeka kişilik özelliği ile ilgili ülkemizde yeterli literatür ve araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Form (TEIQue-ASF)'nun Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır. Uyarlanması yapılan Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Form (TEIQue-ASF)'nun hem duygusal zeka kişilik özelliği yaklaşımına dayalı literatüre ve daha sonra yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yüksek Lisans dönemi boyunca desteğini benden esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve her zaman yanımda olan saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hatice DEVECİ ŞİRİN'e teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans sürecimde bana yardımcı olan araştırmamı yaptığım okulların değerli müdürleri ve müdür yardımcılara, ayrıca değerli öğretmenlerine bilhassa da bu araştırmada yer almayı kabul eden bu çalışmanın isimsiz kahramanları değerli öğrencilerin her birine teşekkür ediyorum.

Destekleri ile varlıklarını her zaman yanımda hissettiğim benim bu süreçte moral ve motivasyonumu yükselten, manevi desteklerini ve yardımlarını hiç esirgemedikleri için anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ediyorum.

Esra Ergin

Kasım-2017

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	ESRA ERGİN		
	Numarası	154238031007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı/ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Hatice DEVECİ ŞİRİN		
Tezin Adı	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Uyarlama Çalışması			

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Türkçe uyarlamasını yapmaktır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun uyarlamasının yapıldığı araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokul ve liselerde eğitimine devam eden 11-17 yaş 1224 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya 7 tane ortaokul ve lise dahil edilmiştir. Bu okullar; Mehmet Beğen Ortaokulu, Alâeddin Keykubat Ortaokulu, Selçuklu Atiker Ortaokulu, Selçuklu, Atatürk Anadolu Lisesi, Konya Lisesi, Karatay Tes-İş Anadolu Lisesi, Meram Anadolu Lisesi'dir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) kullanılmıştır. Veri toplama araçları ile elde edilen verilerin analizi SPSS 18.0 ve AMOS 19.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) uyarlama çalışmasında; ortalama, standart sapma, ranj,

basıklık, çarpıklık, minimum ve maksimum puan değerleri hesaplanmış, geçerliğin hesaplanmasında; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliği yapılmış; güvenilirliğin hesaplanmasında iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır.

Analizler sonucunda, TEIQue-ASF'nin araştırmada kullanılan diğer ölçeklerle ile arasındaki ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır. Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucu da ortaya çıkan 15 maddeden oluşan 4 faktörlü Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun uygulandığı örnekleme kabul edilebilir uyum gösterdiğine ilişkin önemli kanıtlar sağladığı ortaya çıkmıştır. Tüm bu istatistiki analizler ışığında TEIQue-ASF'nin psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka Kişilik Özelliği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), Duygusal Zeka Kişilik Özelliği.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	ESRA ERGİN
	Numarası	154238031007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı/ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Hatice DEVECİ ŞİRİN
Tezin İngilizce Adı	Trait Emotional Intelligence Questionnaire–Adolescent Short Form Adaptation Study	

SUMMARY

The purpose of this study is to adapt the Trait Emotional Intelligence - Adolescent Questionnaire Short Form (TEIQue-ASF) to Turkish.

A general survey method was used in this study which aimed to adapt the Trait Emotional Intelligence - Adolescent Questionnaire Short Form. 1224 students between the ages of 11 and 17 who were enrolled in secondary and high schools affiliated with Konya Directorate of National Education during the academic year 2016-2017. The study included 7 secondary and high schools, which are Mehmet Beğen Secondary School, Alâeddin Keykubat Secondary School, Selçuklu Atiker Secondary School, Selçuklu Atatürk Anatolian High School, Konya High School, Karatay Tes-İş Anatolian High School, Meram Anatolian High School.

The Personal Information Form, the Adolescent Subjective Well-Being Scale, the Scale of Positive and Negative Experience and the Trait Emotional Intelligence-Adolescent Questionnaire Short Form (TEIQue-ASF) were used as data collection tools in this study. The data collected were analysed using SPSS 18.0 and AMOS 19.0 programs. In this study of adapting the Trait Emotional

Intelligence-Adolescent Questionnaire Short Form (TEIQue-ASF), the average, standard deviation, range, kurtosis, skewness, minimum and maximum score values were calculated. The content validity, face validity, language validity, criterion-referenced validity, and construct validity were used to calculate the validity. The reliability was calculated using internal consistency and test-retest method.

As a result of the analyses, the relation between the TEIQue-ASF and the other scales used in the study was found to be positively meaningful. At the end of the exploratory factor analysis, the Trait Emotional Intelligence - Adolescent Questionnaire Short Form (TEIQue-ASF), which includes 4 factors and 15 items, was applied to a sampling and there was strong evidence that it proved an acceptable adaptation. In the light of all these statistical analyses, it was concluded that the psychometric features of the TEIQue-ASF were at acceptable levels.

Key Words: The Trait Emotional Intelligence - Adolescent Questionnaire Short Form (TEIQue-ASF), Trait Emotional Intelligence.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu	ii
Önsöz ve Teşekkür.....	iii
Özet.....	iv
Summary.....	vi
Kısaltmalar.....	xv
Tablolar Listesi	xiii
Şekiller Listesi	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	4
1.2.1. Alt Amaçlar	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
2. DUYGUSAL ZEKA NEDİR?	8
2.1. Duygusal Zekanın Tarihsel Gelişimi	8
2.2. Duygusal Zekanın Tanımı.....	9
2.3. Duygusal Zeka Modelleri.....	10
2.3.1. Mayer ve Salovey Duygusal Zeka Modeli	11

2.3.2.	Cooper ve Sawaf Duygusal Zeka Modeli	12
2.3.3.	Bar-On Duygusal Zeka Modeli.....	14
2.3.4.	Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli	15
2.3.5.	Duygusal Zeka Kişilik Özelliği Modeli (TEQ)	19
2.4.	Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler	22
2.4.1.	Yaş	22
2.4.2.	Aile Ortamı	23
2.4.3.	Cinsiyet	23
2.4.4.	Mizaç	24
2.4.5.	İletişim	24
2.5.	Duygusal Zeka Kavramına Yönelik Güncel Tartışmalar.....	24
2.6.	Duygusal Zekanın Ölçümü	27
2.6.1.	Mayer-Salovey'in Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (MEIS-MSCEIT)	28
2.6.2.	Bar-On'un Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (EQ-i).....	29
2.6.3.	Goleman'ın Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (ECI)	29
2.6.4.	Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (EQ-Map)	30
2.6.5.	İş Profili Anketi (Work Profile Questionnaire-WPQEİ)	30
2.6.6.	Genos Duygusal Zeka Envanteri (Genos Emotional Intelligence Inventory -Genos EI).....	30
2.6.7.	Duygusal Farkındalık Ölçeği Düzeyi (Levels Of Emotional Awareness Scale-LEAS).....	31
2.6.8.	Schutte Kendini Değerlendirme Duygusal Zeka Testi (Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test-SSREIT).....	31
2.6.9.	Uluslararası Kişilik Özelliği Maddeleri Havuzunu Temel Almış Duygusal Zeka Ölçeği (Emotional Intelligence-Based IPIP-Scales-EI-IPIP)....	31

2.6.10. Duygusal Zeka Öz Düzenleme Ölçeği (Emotional Intelligence Self Regulation Scale-EISRS)	32
2.6.11. Dulewicz-Higgs Duygusal Zeka Anketi (Dulewicz-Higgs Emotional Intelligence Questionnaire-DHEIQ).....	32
2.6.12. Sjöberg Kişilik Test Bataryası Duygusal Zeka Ölçeği (Sjöberg Personality Test Battery EI Scale-SPTB).....	32
2.6.13. Tapia Duygusal Zeka Envanteri (Tapia Emotional Intelligence Inventory-TEII)	32
2.6.14. Çalışma Grubu Duygusal Zeka Profili (Workgroup Emotional Intelligence Profile -WEIP-3).....	33
2.6.15. Duygusal Zeka Ölçeği (Emotional Intelligence Scales-EIS).....	33
2.6.16. Wong-Law Duygusal Zeka Ölçeği (Wong-Law Emotional Intelligence Scales- WLEIS).....	33
2.6.17. Lioussine Duygusal Zeka Anketi (Lioussine Emotional Intelligence Questionnaire-LEIQ).....	33
2.6.18. Duygusal Zeka Özelliği Ölçekleri (TEIQue (Petrides, 2009))	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	36
3. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	36
3.1. Yurt İçinde Gerçekleştirilen Yayın ve Araştırmalar	36
3.2. Yurt Dışında Gerçekleştirilen Yayın ve Araştırmalar.....	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	45
4. YÖNTEM	45
4.1. Araştırmanın Modeli	45
4.2. Çalışma Evreni ve Çalışma Grubu.....	45
4.2.1. Çalışma Evreni.....	45
4.2.2. Çalışma Grubu	45
4.3. Veri Toplama Araçları	49

4.3.1.	Kişisel Bilgi Formu.....	49
4.3.2.	Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	49
4.3.3.	Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği.....	50
4.3.4.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)	50
4.4.	Verilerin Toplanması	51
4.5.	Verilerin Analizi.....	51
BEŞİNCİ BÖLÜM.....		54
5.	BULGULAR	54
5.1.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Uyarlama Çalışmasına İlişkin Bulgular	54
5.1.1.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)	54
5.1.2.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue- ASF)’nu Uyarlama Çalışması.....	55
5.2.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular	57
5.2.1.	Kapsam Geçerliği	58
5.2.2.	Görünüş Geçerliği.....	58
5.2.3.	Dil Eşdeğer Geçerliği.....	59
5.2.4.	Ölçüt Bağımlı Geçerlik.....	60
5.2.5.	Yapı Geçerliği.....	62
5.3.	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Bulgular.....	70
5.3.1.	İç Tutarlık Güvenirliği.....	70
5.3.2.	Test-Tekrar Test Güvenirliği	71
ALTINCI BÖLÜM		74

6. TARTIŞMA ve YORUM	74
YEDİNCİ BÖLÜM.....	82
7. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	82
7.1. Sonuç.....	82
7.2. Öneriler	85
Kaynakça	86
Ekler.....	98
Özgeçmiş	108

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: Mayer ve Salovey (1997)'in Yetenek Modeli.....	11
Tablo-2:Cooper ve Sawaf (1997)'e Göre Duygusal Zekanın Boyutları.....	12
Tablo-3: Bar-On'un Duygusal Zeka Modeli	15
Tablo-4: Duygusal Zeka Modelleri ve Boyutları.....	18
Tablo-5:Yetişkinlerde ve Adölesanlarda Duygusal Zeka Özelliğinin Örneklemeye Alanları	22
Tablo-6: EQ Kişilik Özelliği ve Yetenek EQ Yapısı Ölçümü, Kavramsallaştırılması ve Genel Zekayla İlişkisi	27
Tablo-7: Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilere İlişkin Sosyodemografik Özellikleri	47
Tablo-8: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'na İlişkin Betimsel İstatistikler (N=1224).....	57
Tablo-9: Öğrencilerin Ergen Öznel İyi Oluş Puanları İle Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Adölesan Kısa Formu Alt Boyutları Puanları Arasındaki İlişki	61
Tablo-10: Öğrencilerin Olumlu-Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Puanları İle Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Adölesan Kısa Formu Alt Boyutları Puanları Arasındaki İlişki.....	62
Tablo-11: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett-Sphericity Testi Sonuçları	63
Tablo-12: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri.....	65
Tablo-13: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Faktörlerinin Ortalama ve Standart Sapmaları İle Faktörler Arası Korelasyon Değerleri	66
Tablo-14: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Uyum İndeks Değerleri	68
Tablo-15: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Madde Toplam ve Madde Kalan Korelasyon Katsayıları (N=1224)	71
Tablo-16: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Alt Testleri Test- Tekrar Test Güvenirlilik Katsayıları	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’na İlişkin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri	69
---	----

KISALTMALAR

EQ: Emotional Intelligence Quotient

IQ: Intelligence Quotient

TEQue: The Trait Emotional Intelligence Questionnaire

TEIQue-ASF: The Trait Emotional Intelligence Questionnaire-Adolescent Short Form (Duygusal Zeka Özellik Ölçeği-Adölesan Kısa Form)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Duygu, bireylerin öznel yaşantıları, kendileri için önemli bir olaya yönelik olarak sergilenen tutum ve davranışları, olayları tanımlama, olayları değerlendirme ve bu dönemleri kapsayan bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Çeçen, 2006). Duygular; psikolojik tepkiler, algılama ve bilinç-farkındalığı gibi psikolojik alt sistemlerin uyumlu çalışmasını sağlayan içsel olaylardır (Yaylacı, 2006).

Duygu (emotion) sözcüğünün kökü “motere”dir. Latince “hareket etmek” anlamına gelen fiile “e-“ ön eki getirildiğinde uzaklaşmak anlamına gelmekte ve her duygunun bir hareketi yapmaya yönlendirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Duyguların harekete dönüşmesi olayı en fazla hayvan ve çocukları izlerken gözlemlenebilmektedir. Duyguların hareket güdüsünün temelini oluşturmasına rağmen günümüz yetişkinlerinde duyguya karşılık gelen uygun davranışsal tepkilerle ifade edilmemesi ile karşılaşılmaktadır (Goleman, 1998).

Bireylerin şiddet göstermeye ve suç işlemeye kadar varan süreci, küçük yaşlarda yaşıtlarına göre daha fazla saldırgan davranışlar sergileyen ve davranışlarının olumsuz etkilerinin kolaylıkla kontrol altına alınamadığı çocuklarla başlamaktadır. Bu durum sonucunda, birçok bireyin karşılaştığı duygusal korsanlık adı verilen dürtü kontrol eksikliği oluşmaktadır. Ayrıca, sinir eşiği düşük olan çocuklar duygusal açıdan korumasız olmaktadır. Bu çocuklar sinirlenmeleri durumunda sağlıklı düşünemezler ve kendisine yapılan iyi niyetli hareketleri dahi saldırgan bir davranış olarak görürler. Sinir eşiğinin yükseltilebilmesi ise duygusal okuryazarlıkla mümkündür (Goleman, 1995).

İnsan beyninin nasıl çalıştığını anlamaya yönelik yapılan çalışmalarda, doğumdan gençliğin sonuna kadar devam eden gelişim çağında bireylerin duygusal becerilerinin gelişiminin daha kolay olduğunu gösterdiği, bu nedenle de duygusal eğitimin okul çağında verilmesinin önemli olduğu ifade edilmektedir (Beceren, 2002). Okulların toplumsal işlevlerini göz önünde bulunduracak olursak öğrencilerin zihinsel, sosyal, psikolojik, ahlaki ve duygusal açıdan bir bütün olarak eğitilmesi

gerekmektedir (Bacanlı, 1999). Buna karşılık bilim adamları duygusal zekanın IQ gibi “kader” olarak yorumlamamakla birlikte, her yaşta geliştirilebileceğini ifade etmektedirler (Acar, 2002).

Duygusal zeka; bireysel ve sosyal açıdan birtakım yetenek ve beceriler bütünüdür. Bireysel olarak yetenek ve beceriler öncelikle bireylerin kendine ait duygularını fark edip tanınmasını, onları uygun şekilde kontrol edebilme ve yaşamındaki hedefleri için öz motivasyonunu gerçekleştirebilmesini kapsamaktadır. Ayrıca sosyal yetenek ve beceriler, karşısındaki kişilerin duygularını fark edip, empati yapabilmelerini ve çevresindeki kişilerle iyi ilişkiler içinde iletişim kurabilmelerini kapsamaktadır (Acar, 2002).

Salovey ve Mayer (1990)’in duygusal zeka tanımı, duyguları doğru bir şekilde değerlendirme ve ifade etme, duyguları istendik şekilde düzenleme, istendik şekilde kullanabilme boyutlarını içermektedir. Ayrıca, Thorndike tarafından 1920’de öne sürülen, insanları anlama ve yönetme yeteneğini ve insan ilişkilerinde uyumlu hareket edebilmeyi temsil eden “sosyal zeka” kavramı ile Gardner (2011) duygusal zekanın içe dönük (intra personal) zeka olarak tanımladığı zeka alanlarını içerdiği düşünülmektedir. Goleman (2000) ise duygusal zekanın, kişinin kendisi ve çevresindeki insanlarla ilişkili olduğunu savunmaktadır.

Duygusal zeka tanımlarında; duyguların etkin ve uygun bir şekilde ifade edilebilmesi için duyguları yönetebilme yeteneğine sahip olmak (Cooper ve Sawaf, 2003), duyguların mantığa bürünmesi, duyguları fark edebilme ve açıklama yeteneği, düşünceleri ifade edebilmesini kolaylaştırmak için duyguları kullanma ve anlama, duygusal olarak gelişme için duyguları yönetme, idare etme yeteneği gibi unsurlar göze çarpmaktadır (Brackett, Mayer, & Warner, 2004). Duygusal zeka ile ilgili yaklaşımlar genel çerçevede incelendiğinde, duygusal zekayı açıklamaya yönelik “özellik yaklaşımları” ve “Bilgi İşlem Yaklaşımlarının” var olduğu görülmektedir (Deniz, Özer, & Işık, 2013).

Petrides ve Furnham duygusal zekayı, “özellik” olarak duygusal zeka ve “bilgi işlem süreci” olarak duygusal zeka olmak üzere iki farklı yaklaşım olarak incelemektedirler. Duygusal zekayı özellik olarak ele alan yaklaşım, yetenekleri ilgilendiren (örneğin, duyguları belirleyebilen, ifade eden ve etiketleyebilen) Bilgi İşleme Duygusal Zeka Yaklaşımına kıyasla, davranışlardaki (empati, atılganlık,

iyimserlik gibi belirli nitelik veya davranışlarda kendini gösteren) durumlar arası durumsal tutarlılıkla ilgilidir (Petrides ve Furnham, 2000b). Petrides ve Furnham, zekanın bir yetenek olduğunu kabul etmekte ve duygusal zekanın kişiliğin temel boyutlarıyla olan güçlü ilişkisinden dolayı duygusal zekayı bir “özellik-kişisel karakter özelliği” olarak ele almaktadırlar. Kendi modellerini “duygusal özyeterlik”, Mayer ve Salovey’in, zihinsel yetenek modelini de “duygusal bilişsel yetenek” olarak adlandırmışlardır (Deniz vd., 2013). Kişisel Karakter Özelliği Modeline göre; duygusal zeka özelliği ”kişilik” çerçevesinde değerlendirilir (Petrides, Pita, & Kokkinaki, 2007b) ve duygusal zekayla ilgili beceriler, gerçekte var olan değil, bireylerin algıladığı becerilerdir, kişisel beyana dayalı olarak, bireylerin belirli davranışlarını ölçen kendini değerlendirme envanteriyle ölçülmektedir. Duygusal zeka puanı yüksek olan bireylerin iyi oluşlarını artırmak için duygularını düzenleyebilme kapasitelerinin varolduğuna inanmaktadırlar (Petrides ve Furnham, 2001). Duygusal Zeka Özelliği (Trait EQ) modeli, kişilik kavramı içerisine yerleştirilmiştir. Bu yaklaşımda; duygusal zekanın temel elementleri üzerine odaklanmaktansa, bazı kişilik değişkenleri üzerinde durulur. Bu yapının, kişiliğin duyguyla ilişkili boyutlarını büyük ölçüde kapsadığı ve zihinsel yeteneğin tamamen dışında kaldığı kabul edilmektedir. TEQ, kişinin duygusal yeterlikleri ile ilgili kendi algılamalarındaki bireysel farklılıklarla ilgilenmektedir. TEQ (Duygusal Zeka Özelliği), kişilik değişkenlerine (empati, iyimserlik, dürtüsellik, motivasyon, farkındalık, mutluluk) bağlıdır. Bu yaklaşım (duygusal zeka özelliği-duygusal özyeterlilik) bireylerin duyguyla alakalı kendilerini algılama ve eğilimlerinin kapsamlı bir şekilde operasyonelleştirilmesini sağlar (Petrides vd., 2007b).

Duygusal zeka kişilik özelliğinde; kişilerin kendi duygusal yeteneklerini algılamaları dikkate alınmaktadır ve bireylerin sahip olduğu duygusal deneyimin farkındalığı önemlidir. Duygusal zeka özelliği empati, duyguların ifade edilmesi, uyumluluk, öz kontrol gibi özellikleri içermektedir (Özer, 2013).

Eysenck, Eysenck, ve Barrett (1985) ölçüm yapılırken, yapının nasıl etiketlendiği önemli olduğunu belirtmişlerdir. Özellikler ve eğilimler yeteneklerden ayrılmalıdır. Özelliklerin zihinsel yetenekle ilişkisi olmayıp, kişiliğin boyutlarıyla güçlü bir ilişkisinin olması, bu yapının tanımlamasına kolaylık sağlamaktadır. Zeka, bir yetenek olup, zihinle ve bilişle ilgili olmasının aksine özelliğin bilişle ilgisi

yoktur. Özellik EQ ve Yetenek EQ arasındaki ayırımı önemlidir. Bu tarz bir ayırımı yapının etiketlenmesinde net olarak belirtilmelidir (Özer, 2013).

Duygusal zekayla ilgili ilk araştırmalar, ölçümün ana amacını değerlendirmekte zayıf kalmıştır. Beyana dayalı ve maksimum performans ölçümünün tam ayırımı yapılamamış ve bunun sonucunda da kavram karmaşası, karışıklığa yol açmıştır. Maksimum performans testleriyle yapılan EQ ölçümleri, araştırmada aynı deneklerle çalışılmış olsa bile, kişisel beyana dayalı anketlerle yapılan EQ ölçümleriyle aynı sonuçları vermemiştir (Özer, 2013). Bundan dolayı araştırmalarda oluşan bu karışıklığı ortadan kaldırmak için Petrides ve Furnham, uygulamada kullanılan ölçüm metodunun temel alındığı, kavramsal farklılık önermişlerdir: EQ özelliği (trait EQ) ve yetenek EQ (ability EQ) birbirinden ayrı iki yapıdır. “Yetenek” EQ’nun işlerliği problemlidir; çünkü yetenek EQ, aynı IQ gibi maksimum performans gelişimindeki duygusal deneyimlerin öznelliğini kullanmaktadır. Bunun yerine “Özellik EQ”nun kullanılması daha doğrudur. Çünkü bu yapıda; duyguların öznel yapısıyla uyumlu algılamalara ve eğilimlere vurgu yapılmaktadır (Petrides ve Furnham, 2001).

Duygusal zeka özellik yapısı ve duygusal zekanı yetenek yapısı arasındaki ayırımı artık bilimsel literatürde standarttır dolayısıyla da bu yapılar ile ilgili çalışmalar için doğru bilgi birikimi oluşmasına ve alana katkı sağlamasına yardımcı olacaktır. Bu ayırımı kabul edildiği ancak yanlış yorumlandığı araştırmalar olmakla birlikte, elbette bu ayırımı göz ardı etmeyen araştırmalar da vardır (Petrides, 2011). Örneğin; Devonish ve Greenidge (2010) duygusal zekanın yetenek yapısını ele alan bir duygusal zeka anketini yanlış yorumlamıştır, bu sebeple de verilerin yorumu zayıf kalmıştır. Sonuç olarak duygusal zekanın yetenek ve özellik modelleri farklı yapılar olarak kabul edilmektedir. Alandaki literatürleri birbirlerinden bağımsız olmakla birlikte, birinin kullanımı için diğerinin işlevsel olmasına gerek olmamaktadır yani birbirlerine etkileri yoktur (Petrides, 2011).

1.2. Amaç

Başka bir toplum için geliştirilen bir duygusal zeka özelliği ölçeğinin bizim kültürümüzde uygulanıp kullanılabilmesi uygun bilimsel yöntemler ile uyarlanması ile mümkündür. Bu araştırmanın amacı, Petrides, Sangareau, Furnham, ve

Frederickson (2006) tarafından geliştirilen Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Türkçe uyarlamasını yapmaktır.

1.2.1. Alt Amaçlar

Temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur:

1. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), geçerli bir ölçme aracı mıdır?
 - 1.1.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Türkçe versiyonu ile İngilizce versiyonu dilsel eşdeğerliğe sahip midir?
 - 1.2.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), kapsam geçerliğine sahip bir ölçme aracı mıdır?
 - 1.3.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), görünüş geçerliğine sahip bir ölçme aracı mıdır?
 - 1.4.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), yapı geçerliğine sahip bir ölçme aracı mıdır?
 - 1.5.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) ve alt ölçekleri ölçüt geçerliğine sahip midir?
 - 1.6.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları kabul edilebilir düzeyde midir?
2. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), güvenilir bir ölçme aracı mıdır?
 - 2.1.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), iç tutarlılığa sahip bir ölçme aracı mıdır?
 - 2.2.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt ölçekleri iç tutarlılığa sahip midir?
 - 2.3.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) test- tekrar test güvenilirliğine sahip bir ölçme aracı mıdır?
 - 2.4.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt ölçekleri, test- tekrar test güvenilirliğine sahip midir?
 - 2.5.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun madde analizi sonuçları, istatistiksel açıdan manidar mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Duygusal zeka ile ilgili yapılan araştırma sayısı oldukça fazladır. Ancak yapılan araştırmalar çoğunlukla duygusal zekanın “yetenek” modeline yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Buna karşın duygusal zeka kavramı kişiliğin temel boyutlarıyla olan güçlü ilişkisi açısından, duygusal zekanın kişiliğin bir “özelligi” olarak ele alındığı Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen “Duygusal Zeka Özellik Modeli”ne göre hazırlanan, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği’nin (Petrides ve Furnham (2001); Petrides ve Furnham (2000b)) ilgili yazarların önerileriyle ölçeğin farklı kültürlerdeki güvenilirlik geçerlik çalışmalarına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nin Türkçe’ye uyarlanması yapılması ve bu formun alandaki araştırmacılara yardımcı olacağı düşüncesi bu araştırmaya önem kazandırmaktadır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın planlanmasında birtakım sayıtlardan hareket edilmiştir:

1. Araştırmanın evreninden seçilen örneklemin evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu,
2. Araştırmaya katılacak öğrencilerin kendilerine uygulanacak olan testleri içtenlikle ve objektif olarak tamamlayacağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın çalışma grubu Konya’nın Meram, Selçuklu, Karatay ilçelerinde öğrenim görmekte olan ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma uyarlaması yapılacak olan Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
3. Araştırmadan elde edilecek bulgular araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla ulaşılan verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Duygusal Zeka: Mayer ve Salovey (1993) duygusal zeka kapsam olarak, duyguların sözlü ve sözsüz değerlendirilmesi ve ifadesi, duyguların kendi içinde ve diğerlerinde

düzenlenmesi ve problem çözmede duyguların kullanımını içerir (Mayer ve Salovey, 1993).

Duygusal Zeka Kişilik Özelliği (TEQ): Kişilik hiyerarşisinin alt seviyelerine yerleşmiş, algılanan yetenekler ve eğilimlerle ilgili duyguların kümesi. Kişinin kendi içsel değerlendirmesiyle ilgili (farklı ortamlarda tutarlı olan davranışlar, iyimserlik, güvenli girişkenlik, empati gibi belirli davranış ya da özelliklerde kendini gösteren) nitelikler.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DUYGUSAL ZEKA NEDİR?

2.1. Duygusal Zekanın Tarihsel Gelişimi

Bütün insanlar için duygular ortaktır, ancak bireylerin duyguları işlemesi ve ifade ediş şekilleri farklılaşmaktadır (Petrides ve Furnham, 2003). Mayer ve Salovey (1997)'e göre, araştırmacılar duygular bireylerin düşünce ve hareketlerine rehberlik yapmakla birlikte bireylerin problem çözme becerilerine de katkı sağlayacağı konusunda hemfikirdir (Doğan ve Şahin, 2007). Tıpkı problem çözme becerisindeki gibi duyguların düşüncelerden ayrı değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak duygusal zekanın farklı boyutları olduğuna dair inanışlar artmaktadır. Günümüzde duyguların bireyler üzerindeki etkileri açıkça kabul edilmektedir (Vural ve Kocabaş, 2011).

Duygusal zeka kavramı, ilk olarak 1990'da akademik dergilerde yer alan iki makale ile gündeme gelmiştir (Mayer, DiPaolo, & Salovey, 1990). Daha sonra 1995'te Daniel Goleman'ın "Duygusal Zeka" isimli kitabının yayınlamasının ardından duygusal zeka kavramı birçok alanda popüler olmaya başlamıştır (Yeşilyaprak, 2001). Ancak duygusal zekanın, bu tarihlerden önce temeli itibariyle benzer şekilde Gardner'ın çoklu zeka kuramında tanımlandığı belirtilmiştir (Tatar, Tok, & Saltukoğlu, 2011). Gardner'ın çoklu zeka kuramında yer alan Kişiyeye Dönük (Intrapersonel) ve Kişilerarası (Interpersonel) zeka türleri duygusal zeka ile benzerlik göstermektedir (Ergin ve Özgürol, 2011).

Edward Thorndike "sosyal zeka" kavramını bireyin çevresiyle uyumu olarak tanımlamıştır (Yurdakavuştu, 2012). Sosyal zeka modeli, zekayı bilişsel boyutları dışında değerlendiren ilk modeldir (Çakar ve Arbak, 2004). Thorndike (1920) sosyal zekayı "Erkekleri, kadınları, çocukları anlama ve yönetme becerisi ayrıca sosyal ilişkilerde akıllıca davranabilme." olarak tanımlamıştır (Walker ve Foley, 1973). Thorndike'nin bu tanımı doğrultusunda duygusal zekaya temel oluşturduğu ileri sürülmektedir (Çakar ve Arbak, 2004). Bar-On, Tranel, Denburg, ve Bechara (2003), duygusal zekanın ve sosyal zekanın birbiriyle ilişkili sosyal ve duygusal yeteneklerden meydana geldiğini belirtmişlerdir. Duygusal zekayla ilgili ilk teorik

açık ve kesin ifade Mayer vd. (1990) tarafından ortaya atılmıştır. Günümüzde ise duygusal zekanın yaşamımızdaki rolü ve önemi halen tartışılmaktadır (Tett, Fox, & Wang, 2005).

2.2.Duygusal Zekanın Tanımı

Keidar'a göre duygusal zeka, bireyi kendisi ve çevresiyle arzulanan bir duruma yönlendiren düşünce ve duyguların rasyonel bir bağlantısı (Walter ve Sat, 2013), olup duyguları tanıma, anlama, yönetme ve empati kurma gibi becerileri içerir (Şahin, 2015). 1990 yılına kadar duygusal zekaya yönelik olarak yapılan tanımlar birbir günümüzdeki karşılığıyla tanımlanmasa da (Mayer vd., 1990), literatürde zeka konusunda çalışan araştırmacılar tarafından daima vurgulanmıştır (Dağlı, 2016). Duygusal zekaya yönelik olarak yapılan araştırmalar sonucunda kuramcılar duygusal zekayı farklı şekilde tanımlamıştır.

Payne 1985 yılında bir doktora öğrencisinin tezinde duygusal zeka kavramını akademik olarak kullanılmasını sağlayan araştırmacıdır. Ancak John Mayer ve Peter Salovey'in duygusal zeka ile ilgili, 1990 yılında, yaptığı iki makale ile başlamış daha sonra bu kavram üzerine araştırmalar devam etmiştir (Yurdakavuştu, 2012). Mayer ve Salovey (1993) için duygusal zeka, bireylerin düşünce ve eylemlerini yönlendirmek için bilgiyi kullanma, onları birbirlerinden ayırt etmeyi ve bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını anlayabilme yeteneği olan sosyal zeka türüdür.

Atabek (1999)'e göre duygusal zeka, bireylerin duygularına yön verebilmesidir (Topuksal, 2011).

Gardner duygusal zekayı, bireyin uyum becerisi, bireyin kendisinin yeteneklerinin farkında olması ve sahip olduğu bütün bu yetilerini hayatında rehberlik etmede kullanması olarak tanımlamıştır (Balcı, Yılmaz, Aygün, Soysal, & Öngel, 2013).

Goleman (1995)'a göre duygusal zeka, bireyin yaşadığı aksiliklerin üstesinden gelmeyi başarabilmesi, kendi dürtülerini ve duygularını kontrol ederek kendi öz-bilincinin farkında olması ve empati yapabilme yeteneğidir (Vural ve Kocabaş, 2011).

Cooper ve Sawaf (1998) duygusal zekayı, duyguların gücünü ve zekasını bir insan enerjisi kaynağı, bilgi, bağlantı ve etki kaynağı olarak algılama, anlama ve etkili kullanma becerisi olarak tanımlamıştır.

BarOn (2006)'a göre duygusal zeka, bireylerin kendisini anlaması ve ifade etmesi, başkalarını anlaması, onlarla ilişki kurmadaki becerileri olmakla birlikte, bireyin karşılaştığı problemlerle başa çıkmayı belirleyen birbiriyle ilişkili duygusal ve sosyal yeterliliklerin, becerilerin bir parçası olarak tanımlar (Bar-On, 2006).

Acar (2001) açısından duygusal zeka; bireyin kendi duygularını fark edebilmesi, duyguları kontrol edebilmesi, kendi öz yeterliliklerinin farkında olması ve kendisini başarılı kılacak yeterlilik ve becerilere sahip olması, bütün bunlarla birlikte başkalarının duygularını anlayabilme, empati yapabilme ve başkalarıyla kurduğu ilişkilerinde sosyal açıdan kabul edilebilir derecede iyi olması yeteneğidir (Vural ve Kocabaş, 2011).

Görüldüğü üzere duygusal zeka teorisi; teorik olarak yönlendirilmiş, metodolojik açıdan sofistike ve bağımsız olarak yürütülen sayısız çalışmadan doğan bulgularla ve deneysel olarak desteklenmektedir (Petrides, 2010).

2.3.Duygusal Zeka Modelleri

Duygusal zekanın hem literatürde yerini bulması hem de bir zeka alanı olarak tanımlanmasının ardından, günümüze kadar araştırmacıların odağı olmaya başlayan ve merak konusu olan bu alanda bir çok görüş ve bu kuramla ilgili bir çok model ortaya konmuştur (Şahin, 2015).

Bu modellerden ilki yetenek modeli, ikincisi karma modeldir. Yetenek modeli; Mayer ve Salovey'in duygusal zeka modelidir. Karma modeli ise; Cooper ve Sawaf Modeli, Bar-On Modeli ve Goleman modelidir (Çakar ve Arbak, 2004). Yetenek modeli; duygusal zekayı yeteneklerin birleşiminden oluşan bir grup olarak tanımlamakla birlikte, soyut olarak duyguların ortaya çıkardığı bilgilerin, duygulardan yararlanarak algılama ve akıl yürütme becerilerini kullanımları üzerinde durmaktadır. Karma model ise; yetenek modeline göre daha popüler bir yönelimdir (Cobb ve Mayer, 2000).

2.3.1. Mayer ve Salovey Duygusal Zeka Modeli

Mayer ve Salovey (1993)'e göre duygusal zeka kapsam olarak, duyguların sözlü ve sözsüz değerlendirilmesi ve ifadesi, duyguların kendi içinde ve diğerlerinde düzenlenmesi ve problem çözmede duyguların kullanımını içerir (Mayer ve Salovey, 1993).

Mayer ve Salovey (1997)'in yetenek modeli; duyguları düzenleyebilme, duygusal enformasyonu analiz edebilme ve anlayabilme, duygusal bilgi üretebilme, düşüncüyü kolaylaştıracak duygular, duyguları algılayabilme, değerlendirme ifade edebilme boyutlarını içerir.

Tablo -1: Mayer ve Salovey (1997)'in Yetenek Modeli

1. Duyguları Düzenleme	Her türlü hoş ve hoş olmayan hisleri açık olmak Hisleri izleme ve yansıtma Duygusal bir yapıyla, sunduğu bilgi veya yararına bağlı olarak bütünleşme, devam ettirme ve ayrılma Bireyin kendisi veya diğerlerini yönetmesi
2. Duygusal Enformasyonu Analiz Edebilme ve Anlayabilme, Duygusal Bilgi Üretebilme	Farklı duyguların birbirleriyle olan ilişkilerini anlama Hislerin nedenlerini ve sonuçlarını algılama Karmaşık hisleri yorumlama, duygusal karmaşalar ve çeşitli his yapıları Duygular arası geçişleri anlama ve öngörme
3. Düşüncüyü Kolaylaştıracak Duygular	Bireyin olaylar, objeler ve diğer insanlarla ilişkili diğer hislere dayalı düşüncelerini öncelikli hale getirmesi ve yönlendirmesi Hislerle ilgili değerlendirmeyi ve hafızayı kolaylaştıracak güçlü ve etkili duygular üretme ve çağrıştırma Çok yönlü bakış açısı geliştirecek mod geçişlerinden yararlanmak Problem çözme ve yaratıcılığı kolaylaştırmaya

	uygun duygusal yapılar kurmak
4. Duyguları Algılayabilme, Değerlendirme İfade Edebilme	Bireyin fiziksel ve psikolojik yapıları içinde duygularını tanımlayabilmesi Diğerlerinin duygularını tanımlama Duygularını doğru biçimde ifade edebilme hislerle ilgili ilişkilerine ifade edebilme Hislerin ifadesi/dışavurumunda doğru, yanlış, dürüst veya hilekârlık açısından ayırım yapabilme

(Yurdakavuştu, 2012)

2.3.2. Cooper ve Sawaf Duygusal Zeka Modeli

Cooper ve Sawaf (1998)'ın "Executive EQ" adlı popüler kitabında duygusal zeka modeli, spesifik becerileri ve eğilimleri dört boyut ile ilişkilendirilmektedir. Bu boyutlar; duygusal öğrenme, duygusal zindelik, duygusal derinlik, duygusal simyadır. Duygusal öğrenme, kişinin kendi duygularıyla ilgili bilgi ve bunların nasıl işlediğini ifade etmektedir. Duygusal zindelik, duygusal sağlamlık ve esneklik kavramlarını içermektedir. Duygusal derinlik, duygusal yoğunluğu ve büyüme potansiyelini kapsamaktadır. Duygusal simya ise, duygusal derinlik ve yaratıcılığı körüklemek için duyguyu kullanma yeteneğini içermektedir (Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden, & Dornheim, 1998).

Cooper ve Sawaf'ın modeli, zihinsel yeteneklerin içermekle birlikte başka yetenekleri de içerdiği için karma bir modeldir. Cooper ve Sawaf modeli boyutları birbirleriyle benzer kavramları içermektedir. Bu model bu sebeplerden dolayı kuramsal sorunları içermekle birlikte duygusal zekanın kavramsal içeriği ve duygusal zekanın önemi açısından önemli bilgiler vermektedir (Çakar ve Arbak, 2004).

Tablo-2:Cooper ve Sawaf (1997)'e Göre Duygusal Zekanın Boyutları

1. Duyguları Öğrenme	Duygusal Dürüstlük: Kalben doğru olanı dikkate almaktır. Duygusal Enerji: İçteki enerji ve gerilimin farkına
-----------------------------	---

olam ve ikisinin dengeli bir şekilde yönlendirilmesidir.
Duygusal Geribildirim: Duyguların verdiği mesajları algılamadır.

Pratik Sezgi: Sezgi yaratıcılığı ve esinlenmeyi destekler, empatiyi de geliştirir. Sezgiler karar almada önemli bir araçtır.

2. Duygusal Zindelik Öz Varlık: Öz varlık, karşımızdakini ve kendimizi anlayabilmektir.

Güven Çemberi: Güven bireyin kendisi ve başkaları ile mutlak güvenilirlik sağlanmasıdır.

Yapıcı Hoşnutsuzluk: Hoşnutsuzluk farklı görüşlerin ortaya çıkıp çatışması durumudur.

Esneklik ve Yenilenme: Bireylerin bir işi daha iyi yapabilmesi için duygusal yenilenmeye ihtiyaç duyar. Bu durum esnekliği doğurur. Esneklikte karşılaşılan olumsuz durumları olgunlukla ve sakin karşılama, bu gibi durumları kendisi için bir yol gösterici olarak kabul etmedir.

3. Duygusal Derinlik Özgün Potansiyel ve Amaç: Bireylerin ulaşmak istediği amaçları için kendi yeteneklerinin farkında olmasıdır.

Adanmışlık: Bireylerin kendi öz motivasyonlarını sağlayabilmesidir.

Dürüstlüğü Yaşamak: Dürüstlük, sorumluluk alma, doğru iletişim kurma, sözünde durmaktır.

Yetki olmadan etki: İnsanlar için sahip oldukları yetkiden ziyade önemli olan başkalarında uyandırdıkları etkidir. Duygularını ifade edebilme, başkalarının duygularının farkında olma, esneklik, kişiler arası bağlantılar, sevecenlik, önsezi ve güven bireyin etki alanını etkiler.

4. Duygusal Simya	<p>Sezgisel Akış: Karşılaşılan durumlara uyumu, duygusal zekayı ve özellikle önsezisel akışı gerektirir.</p> <p>Düşünsel zaman değişimi: Duygusal zeka yeteneği arttıkça farkındalık da artar.</p> <p>Fırsatı Sezinlemek: Bireyin uğraşlarını gerçekleştirirken çevresindeki fırsatları görebilmesidir.</p> <p>Geleceği Yaratmak: Bireylerin kendi hayatlarının sorumluluğunu alması ve bu amaçla çaba harcamalıdır.</p>
--------------------------	--

(Topuksal, 2011)

2.3.3. Bar-On Duygusal Zeka Modeli

Bir insanın mesleki ve kişisel yaşamında iyi bir performans sergileyebilmesi ve başarılı olabilmesi için yüksek IQ'ya sahip olmasından daha fazla duygusal ve sosyal olarak akıllı kararlar alabilme yeteneği gereklidir (Bar-On vd., 2003). Mayer, Salovey, ve Caruso (2000b)'ya göre; Bar-on'un duygusal zeka modeli duygusal zekayı, bilişsel yetenekler ile yeteneğin tamamlayıcısı olarak kabul ettiği, bireyin sahip olduğu diğer yeteneklerle bir bütün olduğunu kabul eder (Çakar ve Arbak, 2004).

Bar-on duygusal zeka modeli; kişisel, kişilerarası, stres yönetimi, adaptasyon ve genel ruh hali olarak beş ana boyuttan oluşur. Bu ana boyutlara bağlı olan yetenekleri kapsayan 15 alt boyut vardır (Bar-On, 2003).

Kişisel beceriler; bireyin kendi öz-kontrolünü sağlayabilmesi, kendin yeterliliklerinin farkında olması ve sahip olduğu bu yeterliliklerini hayata geçirmesi, bireyin kendine olan saygısını içeren boyuttur. Kişiler arası beceriler; bireyin sorumluluk sahibi ve ilişki kurma becerilerini kapsayan boyuttur. Stres yönetimi; bireyin stres anında kontrolünü sağlaması, stresin etkilerini en aza indirmeyi amaçlayan ve bireyin stres anını doğru yönlendirmesidir. Adaptasyon; bireyin değişen şartlara uyumu, esnek, gerçekçi olabilmesi ve problem çözme ile ilgili boyuttur. Genel ruh hali, bireyin kendini ve çevresini olduğu gibi kabul etmesini, bireylere olumlu ve iyimser bir tavırla yaklaşılmasını ve bu sayede kişinin yaşamdan aldığı mutluluk becerilerini kapsayan boyuttur (Bar-On vd., 2003).

Tablo-3: Bar-on'un Duygusal Zeka Modeli

Duygusal Zeka Boyutu	Alt Boyutlar
Kişisel Boyut	Öz-saygı, Duygusal Öz-Farkındalık, Atılganlık, Bağımsızlık, Kendini Gerçekleştirmek
Kişilerarası Boyut	Empati, Sosyal Sorumluluk, Kişilerarası İlişki
Stres Yönetimi	Stres Toleransı, Dürtü Kontrolü
Adaptasyon	Gerçeklilik, Esneklik, Problem Çözme
Genel Ruh Hali	İyimserlik, Mutluluk

(Bar-On, 2003)

2.3.4. Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

Goleman, bireyin mükemmel bir performans sergileyebilmesi üzerinde teknik beceriler, IQ ve duygusal zekanın etkisini araştırmak amacıyla yaptığı bir çalışmada duygusal zekanın bireyin başarılı olmasında iki kat daha önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır (Goleman, 2003). Bu açıdan Goleman'ın modeli, Mayer ve Salovey'in yetenek modelinden farklı olarak bireylerin yeteneklerinin ve duygularının farkındalığı ve sahip olduğu bu yeteneklerini ve zekasını doğru kullanabilme, bireylerin kendisinin ve başkalarının duygularını iyi yönetebilme becerisini ve kişinin kendini motive edebilmeyi içeren karma bir modeldir (Goleman, 2012). Bu modele göre duygusal zeka beş boyuttan oluşur: benlik bilinci, öz-yönetim (duygu kontrolü), kendi kendini motive etme, empati, sosyal beceri.

a. Benlik Bilinci: Benlik bilinci, kişinin duygularını, güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, ihtiyaçlarını bilmesi anlamına gelir. Güçlü benlik bilinci olan bireyler kendilerine ve başkalarına karşı dürüsttürler. Bu beceriyi kazanmış kişiler, duygularının kendilerini, başkalarını ve başarılarını etkilediğinin farkındadırlar. Dolayısıyla, zamanını yönetmeyi etkili bir şekilde yönetmeyi bilirler, ayrıca beklemedikleri bir durumla karşılaşmaları sonucu doğan öfke vb. duygu

durumlarını yönetebilmeye başaracak ve yapıcı davranışlar sergileyeceklerdir. Benlik bilinci, bireyin kendini samimi ve gerçekçi değerlendirmeyi sağlayan bir yetenektir. Yüksek benlik bilincine sahip kişiler, duyguları ve yaptıkları çalışmayla ilgili olarak doğru ve açık bir şekilde (mazur görünür veya itiraf etmeseler de) konuşabilirler. Buna karşın benlik bilinci düşük bireyler kendisine yöneltilen ifadeleri bir tehdit veya başarısızlık olarak algırlar. Kendini bilen insanlar da kendine güveni ile tanınırlar. Ne zaman yardım isteyeceklerini bilirler ve önlerine çıkabilecek riskleri önceden hesaplarlar (Goleman, 2003).

- b. Öz-Düzenleme:** Biyolojik dürtüler bireylerin duygularına yön verir. Bireylerin öz-düzenleme beceri sahibi olması duygularının esiri olmasını önleyen duygusal zekanın bileşenidir. Duygularını, dürtülerini kontrol edebilen insanlar güven ve adalet ortamı sağlayabilirler. Öz-düzenleme şunları içerir: a) Öz-denetim: Yıkıcı duyguları ve dürtüleri denetim altına alabilme yeteneğidir. b) Güvenirlilik: Dürüst ve tutarlı davranabilmedir. c) Titizlik: Sorumluluklarımızın üstesinden gelebilme yeteneğidir. d) Uyarlanmaya yatkınlık: Değişen durumlara uyabilme ve engelleri aşabilme becerisidir. e) Başarı yönelimi: İçsel bir mükemmellik standardının gereğini yerine getirme güdüsüdür. f) İnsiyatif: Yaşamda karşılaşılan fırsatlara hazırlıklı olabilmedir (Goleman, 2000).
- c. Kendi Kendini Motive Etme:** Başarılı insanların sahip olduğu en önemli beceri motivasyondur. Beklentilerinin ötesinde başarıya ulaşmaya kendilerini ve başkalarını yönlendirirler. Buradan çıkarılacak anahtar kelime elde etmektir. Günümüzde başarıya ulaşmış birçok kişi dış faktörlerle motive edilirler. Kendilerini motive etmeyi başarabilen bireyler, öğrenmeyi severler ve tutkuyla yaptığı iyi olan her işle gurur duyarlar. Daha iyisini yapabilmek için üstün bir çaba gösterirler. Ayrıca bu bireyler, başarısız oldukları bir durumla karşılaştıklarında iyimser kalır, özdenetimi, hayal kırıklığı ve depresyonu yenmek için motivasyonla birleştirir (Goleman, 2003).
- d. Empati:** Duygusal zekanın tüm boyutları içinde en çok aşına olunan boyut empatidir. Empati; başkalarının duygularını kendi duygusu olarak benimseyip herkesi memnun etmek anlamına gelmekten ziyade empati, akıllı kararlar alma sürecinde başkalarının duygularına karşı düşünceli olmak anlamına gelmektedir. Empati yeteneği olan bireyler, beden dilinin inceliklerini kazanmış, kendisine

verilen mesajın altında yatan anlamı çıkarabilir, ayrıca kültürel ve etnik farklılıkların varlığı ve önemi konusunda anlayışlıdır. Empati, özellikle günümüz bilgi ekonomisinde yeteneğin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Goleman, 2003).

- e. **Sosyal Beceri:** Goleman'ın duygusal zeka modeline ait ilk üç boyut öz-yönetim becerileridir. Empati ve sosyal beceri bireylerin başkalarıyla olan ilişkilerini yönetme yeteneği ile ilgilidir. Sosyal beceri ise, duygusal zekanın en üst seviyesidir. Bu beceriye sahip bireyler kendi duygularını kontrol edebilir, başkalarının duygularıyla empati kurabilir dolayısıyla ilişkileri yönetmede etkili olma eğilimindedir. Motivasyon becerisi de empati gibi sosyal beceriye katkıda bulunur. Başarısızlıkla karşılaşan bireyler olaylar karşısında iyimser olma eğilimindedirler. Sosyal açıdan vasıflı bireyler takımları yönetme konusunda ustalık içerisindedirler, ikna kabiliyetleri kuvvetlidir. Bu davranışlar, benlik bilinci, öz-düzenleme, empati, kendi kendini motive becerilerinin yansımasıdır. Ancak sosyal açıdan vasıflı bireyler her zaman diğer unsurlara sahip olmak zorunda değildirler. Örneğin; meslek hayatında insanlarla iletişime geçmeyi zaman kaybı olarak görebilen bireyler de mevcuttur. Sosyal açıdan yetenekli bireyler, ilişkilerinin kapsamını keyfi olarak sınırlandırmanın mantıklı olmadığını düşünürler (Goleman, 2003).

Tablo-4:Duygusal Zeka Modelleri ve Boyutları

Mayer ve Salovey	Bar-on	Goleman	Cooper ve Sawaf
Duyguyu Algılama	Kişisel Beceriler	Kişisel Yeterlilik	Duyguları Öğrenmek
Bireyin bedensel duruma, his ve düşüncelere ilişkin kendine ve başkasına ait duyguları tanımlayıp, ifade etmesi	Kişinin benlik bilinci, kendine saygısı, kendini gerçekleştirme, bağımsız olabilmesi	<p>Duygularının Farkında Olma Kişinin iç dünyasında olup bitenin farkında olması(öz bilinç), güçlü yanlarını ve sınırlarını bilmesi(özdeğerlendirme), kendinden emin olması(özgüven)</p> <p>Duygularını Yönetme Kişinin yıkıcı dürtü ve duygularını yönetim altında tutması,(özdenetim)</p> <p>Kendini Motive Etme Kişinin güçlü bir başarıma isteği hissetmesi, umutlu olması(iyimserlik), işine olan bağlılığı</p>	
Duyguları Anlamak Karmaşık ve anlık duygu ve hisler dahil her duyguyu isimlendirme, duygu değişimi ile ilgili ilişkileri anlama yeteneği	Uyumluluk Kişinin problem çözebilmesi, değişen şartlara göre esnek olabilmesi, gerçek olanı ayırt edebilmesi		Duygusal Derinlik Kişinin içsel amaçlarını belirleyip kendini bunlara adayabilmesi (özgün potansiyel ve amaç, adanmışlık),dürüstlüğü yaşaması, yetki olmadan etki sağlaması

Duyguyu Kontrol Etmek Duygusal ve entelektüel gelişim için duygulara açık olma ve duyguları etkin şekilde denetleyip düzeltme yeteneği	Stresle Başa Çıkma Kişinin stresle başa çıkma becerilerini içerir.(stres toleransı- dürtü kontrolü)	Duygusal Simya Kişinin sezgileri sayesinde fırsatları sezinlemesi ve verimlilik durumuna geçmesi(Sezgisel akış ve fırsatları sezinlemek), geleceği yaratması ve düşünsel zaman değişimi ile potansiyelini arttırması
Genel Ruh Durumu Kişinin yaşamdan memnunluğu		

(Yurdakavuştu, 2012)

2.3.5. Duygusal Zeka Kişilik Özelliği Modeli (TEQ)

Duygusal zeka ile ilgili yanılgıları kaldırmak ve literatürü düzenlemeye yardımcı olmak amacıyla Petrides ve Furnham (2001; 2000b), duygusal zeka özelliği (öz-yeterlik özelliği) ve duygusal zeka yeteneği (bilişsel-duygusal yetenek) olmak üzere duygusal zeka kuramı üzerinde bir ayırım yapılmasını önerdiler (Mavroveli, Petrides, Rieffe, & Bakker, 2007). Bu doğrultuda, Petrides ve Furnham zekayı bir yetenek olarak kabul ederken, duygusal zekanın kişiliğin temel boyutlarıyla olan güçlü ilişkisi sebebiyle, duygusal zekayı bir “özellik -kişisel karakter özelliği” olarak belirtmektedirler. Petrides ve Furnham, geliştirdikleri bu modeli “duygusal özyeterlik”, Mayer ve arkadaşlarının zihinsel yetenek modelini de “duygusal bilişsel yetenek” olarak tanımlamaktadır (Özer, 2013).

Petrides ve Furnham (2000b) duygusal zekayı “özellik” ve “bilgiyi işleme süreci” olarak duygusal zeka olarak tanımlamaktadır. Bu iki yaklaşımı benimseyen kuramcılar, bu yaklaşımların duygusal zekayı ölçmede farklı ölçüm araçları kullandıklarını ve duygusal zekaya getirdikleri tanımların farklı olduğunu ifade etmektedirler. Petrides ve Furnham bu ayırımın duygusal zekayı açıklamaya yönelik bir teoriden ziyade duygusal zekayı ölçmeyi amaçlayan farklı ölçüm tipleri olduğunu

belirtmektedirler. Kişilik özelliği (Trait EQ) yaklaşımı, duygusal zekayı, bireyin karşılaştığı farklı durumlarda davranışlarındaki tutarlılıkla ilgilidir (belirli davranış ve özelliklerde kendini gösteren veya empati, atılganlık, iyimserlik gibi davranışlar). Bu yaklaşımın aksine yetenekleri ilgilendiren bilgi işleme duygusal zeka yaklaşımı (Ability EQ), duyguları anlama, ifade etme, duyguları tanıma gibi becerileri kapsar.

Duygusal zeka özellik yaklaşımı (Trait EQ), kişilik kavramı içerisinde yer alan, kişiliğin değişkenleri üzerinde durulur. Bu yaklaşım kişiliğin duygusal boyutlarıyla ilişkili olduğu, buna karşılık zihinsel yeteneklerden bağımsız olarak değerlendirildiğini kabul etmektedir (Petrides vd., 2007b). Bireylerin, duygusal yeterlilikleri hakkında kendilerini nasıl algıladıkları ile ilgili bireysel farklılıklara odaklanmaktadır ve “Beş Faktör Kişilik Özellikleri” sınıflandırmasındaki duyguya ilgili boyutlarla örtüşmektedir (Özer, 2013).

Duygusal zekanın özellik yaklaşımında kişilik özellikler temel alınmaktayken, yetenek yaklaşımı ise maksimum performans esas alınmaktadır. Özellik yaklaşımının ölçümünde bireyde var olan yeteneğin farkında olup olmadığı araştırılırken, maksimum performansa dayalı ölçümlerde ise, “sizde bu yetenekler var mı” gibi sorularla duygusal zekanın ölçülmesi amaçlanmaktadır. Duygusal zekayla ilgili yapılan ilk araştırmalarda, duygusal zekanın özellik ve yetenek ayrımı yapılamadığından kavram karmaşası oluşmuştur. Duygusal zeka ile ilgili aynı örneklem üzerinde yapılan araştırmalar maksimum performans testleri ile kişiliği ölçen anketlerle aynı sonucu vermemektedir (Özer, 2013).

Duygusal zeka özellik yaklaşımı, diğer yaklaşımlara nazaran birtakım avantajları vardır;

- a. Duygusal deneyimin öznel (bireysel farklılık) yapısı doğrulanmaktadır (diğer modellerde, duygusal deneyimin öznel yapısı ile ilgili kavramsallaştırmaların yapılmaması, eleştiri konusu olmuştur).
- b. Duygusal zeka; bilimsel bilgiden sıyrılmış, içiboş bir başlık olarak görülmektense, bireysel farklılık modeliyle etkileşim halinde olan, “etkin” bir yapı olarak vurgulanmaktadır.

- c. Değişik anketlerden gelen verilerin yorumlanması için platform sağlamaktadır.
- d. Tek bir model olarak kalmayıp, farklı alanlara da genişletilebilmektedir (Petrides, 2010).

Duygusal zeka özelliği yapısının ayırteci özelliğini ve geçerliğini ortaya koymak amacıyla birçok çalışma yapılmıştır (Mavroveli vd., 2007); duygu düzenlemeyle (Mikolajczak ve Luminet, 2008), depresyon, yaşam memnuniyeti (Petrides, Pérez-González, & Furnham, 2007a), ergenler için okul yaşamlarında iş birliği yapmaya karşı tutumları ile (Mavroveli vd., 2007), ön ergenlerde akademik başarı ile (Siegling, Vesely, Saklofske, Frederickson, & Petrides, 2015b), 11-13 yaş ön ergenlerde akran ilişkileri, psikopatoloji ve sosyo-duygusal becerilerdeki yeterlilikleri ile (Frederickson, Petrides, & Simmonds, 2012), iş birliği ve liderlik davranışlarıyla (Petrides vd., 2006) ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zeka özelliği ile ilgi yapılan çalışmalar zamanla artmakta ve duygusal zekanın farklı değişkenlerle olan ilişkisini ve artırıcı etkilerini yansıtmaktadır. Duygusal zeka özelliği; sosyallik ile pozitif ilişkilidir, çünkü duygular iletişim fonksiyonlarının temelidir, kişinin duygularını ve düşüncelerini tanıması ve bu doğrultuda başkalarını değerlendirmesiyle ilgili görevleri üstlenmektedir. Duygusal zeka özelliği yüksek bireyler, duygularının düzenleyebilen, sosyal ipuçlarını farkedebilen ve sosyal ilişkileri daha başarılı, başkaları tarafından kabul gören bireylerdir (Mavroveli, 2007).

Petrides ve Furnham tarafından Duygusal Zekanın Özellik (TEQ) yaklaşımının içerik analizi yapılmış, TEQ'nun alanları ve bu alanların kişilik özelliğinin hangi yönünü ifade ettiği belirtilmiştir. Tablo 5.'de TEQ'nun yetişkinlerdeki alanları gösterilmiştir (Petrides vd., 2006).

Tablo-5:Yetişkinlerde ve Adölesanlarda Duygusal Zeka Özelliğinin Örneklem Alanları

TEQ Alanları	...dan yüksek puan alanlar ...
Adaptasyon	... esnek ve yeni koşullara uyum sağlamaya istekli.
Kendine Güven	... dürüst, samimi ve haklarını savunmaya istekli.
Duygu Algılama (Kendisi ve Başkalarının)	... kendi ve başkalarının duygularını açığa çıkarma.
Duyguların İfadesi	... başkalarına duygularını iletebilmek.
Duygu Yönetimi	... başkalarının hislerini etkileyebilir.
Duygu Düzenlemesi	... duygularını kontrol etme yeteneğine sahip olan.
Dürtü Kontrolü	... arzu ve isteklerini kontrol edebilen.
İlişkiler	... kişisel ilişkileri yerine getirebilme kabiliyeti.
Özsaygı	... başarılı ve kendine güvenen.
Kendini Motive Etme	...tahrik ve olumsuzluk karşısında vazgeçme ihtimali düşük.
Toplumsal Farkındalık	... mükemmel sosyal becerilere sahip başarılı iletişim kurabilen.
Stres Yönetimi	... baskıya dayanıklı ve stresi kontrol edebilen.
Empati	... başkasının bakış açısını değerlendirebilir.
Mutluluk	... hayatları boyunca neşeli ve tatmin olabilen.
İyimserlik	... kendine güvenen ve hayatın "parlak yanına" bakma ihtimali.

2.4.Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler

Duygusal zekanın gelişmesini sağlayan en önemli faktörler yaş, aile ortamı, cinsiyet, mizaç, iletişimidir.

2.4.1. Yaş

Bar-On ve Parker (2000)'a göre; duygusal zeka becerisinin kazanılmasında yaş önemli bir faktördür. Çocuklar iletişim becerilerini sözel olarak edinmeden önce duygularını ifade etme yoluyla iletişime başlamaktadır. Duyguları bebeklikten

itibaren tanımaya, anlamlandırmaya, ayırt etmeye başlar. Yaşın artmasıyla duygusal zeka yeteneği de artmaktadır. Çocuklar duyguları bebeklikten itibaren tanımaya, ayırt etmeye ve anlamaya başlarlar. Fakat duyguların kontrolü yaşla birlikte artar. Küçükken duygularını ifade edebilseler de kontrol etmede güçlük çekerler. Yaşın ilerlemesiyle duyguların kontrolünü sağlamada birey daha etkili hale gelir (Şahin, 2015).

2.4.2. Aile Ortamı

Bireylerin erken çocukluk ve ön ergenlik dönemini kapsayan 17 yıllık süreçte aile desteği akademik başarı, duygusal sağlık ve okula uyum arasında anlamlı bir ilişki vardır (Carlson, Sroufe, Collins, Jimerson, Weinfield, Hennighausen, Egeland, Hyson, Anderson, & Meyer, 1999). Çocukların gelişimlerinde kritik bir dönem olan ilk çocukluk döneminde aile ortamı önemli bir yer tutar. Aile çocuğun gelişimini pekiştirebilir yada köreltebilir (Bruner, 2009). Goleman (1998)'a göre duygusal gelişim, ebeveynlerin çocuklarına verdiği eğitimle değil, onların çocuklarına doğru bir model olması sayesinde aralarında oluşan etkileşimle de oluşabilir (Yurdakavuştu, 2012).

2.4.3. Cinsiyet

Duygusal zekanın önemli olan bir diğer faktör de cinsiyettir. Son on yılda duygusal zeka üzerinde cinsiyetin etkisini araştıran bir çok çalışma yapılmıştır (Cooper ve Sawaf, 1997; Mayer ve Salovey, 1997; Petrides ve Furnham, 2000a; Schutte vd., 1998). Geçmişten günümüze kadar duyguların insan üzerindeki etkileri sebebiyle cinsiyetlere göre ayrılmıştır. Mutluluk, üzüntü, korku gibi yoğun duygu durumları kadınlarla ilişkilendirilmiş, öfke ise çoğunlukla erkeklerle ilişkilendirmiştir. Ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarına olan yaklaşımları farklıdır. Çocuklarına çıkardıkları sesler, kullandıkları kelimeler cinsiyete göre değişmektedir (Yurdakavuştu, 2012). Yapılan araştırmalara göre, kadınların duygusal zeka yeteneği erkeklere göre daha çok gelişmiştir. Kadınların duyguları doğru anlamlandırma yeteneği erkeklere oranla daha çok gelişmiştir. Başka bir araştırmada ise, kızların empati, adaptasyon ve algılama yeteneği daha çok gelişmekle birlikte duygusal zekaları erkeklerden daha çok gelişmiştir (Petrides ve Furnham, 2000a). Erdoğan

(2008)'nun yaptığı bir araştırmada, kız öğrenciler karşısındakinin duygularını anlamada, duyguları yönetmede erkek öğrencilere göre daha başarılıdır.

2.4.4. Mizaç

Çocukların yaşı ve cinsiyeti duygusal zekayı etkilediği gibi çocukların mizacı da duygusal zekanın gelişimini açısından önemlidir. Çocukların duygularını ifade etme şekli ve duygularını kontrol etme yetenekleri mizaçlarına göre değişebilmektedir. Çocukların yaşı ilerledikçe doğuştan sahip oldukları mizaçlarını yansıtan özellikleri duygusal gelişimlerini etkiler (Zeidner, Matthews, Roberts, & MacCann, 2003).

2.4.5. İletişim

Geleneksel zeka anlayışı çevresel değişim, bireylerin birlikte yaşama ve aralarında iyi iletişim kurma gereksiniminden dolayı yirminci yüzyılın sonlarına doğru geliştirilen duygusal zeka kavramı ile sorularına cevap bulmaya başlamışlardır (Dağlı, 2016). Çocuklarda kişilik oluşumunda, kişiler arası iletişimde ve sosyal ortama adapte olabilme yeteneğinde duyguların önemi çok küçük yaşlarda kendini göstermeye başlamıştır (Izard, Fine, Schultz, Mostow, Ackerman, & Youngstrom, 2001; Izard, 2001). Yapılan çalışmalara göre, duyguların doğru algılanması için duygusal zeka önemlidir, çünkü duyguların doğru algılanması etkili iletişimin gerçekleşmesini ve bireyin sosyal açıdan uyumlu bir birey olmasını sağlar (Crick ve Dodge, 1994; Izard vd., 2001).

2.5. Duygusal Zeka Kavramına Yönelik Güncel Tartışmalar

Duygusal zeka kavramını açıklamaya yönelik eleştiriler iki yaklaşımı beraberinde getirmiştir. Bunlar; “Özellik IE/Trait IE” (trait emotional self - efficacy) ve “Yetenek EQ/Ability EQ (cognitive – emotional ability)” dir. Duygusal zekayı kişilik özelliği (duygusal öz- yeterlik) olarak ele alan yaklaşım, duygularla ilgili bireyin kendini değerlendirmesi yoluyla benlik algılarını ölçerken, yetenek olarak ele alan yaklaşım ise duygusal zekayı performans testleriyle ölçmeyi amaçlayan bilişsel yeteneklerle ilgilidir (Petrides, 2011).

Petrides vd. (2007b)'e göre duygusal zekanın kişilik yaklaşımı, kişilik hiyerarşilerinin daha alt düzeyinde yer alan benlik algısı topluluğu olarak tanımlanır. Buna karşın Mayer ve Salovey (1997) duygusal zekayı, bireylerin duyguları anlama

ve ifade etmesi, kendisi ve başkalarının duygularını anlama, duyguları düzenleme yeteneği olarak tanımlar. Duygusal zekanın tanımlanmasına yönelik yapılan bu ayırmada kişilik özelliği olarak tanımlanan yaklaşım duygusal zekanın kişilik özellikleriyle ilişkisini açıklamaya çalışırken, yetenek olarak tanımlanan yaklaşım ise, duygusal zekanın bilişsel yeterliliklerle ilişkisine vurgu yapmaktadır. Duygusal zekaya yönelik bu ayırım literatürde yerini almıştır ve alana ait bilgilerin gelişimine katkıda bulunmaktadır (Petrides, 2011).

Özellik tabanlı ölçüme dayalı olan duygusal zekanın kişilik özellikleri ile gösterdiği korelasyon, yetenek tabanlı ölçüme dayanan duygusal zekanın kişilik özellikleriyle gösterdiği korelasyondan daha yüksektir (Van Rooy, Viswesvaran, & Pluta, 2005).

Duygusal zekaya yönelik bir eleştiri, duygusal zekanın yetenek olması tanımının işlevselliğinin sorunlu olduğuna ilişkindir. Duygusal deneyimler öznedir oysaki yetenek tanımına göre nesnedir bu durum maksimum performans testlerinin gelişimini zayıflatmaktadır (Petrides, 2011). Duygusal deneyimler zihinsel becerileri ölçmeyi amaçlayan testlerle duygusal zekanın ölçülebilmesi için yapay olarak nesnel bir ölçüme tabi tutulamaz (Petrides, 2010).

Sonuç olarak duygusal zekanın “kişilik” ve “yetenek” modelleri arasındaki ayırımı şu şekilde açıklanmaktadır (Özer, 2013);

1. “Kişisel Özellik “olarak Duygusal Zeka (Özellik EQ, TEQ): Bireylerin kendi içsel değerlendirmeleriyle ilgili (farklı ortamlarda aynı şekilde tutarlı olarak kendini gösteren davranışlar, iyimserlik, güvenli girişkenlik, empati gibi belirli davranış ya da özelliklerde kendini gösteren) nitelikler üzerinde durulmaktadır. Duygusal özyeterlik (kişisel özellik olarak duygusal zeka) kavramı; yetenekler ve eğilimlerle ilgili algılanan duyguların kümesi olarak tanımlanmakta ve duyguyla ilişkili bireylerin kendine yönelik algılamalar olarak kabul edilmekte, duyguyla ilgili bilgiyi algılama, işleme ve düzenlemedeki bireysel farklılıklara dikkat çekmektedir. Duygusal Zeka Özelliği (özellik olarak duygusal zeka) kişilik kavramı içerisine

yerleştirilmiştir ve belirli davranışları ölçen (geçerlik ve güvenilirliğe sahip) kendini değerlendirme (self-report) envanterleriyle değerlendirmektedir.

2. Bilgiyi işleme süreci “yeteneği” olarak Duygusal Zeka (Yetenek EQ): Zihinsel ve duygusal fonksiyonlarla yeteneklerin ifade edilmesidir. Yetenek EQ; maximum performans (zihinsel ve dışsal değerlendirmeler), duyguları tanıma, ifade etme, etiketleme gibi duyguyla ilişkili bilişsel yetenekleri kapsamaktadır. Duyguların düşünce gelişiminin desteklenmesi için kullanıldığı, bilişsel-duygusal yetenekler (duyguları algılama ve açıklama, duygularla ilgili nedenleri anlama ve düşünce içinde duyguyu anlama ve mantığa bürüme ve kendiyile ilgili ve başkalarıyla ilgili duyguları düzenleme) olarak ifade edilmektedir. Yetenek Duygusal zeka, maximum performans testleriyle değerlendirilmekte ve performans testleriyle ölçülmektedir.

Tablo-6: EQ Kişilik Özelliği ve Yetenek EQ Yapısı Ölçümü, Kavramsallaştırılması ve Genel Zekayla İlişkisi

<p>Yetenek EQ: Maksimum Performans-Zihinsel Yetenek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Genel zekayla, ortadan güçlüye doğru bir ilişkiye sahip • Yapı geçerliğine sahip • Bireysel farklılık modelleriyle tutarlı değil
<p>Özellik EQ: Kişisel Beyan-Kişilik Özelliği</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Genel zekayla ortogonal bir ilişkiye sahiplik • Yapı geçerliği için önemli destek sağlamakta, ayırıcı geçerliğe ve yordama geçerliğine sahip • Farklılık psikolojisindeki modellerle ilişkili • Empati, duygusal ifadelendirme, uyumluluk, öz kontrol gibi, zihinsel yetenekle ilgili olmayan kişilik özelliklerine sahiplik.

(Özer, 2013)

2.6.Duygusal Zekanın Ölçümü

Günümüzde duygusal zekayı ölçmek amacıyla bir çok ölçme aracı kullanılmaktadır. Bu araçlardan en çok kullanılanları yetenek modeli ve karma model çerçevesinde kullanılanlar olsa da, kendini değerlendirme (self-report), diğer rapor ölçümleri (other-report measures) ve performans ölçümleri (performance measures) şeklinde de duygusal zeka ele alınmaktadır (Eröz, 2011).

Kendini değerlendirme ölçümlerinde, kişiye belirli durumlarda nasıl davrandıklarını belirlemek için sorular sorulmaktadır. Bu ölçüm şekli, bireylerin kendini anlaması ve benlik kavramına dayanmaktadır ve bireyler hakkında bilgi

edinebilmek için en iyi değerlendirme metodu olarak görülmektedir (Stys ve Brown, 2004) ve McCroskey (1984) bireylere bu ölçüm yönteminin uygulanabilmesi için bireyin kendi isteğiyle yapılmasının daha doğru olduğunu belirtmektedir.

Diğer rapor ölçümlerinde, (bilgi veren kişiyle yapılan ölçüm “informant measures”) ölçüm yapılmak istenen kişiyi tanıyan bir başka kişiye belirli durumlarda o kişinin nasıl davrandığını tanımlaması istenmektedir. Bu ölçüm kendini değerlendirme ölçümlerine kıyasla daha avantajlı olmasına rağmen, içsel bilişsel stil ve kapasitenin doğru değerlendirilemeyeceği yönünde eleştiriler bulunmaktadır (Eröz, 2011).

Performans ölçümlerinde zekayı, bireysel olarak pek çok etkinlikle değerlendirebilme söz konusudur. Geleneksel zeka testleri bireylerin zihinsel gerçek kapasitesine karşılık gelmesinden dolayı performans ölçümü geleneksel olarak altın standart olarak kabul edilmektedir (Stys ve Brown, 2004).

Bu bağlamda aşağıda literatürde kullanılan duygusal zeka ölçümü ile ilgili bazı testler hakkında bilgi verilmektedir.

2.6.1. Mayer-Salovey’in Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (MEIS-MSCEIT)

Mayer, Salovey ve arkadaşları tarafından duygusal zekayı ölçmek amacıyla geliştirdikleri iki adet ölçüm aracı vardır. Bunlardan ilki Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği (Multifactorial Emotional Intelligence Scales (MEIS))dir. Yapılan araştırmalar ölçeğin güvenilirliğini kanıtlamış ve ölçeğin kişilik özelliklerinden bağımsız olduğunu göstermiştir (Mayer, Salovey, & Caruso, 2002). Bu ölçeğin ardından farklı bakış açılarının yorumlarıyla duygusal zekayı daha iyi ölçebilmek amacıyla Mayer, Salovey ve Caruso Duygusal Zeka Testi (Mayer, Salovey, Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT))’ni geliştirmişlerdir. Deneysel araştırmalar da MSCEIT’te ölçülen duygusal zeka yetenekleriyle kişilerin sosyal ilişkileri arasında olumlu bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Lopes, Salovey, & Straus, 2003). Kağıt kalem testi olan bu testler bireylerin belirli duygu durumlarında gösterdikleri yeterlilikleri ölçmektedir bu nedenle performans temelli testler olarak adlandırılmaktadır (Köksal, 2007). Bu ölçüm araçlarıyla ilgili dikkat edilmesi gereken bir nokta ise, doğru cevabı

saptama kriteridir. Mayer, Salovey, ve Caruso (2000a) bu ölçüm aracının üç puanlama sistemine sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar; uzman puanlaması, oy birliği ve hedef puanlamadır. Yetenek temelli olan duygusal zeka ölçümleri, geleneksel zeka ölçümlerine benzemektedir. (örn,Stanford Binett veya Wechsler Zeka Testi) Bu tip testler de birçok alt testle kişilerin verilen durumlardaki performansını ölçmektedir. Aralarındaki temel fark ise, yetenek temelli duygusal zeka ölçümleri kağıt kalem testleridir, gruplara uygulanabilir ve bilgisayarda puanlanabilir ancak standart IQ testleri, testi uygulayıcısı tarafından bireysel olarak uygulanmalı ve puanlanmalıdır (Köksal, 2007).

2.6.2. Bar-On'un Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (EQ-i)

Bar-On Duygusal Katsayı Envanteri (EQ-i) 133 maddeden oluşan, 5'li Likert tipinde, kendini değerlendirme tarzında bir kağıt kalem testidir. Yanıtlayan kişi her bir maddeyi kendisi için en uygun madde derecesine göre cevap verir. Envanterin puanlamasında hem toplam duygusal zeka puanı, hem de her bir boyutun (5 boyut) ayrı ayrı puan elde edilebilir. Bar-On aynı zamanda, 7-18 yaş çocuklarına uygun olarak Duygusal Katsayı Envanteri (EQ-i)'nin çocuk ve ergen formunu da geliştirmiştir (EQ-i (YV)). Mayer ve arkadaşları ise yetişkinlere uygun olan MSCEIT ölçüm araçlarını 10-17 yaşları arasındaki ergenlere uygun hale getirerek Ergenler için Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği'ni (Adolescent Multifactor Emotional Intelligence Scale AMEIS) geliştirmiştir. Ancak görüldüğü gibi daha küçük yaş grubu çocuklar için uygulanabilecek duygusal zekayı yetenek olarak ele alan, performans temelli bir ölçüm aracı yoktur. Bununla birlikte ölçeklerin çocuk formlarının kullanıldığı çok az araştırma yapılmış olduğu söylenebilir. Bar-On geliştirdiği envanter ile, bireylerin başarı potansiyelini ölçmeyi ve IQ ölçümlerinin eksik bıraktığı yanları tamamlamayı hedeflemiştir (Crowe-Fraley, 1999).

2.6.3. Goleman'ın Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (ECI)

Duygusal Yeterlik Envanteri (Emotional Competence Inventory (ECI)) 63 maddeden oluşan, Likert tipinde bir kişisel bildirim testidir. Cevaplar birey tarafından puanlanabilmektedir ve Goleman'ın duygusal zeka modelini kapsayan bütün yeterlik alanlarının her biri için sonuç vermektedir. Goleman'ın çalışmaları

sonucunda Mayer vd. (2000a) belirttiği gibi, günümüzde duygusal zeka sadece kuramsal bir model olmaktan öte popüler bir kavram haline gelmiştir (Köksal, 2007). ECI'nın yeniden revize edilmesiyle oluşturulan ECI-2 dört bölümden ve toplam 72 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümler ise; özbilinç (self awareness), kendini kontrol (self management), sosyal farkındalık (social awareness) ve ilişki yönetimi (relationship management)'dir (Boyatzis ve Sala, 2004). Ayrıca üniversite öğrencileri için de ECI-U (ECI-University Version) testi geliştirilmiştir (Batista-Foguet, Boyatzis, Guillen, & Serlavos, 2008).

2.6.4. Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zeka Modelinin Ölçümü (EQ-Map)

“EQ Haritası (EQ-Map) Cooper ve Sawaf'ın modelini değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Test üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar; EQ Haritası Soru Formu, EQ Haritası Puan Cetveli ve EQ Haritası Yorumlama Rehberidir (Cooper ve Sawaf, 2003).

2.6.5. İş Profili Anketi (Work Profile Questionnaire-WPQEİ)

Perez (2009) tarafından İş Profili Anketi; Allan Cameron tarafından geliştirilmiş ve 84 maddeden oluşmaktadır. Kişinin iş çevresindeki yeterlilikleri, özellikleri ve duygusal zekasının değerlendirilmesini içeren bir ölçüm aracıdır. WPQEİ Kullanıcı Rehberine göre, seçme, değerlendirme ve gelişim, eğitim ve gelişim, liderlik değerlendirmesi, takım oluşturma ve danışma fonksiyonlarını içermektedir. John Mayer, Peter Salovey ve Daniel Goleman'ın modellerini ilham alınarak hazırlanmıştır. Bu modelde yer alan unsurlardan, yenilikçilik, özbilinç, sezgi, duygular, motivasyon, empati ve sosyal becerilerini boyutlarını temel almaktadır olarak belirtilmektedir (Eröz, 2011).

2.6.6. Genos Duygusal Zeka Envanteri (Genos Emotional Intelligence Inventory -Genos EI)

“Genos Duygusal Zeka Envanteri” (Genos Emotional Intelligence Inventory-Genos EI), 70 maddeden oluşan çok boyutlu bir değerlendirme aracıdır. İşyerinde çalışanların tanımlanması, seçilmesi ve geliştirilmesi ile ilgili olan insan kaynakları (İK) profesyonelleri ve mesleki psikologlara yardımcı olması amacıyla tasarlanmıştır. İlk olarak Swinburne Üniversitesi'nden Ben Palmer ve Con Stough

tarafından geliştirilmiştir. “Swinburne Üniversitesi Duygusal Zeka Testi” (Swinburne University Emotional Intelligence Test-SUEIT) olarak yayımlanmıştır. İlave olarak Genos Duygusal Zeka Envanteri'nin iki versiyonu daha mevcuttur. Bunlar: Genos EI Concise Inventory (31 madde), Genos EI Short Inventory (14 madde) (Palmer, Stough, Harmer, & Gignac, 2009).

2.6.7. Duygusal Farkındalık Ölçeği Düzeyi (Levels Of Emotional Awareness Scale-LEAS)

Duygusal Bilinçlilik Düzeyleri Ölçeği (LEAS) duygusal deneyimi göz önünde bulunduran bir bilişsel gelişimsel modele dayanır. Ölçeğin güvenirliği 40 (20 kız, 20 erkek) lisans öğrencisi ile test edilmiştir. Ölçek, iki veya dört cümle ile tanımlanan 20 olay içerir. Olayların tanımı ardından bireye “Nasıl hissederdin?” ve “Senin yerinde bir başkası olsaydı nasıl hissederdin?” soruları sorulmaktadır. Tehlikeli, korkunç, mutlu ve üzgün olarak dört tip duygunun dışa vurulmasını sağlamaktadır. En düşükten en yükseğe 0-5 arası aşamalar ile farkında olunan duygunun tanımı yapılmaktadır. Bu aşamalarda duygunların tanımı aşamalar ilerledikçe daha çok karmaşıklaşmaktadır (Quinlan ve Schwartz, 1990).

2.6.8. Schutte Kendini Değerlendirme Duygusal Zeka Testi (Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test-SSREIT)

Schutte tarafından 1998'de geliştirilen Schutte Kendini Değerlendirme Duygusal Zeka Testi 33 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ancak, araştırmalarda ölçeğin 3 veya 4 boyutlu bir yapısı olduğu kanısına varılmıştır. Austin, Saklofske, Huang, ve McKenney (2004) ölçeği 41 soruya çıkararak “ruh halini ayarlama”, “duyguların kullanımı” ve “duyguların değerlendirilmesi” boyutları olarak 3 boyutlu ölçeği oluşturmuşlardır (Aslan, 2008).

2.6.9. Uluslararası Kişilik Özelliği Maddeleri Havuzunu Temel Almış Duygusal Zeka Ölçeği (Emotional Intelligence-Based IPIP-Scales-EI-IPIP)

IPIP Duygusal Zeka Ölçeği Beş Faktör Kişilik Modeline dayanmaktadır. Ölçek 68 maddeden oluşmakta ve iç tutarlılık katsayıları .59-.83 arasında değişen 7 alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; olumlu etkiler, olumsuz etkiler, duygulara

katılma, duygu temelli karar verme, sevince duyarlılık, üzüntüye duyarlılık ve empatik ilgidir (Pérez, Petrides, & Furnham, 2005).

2.6.10. Duygusal Zeka Öz Düzenleme Ölçeği (Emotional Intelligence Self Regulation Scale-EISRS)

Martinez ve Ponz'un geliştirdiği Duygusal Zeka Öz Düzenleme Ölçeği'ni, Salovey ve Mayer'in duygusal zeka modeli ile Bandura'nın Sosyal-Bilişsel Kuramı ile bütünleştirilerek oluşturulmuştur. Ölçek 52 maddeden oluşmaktadır.7'li likert tipinde geliştirilen bu ölçeğin 10 alt ölçeği ve 4 alt boyu bulunmaktadır (Martinez-Pons, 2000).

2.6.11. Dulewicz-Higgs Duygusal Zeka Anketi (Dulewicz-Higgs Emotional Intelligence Questionnaire-DHEIQ)

DHEIQ (Dulewicz ve Higgs, 2001) Goleman'ın duygusal zeka modeline dayanır. Ayrıca DHEIQ örgütsel ortamlarda bireylerin duygusal zeka ölçümlerini gerçekleştirebilmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek 7 alt boyut ve 69 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutlar; öz farkındalık, kararlılık, kişilerarası duyarlılık, motivasyon, etki, dürüstlük ve bütünlük, esnekliktir (Pérez vd., 2005).

2.6.12. Sjöberg Kişilik Test Bataryası Duygusal Zeka Ölçeği (Sjöberg Personality Test Battery EI Scale-SPTB)

SPTB birçok farklı kişilik yapısını ve alanını duygusal zeka ile bütünleştirilerek ölçebilen bir ölçektir. 4'lü likert olarak tasarlanan bu ölçek, 789 madde ve 21 alt ölçekten oluşmaktadır (Sjöberg, 2001).

2.6.13. Tapia Duygusal Zeka Envanteri (Tapia Emotional Intelligence Inventory-TEII)

TEII Mayer ve Salovey'in bilişsel yetenek modeline dayanmaktadır. Ölçek 41 maddeden oluşmaktadır. 4 alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar; öz düzenleme, duyguların kullanımı, empati, ilişkileri idare etmedir (Tapia, 2001).

2.6.14. Çalışma Grubu Duygusal Zeka Profili (Workgroup Emotional Intelligence Profile -WEIP-3)

Grupların duygusal zekalarını değerlendirmek amacıyla tasarlanmış bir ölçektir. Likert 7'li ölçeğine göre tasarlanmış olup 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iki ana boyutu (kişisel ve kişilerarası) ve yedi boyutuna göre değerlendirilmektedir (Jordan, Ashkanasy, Härtel, & Hooper, 2002).

2.6.15. Duygusal Zeka Ölçeği (Emotional Intelligence Scales-EIS)

EIS 5'li likert ölçeği olarak değerlendirilen ölçek 17 alt ölçek ve 85 maddeden oluşmaktadır. EIS empati, kendini yönetme ve duygusal kontrol olmak üzere üç faktörlü bir yapı göstermektedir (Van der Zee, Thijs, & Schakel, 2002).

2.6.16. Wong-Law Duygusal Zeka Ölçeği (Wong-Law Emotional Intelligence Scales- WLEIS)

WLEIS (Wong ve Law, 2002) is yerlerinde duygusal zekayı ölçek amacıyla oluşturulmuştur. Ölçek 16 maddeden oluşmakta ve 7 dereceli likert tipindedir. Ölçek dört boyuttan oluşmaktadır; kendi duygularını değerlendirme, başkalarının duygularını değerlendirme, duygu kullanımı ve duygu düzenlemesi (Whitman, Van Rooy, Viswesvaran, & Kraus, 2009).

2.6.17. Lioussine Duygusal Zeka Anketi (Lioussine Emotional Intelligence Questionnaire-LEIQ)

LEIQ Rus dilinde geliştirilmiş bir duygusal zeka değerlendirme aracıdır. 4'lü likert tipinde ve 38 maddeden oluşan bir ölçektir. Sekiz alt ölçek ve iki boyuttan (kişisel ve kişiler arası) oluşmaktadır (Pérez vd., 2005).

2.6.18. Duygusal Zeka Özelliği Ölçekleri (TEIQue (Petrides, 2009))

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği (TEIQue), duygusal zeka özelliği (trait EI) ile ilgili akademik araştırmalar için kullanılan bir ölçüm aracıdır. TEIQue duygusal zeka özelliği alanlarını temel alarak yetişkinlere uygulanabilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek; 153 madde, 4 boyuttan (iyi oluş, duygusallık, öz kontrol, sosyallik), 15 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; adaptasyon, kendine güven, duygu algılama

(kendisi ve başkalarının), duyguların ifadesi, duygu yönetimi, duygu düzenlemesi, dürtü kontrolü, ilişkiler, özsaygı, kendini motive etme, toplumsal farkındalık, stres yönetimi, empati, mutluluk, iyimserliktir. Ölçeğin ortalama uygulama süresi 25 dakika sürmektedir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Kısa Form (TEIQue-SF); TEIQue'nin kısa versiyonu olan 30 maddelik bir formdur. TEIQue'nin 15 alanının her birinden iki madde bulunmaktadır. Ölçek sınırlı araştırma süresi olan çalışmalarda duygusal zeka özelliğini ölçmeye oldukça elverişlidir. Ölçeğin uzun versiyonu gibi 4 boyutu bulunmasına rağmen boyutların iç tutarlılık katsayıları (yaklaşık .69) uzun versiyonuna göre daha düşüktür.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği 360° ve 360° kısa formu (TEIQue-360°,TEIQue-360°SF); bu formlar gözlemci derecelendirmeleri için uygundur. Özellikle dereceli duygusal zeka profili oluşturmak için kullanmaya elverişlidir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Uzun Formu (TEIQue-AFF), TEIQue'nun uzun formuna göre tasarlanmıştır. Aynı şekilde 15 duygusal zeka özelliği alanı (alt boyut) ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 12-17 yaş arası ergen örneklemeyle yapılan çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı yetişkin formuna göre düşüktür.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), TEIQue-AFF'nin ifade ve söz dizimi açısından basitleştirilmiş bir formudur. 30 maddeden oluşan bu ölçeğin diğer formları gibi 4 boyutu vardır. Ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilebileceği gibi boyutların puanları alınarak da değerlendirilmesi mümkündür. Ancak iç tutarlılık katsayısı uzun formuna göre düşüktür. Bu nedenle TEIQue-ASF toplam puanı hesaplanarak değerlendirmek daha makul sonuçlar verecektir. Ölçek 13-17 yaş arası çocuklarda uygulanabileceği belirtilmiş, ayrıca 11 yaş çocukları için de başarılı bir şekilde kullanılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Çocuk Formu (TEIQue-CF), Mavroveli, Petrides, Shove, ve Whitehead (2008) tarafından geliştirilen formun amacı duygu ile ilgili olan alanlarda çocukların kişilik özelliklerini saptamaktır. TEIQue'nin yetişkin

formunu söz dizimi ve anlam açısından basitleştirmenin yerine çocuklar için ayrı bir form geliştirilmiştir. Bu ölçek 5'li likert tipinde ve 75 maddeden oluşmaktadır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Çocuk Kısa Formu (TEIQue-CSF), 36 maddeden oluşan uzun formuna dayanan ölçek 8-12 yaş çocukları için uygun olarak geliştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçinde Gerçekleştirilen Yayın ve Araştırmalar

Deniz vd. (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu'nun (DZÖÖ-KF) Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini yapılması amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 464 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Ölçeğin dil geçerliği ve eşdeğerliği İngilizce ve Türkçe formlardan elde edilen puanlar arasındaki pozitif korelasyonla desteklenmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, 20 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılan Doğrulayıcı Faktör analizi sonuçları ise ölçeğin uygulandığı örnekleme uyumlu olduğunu göstermektedir. DZÖÖ-KF'nun iç tutarlılık güvenirlik katsayısı ölçeğin tamamı için .81, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .86 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar DZÖÖ-KF'nun Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Özer ve Deniz (2014) üniversite öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık düzeylerini, Duygusal Zeka Kişilik Özelliği ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri açısından incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu; 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi ve Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mesleki Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi Spor Meslek Yüksek Okulunda öğrenimlerine devam eden, 523'ü kız, 243'ü erkek, toplam 766 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Duygusal Zeka Özellik Ölçeği-Kısa Formu (TEIQue-SF), Kendini Toparlama Gücü Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve araştırmacının hazırlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 16.0 paket program kullanılarak analiz edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık puanları ile duygusal zeka alt boyutları puanları arasındaki ilişkinin analizinde Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği, Duygusal Zeka özelliği alt boyutlarının psikolojik sağlamlığı anlamlı düzeyde açıklayıp açıklamadığını çoklu regresyon analizi tekniği

ile Regresyon katsayılarının anlamlılığı için ise t testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık puanları ile duygusal zeka alt boyutları puanları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Duygusal zeka özelliklerinden iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutları psikolojik sağlamlıktaki toplam varyansın % 44'ünü açıklamaktadır. Duygusal zekanın iyi oluş ve sosyallik alt boyutları, psikolojik sağlık üzerinde önemli bir rolü olduğu sonucuna varılmıştır.

Korkman ve Deniz (2014) çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin yükleme karmaşıklığı puanlarının duygusal zeka ve akıcı zeka çerçevesinde incelenmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini, Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde öğrenim gören 2. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme alınan toplam öğrenci sayısı, 270 erkek ve 357 kız olmak üzere 627'dir. Yapılan analizler sonucunda, yükleme karmaşıklığı ile duygusal zekâ puanları arasında önem düzeyi yüksek ve pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Yükleme karmaşıklığı puanları ile akıcı zeka arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Duygusal zekâ puanlarının yükleme karmaşıklığını anlamlı düzeyde açıkladığı, ancak akıcı zeka puanlarının yükleme karmaşıklığını anlamlı düzeyde açıklamadığı görülmüştür.

Özdemir ve Dilekmen (2016), çalışmalarında eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zeka ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi, duygusal zekanın yaşam doyumunu yordama durumu ve duygusal zeka ile yaşam doyumlarının bölüm ve sınıf düzeyi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırmanın örneklemine 751 (519 kadın, 232 erkek) eğitim fakültesi öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Duygusal Zeka Özellik Ölçeği-Kısa Formu (DZÖÖ-KF) ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde; Pearson Momentler Çarpımı, basit doğrusal regresyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, duygusal zeka toplam puanı ve alt boyutları ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca duygusal zeka, yaşam doyumunun anlamlı yordayıcısı olarak değerlendirilmiştir. Duygusal zeka düzeyinde öğrenim görülen bölümlere göre anlamlı farklılaşma görülmezken, yaşam doyumunda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) ile Sınıf, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler

Öğretmenlikleri arasında PDR lehine; İngilizce Öğretmenliği ile Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlikleri arasında İngilizce Öğretmenliği lehine; Fen Bilgisi Öğretmenliği ile Sınıf ve Matematik Öğretmenlikleri arasında Fen Bilgisi Öğretmenliği lehine anlamlı düzeyde farklılaşma görülmüştür. Duygusal zeka özelliğinin alt boyutları düzeyinde duygusallık ile sosyallik alt boyutları hariç, iyi oluş ve öz kontrol alt boyutları ile duygusal zeka ve yaşam doyumunda dördüncü sınıfların lehine anlamlı farklılaşma görülmüştür.

Saracaloğlu, Saygı, Yenice, ve Altın (2017) yaptıkları araştırmada, müzik ve sınıf öğretmeni adaylarının duygusal zekâları ile mükemmeliyetçilik düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek, duygusal zekâ ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi müzik öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim görmekte olan 240 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği ile Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği Kısa Formu (DZÖÖ-KF) kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulguları; öğretmen adaylarının mükemmeliyetçilik toplam puanlarının cinsiyete ve sınıflara göre; duygusal zekâ puanlarının ise sınıflara, akademik başarı algılarına ve meslek seçme nedenlerine göre anlamlı farklılaşmalar göstermiştir. Ayrıca mükemmeliyetçilik düzeyinin akademik başarı ile pozitif yönde, duygusal zeka ile negatif yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin, Özer, ve Deniz (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın genel amacı, üstün zekalı öğrencilerin duygusal zeka ile alana özgü yaratıcılıkları arasında ilişkilerin belirlenmesi ile alana özgü yaratıcılığın yordanmasında duygusal zekanın etkisinin incelenmesidir. Çalışma grubunu iki farklı liseden 239 üstün zekalı öğrenciden alınan veriler oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, Kaufman Alanları Yaratıcılık Testi ve Duygusal zeka Özellik Ölçeği–Kısa Formu kullanılmıştır. Çalışmanın analiz sonuçlarına göre, duygusal zeka alt boyutlarından sosyalliğin yaratıcılık alt boyutlarının tamamıyla ve öz/ günlük yaratıcılık alt boyutunun ise duygusal zeka alt boyutlarının tamamıyla ilişkisi olduğu

belirlenmiştir. Ayrıca, duygusal zeka sosyallik boyutunun akademik yaratıcılık, sanatsal performans ve öz/ günlük yaratıcılığı yordayabildiği, diğer boyutların ise yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deniz, Erus, ve Büyükcebeci (2017)'un yapmış olduğu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin bilinçli farkındalıkları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide duygusal zekanın aracılık rolünün olup olmadığını belirlemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Araştırmaya bir devlet üniversitesi, Eğitim Fakültesinde birinci sınıf öğrencisi olan 355 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları; Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu ve kişisel bilgi formudur. Bilinçli farkındalıkları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide duygusal zekanın aracılık rolünü belirlemek için regresyon temelli bootstrapping işlemi kullanılmıştır. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre, duygusal zekanın bilinçli farkındalık ile psikolojik iyi oluş arasındaki dolaylı etkinin anlamlı olduğu, Sonuç olarak, öğrencilerin bilinçli farkındalıklarının artması onların duygusal zekalarını yükselttiği ve bu yükselişle birlikte psikolojik iyi oluşları güçlendirdiği saptanmıştır.

Kaya ve Peker (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik ve affetme düzeyleri arasındaki ilişki de duygusal zekanın aracı rolünün incelenmektir. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile yapılmış olup, çalışma grubunu ise 2015-2016 eğitim öğretim yılı Atatürk Üniversitesinde bulunan Edebiyat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim görmekte olan 304 kadın, 318 erkek öğrencinin oluşturduğu toplam 622 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu, Heartland Affetme Ölçeği, Frost-Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği -Kısa Formu' dur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre affetme ile mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, affetme ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, mükemmeliyetçilik ile duygusal zekâ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, affetme ile mükemmeliyetçilik arasında duygusal zekânın kısmen ilişkisi olduğu sonucu ortaya konmuştur.

Şirin ve Şirin (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Türkiye’de Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören Spor Bilimleri Fakültesi (SBF) öğrencilerinin duygusal zeka özelliklerini betimlemektir. Bu araştırma betimsel araştırma türünde yapılmış olup, çalışma grubunu 2015-2016 akademik yılında Selçuk Üniversitesi’nde öğrenim gören 68 kadın 84 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu ile araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu’dur. Araştırmada kişisel özellikleri betimlemek için yüzde ve frekans hesaplamaları, Duygusal Zeka Özelliği-Kısa Formu’nun toplam ve alt ölçek puanlarının betimlemek için minimum maximum puanlar, ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. Öğrencilerin Duygusal Zeka Özelliği-Kısa Formu’ndan aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşması Independent-Samples T-Test, yaş ve sınıf düzeyine göre farklılaşması tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile ölçülmüştür. Araştırmanın bulguları; SBF öğrencilerinin duygusal zeka özellikleri bakımından en yüksek ortalamaya sahip oldukları boyut iyi oluş boyutudur. Bu boyutu sosyallik, öz kontrol ve duygusallık boyutu izlemektedir. SBF öğrencilerinin TEIQue-SF alt boyut ve toplam puanları cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, spor alanlarında öğrenim gören spor bilimleri öğrencilerinin duygusal yeterliliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. Yurt Dışında Gerçekleştirilen Yayın ve Araştırmalar

Petrides vd. (2006) tarafından yapılan çalışmada çocukların akran ilişkilerinde duygusal zeka özelliğinin rolü araştırılmıştır. Çalışmaya ortalama yaşları 10.8 olan 160 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden belirlenen 7 ayrı davranışsal tanımla (işbirlikçi, yıkıcı, saldırgan, bağımlı, lider ve yıldırıcı) sınıf arkadaşlarını betimlemeleri istenmiştir. Duygusal zeka puanları yüksek olan çocukların akranları tarafından ‘işbirliği’ ve ‘liderlik’ davranış tanımıyla, düşük olan çocukların ise ‘yıkıcı’, ‘saldırgan’, ‘bağımlılık’ davranış tanımıyla betimlendikleri bulunmuştur. Araştırma Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) yapı geçerliğine ve duygusal zeka özelliğinin çocukların akran ilişkileri üzerine etkileri üzerine odaklanmaktadır.

Mavroveli vd. (2008) çalışmalarında duygusal zeka özelliğini tartışmakla birlikte duygusal zeka özelliğinin çocuklar üzerindeki etkisine vurgu yapmaktadır. Bu sebeple duygusal zeka özelliğinin çocuklardaki oluşumunu incelemek amacıyla, Duygusal Zeka Özelliği Çocuk Formu (TEIQue-CF)'nu geliştirmişlerdir. Araştırmaya 8-12 yaş grubundan farklı etnik ve sosyal kültürü yansıtan, toplam 139 çocuk katılmıştır. TEIQue-CF ile yapılan iki çalışmada sırasıyla iç tutarlılık katsayısı .76 ve .73'tür. TEIQue-CF 5'li likert formda hazırlanmış olup 8-12 yaş arası çocuklara uygulanabileceği belirtilmiştir.

Petrides, Vernon, Schermer, Ligthart, Boomsma, ve Veselka (2010) tarafından; Duygusal Zeka Özelliği ile Beş Faktör Kişilik boyutları arasındaki ilişki, Hollanda da uygulanan iki örneklem üzerinde araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, Kuzey Amerika ve İngiltere'de elde edilen sonuçlarla tutarlıdır. Nevrotiklik boyutu, en güçlü korelasyona sahip boyuttur. Bunu dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve açıklık izlemiştir. Regresyon analizlerinde, TEQ (Duygusal Zeka Özelliği)'nin, kişilik boyutlarının yarısından fazlasını kapsadığı bulunmuştur. Bu araştırma aynı zamanda duygusal zeka özelliğinin kültürler arası geçerliliğini de desteklemektedir. Duygusal zeka özelliğini hızlı değerlendirebilen bir araç olan TEIQue-SF'un, toplam puan üzerinden ve dört alt boyutu ile duygusal zeka özelliğini ölçmeye uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aluja, Blanch, ve Petrides (2016) çalışmalarında, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği (TEIQue)'nin Katalonya ve İngiltere örneklemindeki psikometrik özelliklerini karşılaştırmışlardır. Analiz sonuçları her iki örnekleme benzer standart sapma ve ortalama göstermiştir. TEIQue boyutları alfa güvenilirlikleri her iki örnekleme de benzer ve kabul edilebilir niteliktedir, ancak CFA analizleri yetersiz uyum indeksi göstermiştir. TEIQue alfa değerleri sırasıyla Katalonya ve İngiltere'de 0.95 ve 0.90 olarak belirlenmiştir. Faktör yapıların belirlemek amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış olup, her iki örnekleme için de .98'dir. Analiz sonuçları ölçeğin her iki örnekleme de alt boyutları ve alt boyutları açıklayan alanlar arasındaki ilişkiler benzer sonuçlarla desteklenmiştir.

Freudenthaler, Neubauer, Gabler, Scherl, ve Rindermann (2008) Alman örnekleminde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği (TEIQue)'nin ayrıntılı psikometrik analizini yapmışlardır. Ölçeğin güvenilirliği ve 4 alt boyutunun 150 katılımcının yer

aldığı örnekleminde kabul edilebilir sonuçlara ulaşmışlardır. Analiz sonuçları teorik olarak beklenen TEIQue'nin alt boyutlarıyla ilişkisi, faktör yapıları, Beş Faktör Kişilik Yapıları, somatik şikâyetler ve yaşam memnuniyeti ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Jolić Marjanović ve Altaras Dimitrijević (2014), Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği (TEIQue)'ni Sırpça'ya uyarlama çalışması yapmışlardır. Çalışmanın örneklemini 254 yetişkinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak TEIQue, NEO-FFI, MSCEIT, EQ-kısa ve RSPWB kullanılmıştır. Analiz sonuçları TEIQue'nin psikometrik olarak sağlıklı bir ölçme aracı olduğunu doğrulamıştır: iç tutarlılık katsayısı kabul edilebilir, faktör bakımından iyi ve bütün ölçekte mükemmel, dört alt boyutu doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmış olup, duygusal zeka özelliğinin kişiliğin alanlarından etkilenen ve öz-yeterlik le ilişkili bir yapıda olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak ise, TEIQue'nin geçerli bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Siegling, Vesely, Saklofske, Frederickson, ve Petrides (2015a) tarafından yapılan araştırmada, Avrupa'da iki orta öğretim okulu örnekleminde TEIQue-ASF'nun geçerliliğini incelemişlerdir. TEIQue-ASF başetme stratejileri, bilişsel yetenek ölçütleri, sosyo-duygusal ve akademik başarı ölçütlerinin yordayıcısı olarak uygulandı. Hollandalı lise öğrencilerinde (N = 282), TEIQue-ASF tüm sosyo-duygusal ölçütlerde varyansın, başetme stratejilerini ve demografik özellikleri açıkladığını belirttiler. İngiliz örnekleminde ise akademik başarıyla anlamlı bir ilişki bulunarak, bilişsel yetenek ve cinsiyeti (N=357-491) açıklamaktadır. Bu çalışmada TEIQue-ASF'nun geçerliliği ve uygulanabilirliği üzerinde tartışılmıştır.

Siegling vd. (2015b) yaptıkları bir başka çalışmada ise Beş Faktör Kişilik Modeli ve Baş Etme Stratejilerinin açıkladığı varyansa göre TEIQue-SF'nin geçerliliğini incelemişlerdir. İlave olarak ölçeğin 4 faktörlü yapısı da incelenmiştir. Bulgular ölçeğin geçerliliğini ortaya koymakla birlikte, gelecekte yapılacak çalışmalara yön vermektedir.

Martskvishvili, Arutinov, ve Mestvirishvili (2013) TEIQue'yi Gürcü nüfusa adapte edebilmek amacıyla yaptığı araştırmaya, yaşları 17-70 olan 920 kişi katılmıştır. Araştırmanın faktör analizinden elde edilen sonuçlar İngiliz TEIQue ile Gürcüce yapılan adaptasyonla benzer bulunmuştur. Gürcü örnekleme adapte edilmesi

amaçlanan araştırmada ölçek 15 özelliği içeren dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach α güvenilirlikleri .69 ile .82, 15 alt alan için .62 ile .81 arasında değişmektedir. TEIQue puanlarında cinsiyete bağlı farklılıklar bulunmamakla birlikte bazı alt boyutlarda ve alanlarda farklılıklar görülmektedir.

Shahzad, Riaz, Begum, ve Khanum (2014) tarafından yapılan TEIQue'nin Urduca psikometrik özelliklerini belirlemek amacıyla ölçeğin uyarlamasını yapmıştır. TEIQue-SF'nin güvenilirliği, Cronbach alfa analizi, Split yarısı ve test tekrar test güvenilirliği ile analiz edildi. Araştırmada ayrıca Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yaşam Memnuniyeti Ölçeği, Öznel Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma hipotezleri: a) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanları RSES puanları ile pozitif yönde ilişkilidir. b) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanı, SWLS puanları ile pozitif yönde ilişkilidir. c) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanları SHS puanları ile pozitif yönde ilişkilidir. TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun Cronbach Alfa Katsayısı .89; Gutman Bölünmüş Yarım Katsayısı .862'dir ve test tekrar test güvenilirliği .817'dir. TEIQue-SF istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ölçeğin Urduca versiyonu Pakistan'da kullanılabilir ve güvenilir bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Stamatopoulou, Galanis, ve Prezerakos (2016) araştırmalarında TEIQue'nin Yunanca versiyonunun psikometrik özelliklerini değerlendirmiştir. Psikometrik özellikleri belirleyebilmek için ayrıca Öznel Mutluluk Ölçeği, Yaşam Memnuniyeti Ölçeği, ve Kişilik Anketi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 602 yetişkin oluşturmaktadır. Analiz sonuçları ise iç tutarlılık puanı alt boyutlar için yeterli düzeyde ve toplam puan açısından ise mükemmel sonuç vermiştir. Kullanılan diğer ölçme araçlarıyla istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Sonuçlar TEIQue'nin Yunanca versiyonunun geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu belirtmekte ve araştırmalarda kullanılmasını önermektedir.

Frederickson vd. (2012) araştırmalarında, 11-13 yaşlarındaki 1140 öğrenciden oluşan bir örneklem ile duygusal zeka özelliği yapısının geçerliliğini araştırmıştır. Bu amaçla, The Trait Emotional Intelligence Questionnaire-Adolescent Short Form (TEIQue-ASF), Cognitive Ability Test (CAT), sosyal-duygusal yeterliliği ölçmek için ise; The Strengths and Difficulties Questionnaire, The Social Inclusion Survey, In The Guess Who Peer Assessment Of Social Behavior ölçekleri kullanılmıştır.

Çoklu regresyon analizleri sonuçları anlamlı çıkmış ancak GCA'nın akran ilişkisi üzerindeki etkisi 0.05 bulunmuştur. Yapısal eşitlik modeli yapılarak duygusal zeka ve bilişsel zekanın sosyo-duygusal yeterlilik üzerine etkisi olduğu belirlenmiştir. Bulgular, ön ergenlikte akran ilişkileri ve sosyo-duygusal yeterlikte duygusal zeka özelliğinin önemli bir rolü olduğunu doğrulamaktadır.

Shahzad vd. (2014) araştırmalarının amacı, Trait Emotional Intelligence Questionnaire Short Form (TEIQue-SF)'nu Urduca tercüme etmek, uyarlamak ve psikometrik özelliklerini belirlemektir. Çeviri işleminin ardından 201 yetişkine ölçek uygulanmıştır. TEIQue-SF'nin güvenilirliğini test etmek için Cronbach alfa analizi, Split yarım ve test tekrar test güvenilirliği yapılmıştır. Araştırma da ayrıca Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RSES), Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (SWS) ve Öznel Mutluluk Ölçeği (SHS). Araştırmanın literatür işleminin ardında şu hipotezler yapılmıştır: (a) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanları RSES puanlarıyla ile pozitif yönde ilişkilendirilmesi. (b) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanı SWLS puanı ile pozitif yönde ilişkilendirilmesi. (c) TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun puanı, SHS puanı ile pozitif korelasyona sahip olması beklenmektedir. TEIQue-SF'nin Urduca versiyonunun güvenilirliği: Cronbach Alfa Katsayısı .889, Gutman Split Half Katsayısı .862, test tekrar test güvenilirliği .817 bulunmuştur. Ayrıca, RSES ile pozitif korelasyon ($r = .602$, $p < .01$), SWLS ($r = .556$, $p < .01$) ve SHS ($r = .602$, $p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. TEIQue-SF'nin Pakistan'da kullanılmak üzere Urduca versiyonu güvenilir bir ölçek olarak değerlendirilmiştir. Poulou (2014) yaptığı araştırmada, duygusal ve davranışsal zorlukların ortaya çıkmasında öğrencilerin küresel kişilik özellikleri ve sosyal becerilerinin rolü araştırılmıştır. 12-14 yaş aralığındaki 509 öğrenci ile yapılan araştırmanın veri toplama araçları, Duygusal Zekâ Ölçeği-Ergen Kısa Formu (TEIQue-ASF), Matson'un Gençlere Yönelik Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi (MESSY) ve Güçlü Yönleri ve Güçlükler Anketi (SDQ) kullanılmıştır. Daha yüksek özellikli duygusal zeka ve daha güçlü sosyal becerilere sahip öğrencilerin duygusal ve davranışsal bozukluklara sahip olma ihtimalinin az olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma, öğrencilerin duygusal ve davranışsal bozuklukların yorumlanması için sezgisel bir model sunmakta ve okuldaki öğrencilerin yaşam kalitesini iyileştirmek için eğitimciler üzerindeki etkilerini tartışmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma evreni ve çalışma grubu, çalışma grubunun özellikleri, veri toplama araçları ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2014).

Tarama modelleri, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde önemli olan, var olanı değiştirmeye kalkmadan gözlemleyebilmektir (Karasar, 2014).

Araştırmanın genel ve alt amaçlarına uygun olarak; Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Türkçe ’ye uyarlama çalışmaları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin elde edilmesi üzerine çalışılmıştır.

4.2. Çalışma Evreni ve Çalışma Grubu

4.2.1. Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ortaokul ve liselerde eğitimine devam eden 11-17 yaş grubu öğrenciler oluşturmuştur.

4.2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, Konya il merkezi merkez ilçelerinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı

ortaokul ve liseler içerisinde 7 tane okul tesadüfi küme örnekleme yoluyla çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Tesadüfi küme örnekleme sonucunda belirlenen okullarda tesadüfi eleman örnekleme yapılarak çalışma grubuna dâhil edilecek öğrenciler belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırmanın çalışma grubunu ortaokul ve lise eğitimine devam eden 11-17 yaş grubu 1224 öğrenci oluşturmuştur.

Ölçeklerin uygulandığı okullar grubu en iyi temsil etme ve uygulamada kolaylık ve isteklilik gösterme durumları dikkate alınarak belirlenmiştir. Ayrıca çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 11-17 yaş grubunda olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7: Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilere İlişkin Sosyodemografik Özellikleri

		Frekans	%	Kümülatif %
OKUL TÜRÜ	Mehmet Beğen Ortaokulu	316	25.8	25.8
	Alâeddin Keykubat Ortaokulu	154	12.6	38.4
	Selçuklu Atiker Ortaokulu	145	11.8	50.2
	Selçuklu Atatürk Anadolu Lisesi	190	15.5	65.7
	Konya Lisesi	162	13.2	78.9
	Karatay Tes-İş Anadolu Lisesi	130	10.6	89.5
	Meram Anadolu Lisesi	127	10.5	100
CİNSİYET	Kız	628	51.3	51.3
	Erkek	596	48.7	100
YAŞ	11	178	14.5	14.5
	12	130	10.6	25.2
	13	166	13.6	38.7
	14	124	10.1	48.9
	15	255	20.8	69.7
	16	196	16	85.7
	17	175	14.3	100
SINIF DÜZEYİ	5. Sınıf	195	15.9	15.9
	6. Sınıf	120	9.8	25.7
	7. Sınıf	159	13	38.7
	8. Sınıf	141	11.5	50.2
	9. Sınıf	235	19.2	69.4
	10. Sınıf	184	15	84.5
	11. Sınıf	190	15.5	100
KARDEŞ SAYISI	1	333	27.2	27.2
	2	434	35.5	62.7
	3	258	21.1	83.7
	4 ve üstü	164	13.4	97.1
	Tek Çocuk	35	2.9	100.0
İKAMET EDİLEN İLÇE	Meram	459	37.5	37.5
	Selçuklu	480	39.2	39.2
	Karatay	285	23.3	100
GELİR DURUMU	Düşük	28	2.3	2.3
	Ortanın altı	59	4.8	7.1
	Orta	783	64.0	71.1
	Ortanın üstü	302	24.7	95.8
	Yüksek	52	4.2	100.0
ANNE MESLEK	Devlet memuru	160	13.1	13.1
	Serbest meslek	34	2.8	15.8
	İşçi	51	4.2	20.0
	Çalışmıyor	967	79.0	99.0
	Emekli	12	1.0	100.0
BABA MESLEK	Devlet memuru	387	31.6	31.6
	Serbest meslek	471	38.5	70.1
	İşçi	246	20.1	90.2
	Çalışmıyor	35	2.9	93.1
	Emekli	85	6.9	100.0
TOPLAM		1224	100	100

Tablo-7'ye bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin %50.2'si ortaokul öğrencileri, %49.8'i lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %25.8'i Mehmet Beğen Ortaokulu'na, %12.6'sı Alaeddin Keykubat Ortaokulu'na, %11.8'i Selçuklu Atiker Ortaokulu'na, %15.5'i Selçuklu Atatürk Anadolu Lisesi'ne, %13.2'si Konya Lisesi'ne, %10.6'sı Karatay Tes-İş Anadolu Lisesi'ne, %10.4'ü Meram Anadolu Lisesi'ne devam ettiği görülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencileri cinsiyete göre dağılımlarını inceleyecek olursak %51.3'ü kız öğrenciler, %48.7'sinin erkek öğrenciler olduğu görülmektedir.

Tablo-7'ye bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin %14.5'i 11 yaş, %10.6'sı 12 yaş, %13.6'sı 13 yaş, %10.1'i 14 yaş, %20.8'i 15 yaş, %16'sı 16 yaş, %14.3'ü 17 yaş olduğu görülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencileri sınıf düzeyine göre dağılımlarını inceleyecek olursak %15.9'u 5.sınıf öğrencisi, %9.8'i 6.sınıf öğrencisi, %13'ü 7.sınıf öğrencisi, %11.5'i 8.sınıf öğrencisi, %19.2'si 9.sınıf öğrencisi, %15'i 10.sınıf öğrencisi, %15.5'i 11.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo-7'ye bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin %27.2'sinin tek kardeşe sahip olduğu, %35.5'inin iki kardeşi, %21.1'inin üç kardeşi, %13.4'ünün dört ve daha fazla kardeşi ve %2.9'unun da tek çocuk olduğu olduğu görülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencileri ikamet ettiği ilçeye göre dağılımlarını inceleyecek olursak %37.5'i Meram'da, %39.2'si Selçuklu'da, %23.3'ü de Karatay'da ikamet etmekte olduğu görülmektedir.

Tablo-7'ye bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde %2.3'ü düşük, %4.8'i ortanın altı, %64'ü orta, %24.7'si ortanın üstü ve %4.2'sinin yüksek gelir grubunda olduğu görülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencileri annelerinin mesleğine göre dağılımlarını inceleyecek olursak annelerin %13.1'i devlet memuru, %2.8'i serbest meslek, %4.2'si işçi, %79'u çalışmıyor ve %1'inin emekli olduğu görülmektedir.

Tablo-7'ye bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin babalarının %31.6'sı devlet memuru, %38.5'i serbest meslek, %20.1'i işçi, %2.9'u çalışmıyor ve %6.9'unun emekli olduğu görülmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada gerekli bilgileri toplamak için aşağıda belirtilen ölçme araçları;

1. Kişisel Bilgi Formu
2. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009)
3. Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013)
4. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) kullanılmıştır.

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubunda yer alan öğrenciler hakkında bilgi almak için araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi formunda öğrenci ile ilgili bilgiler kısmında, öğrencinin okulu, öğrencinin cinsiyeti, öğrencinin yaşı, sınıf düzeyi, kardeş sayısı yer almaktadır. Sonraki bölümler, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın mesleği, ailenin ikamet ettiği ilçe ile ilgili bilgileri içermektedir.

4.3.2. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, ergenlerin yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını içeren 15 maddeden oluşmaktadır. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, aile ilişkilerinde doyum, yaşam doyumunu, olumlu duygular ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır.

Bu dört boyutun açıklanan varyansı 61.64'tür. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.87, Sperman-Brown değeri ise 0.83'tür. Ölçeğin uyum geçerliliği Yaşam Doyumu Ölçeğiyle değerlendirilmiştir. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Yaşam Doyumu Ölçeği ile 0.63 düzeyinde bir bağıntı verdiği bulunmuştur.

4.3.3. Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği

Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği olumlu ve olumsuz duyguları ve iyi oluşu ölçmek için Diener, Wirtz, Tov, Kim-Prieto, Choi, Oishi, ve Biswas-Diener (2010) tarafından geliştirilmiş kısa bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Telef (2013) tarafından yapılmıştır.

Ergen örnekleme ile Telef (2013) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda ölçeğin aslında ve üniversite öğrencileri ile yapılan uyarlama çalışmasında olduğu gibi ölçeğin iki faktörden oluştuğu, olumlu yaşantı boyutunun varyansın %28,91'ini ve olumsuz yaşantı boyutunun varyansın %22,41'ini açıkladığı saptanmıştır.

Ölçek maddelerinin faktör yükleri .54 ile .76 arasında hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri RMSEA= 0.04, SRMR= 0.03, GFI= 0.96, NFI= 0.97, RFI= 0.96, CFI= 0.99 ve IFI= 0.99 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa katsayısı olumlu yaşantı boyutu için .84 ve olumsuz yaşantı boyutu için .75 olarak hesaplanmıştır.

Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği'nin her bir maddesi 1 ile 5 aralığında puanlanmakta ve 1 "Çok nadir ya da hiçbir zaman", 5 "Çok sık ya da her zaman" şeklinde ifade edilmektedir. Ölçek bağımsız ya da ayrı iki tip duyguyu ölçtüğünden dolayı ayrı ayrı puanlanır. Toplam puan alınmak istenildiğinde ise olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Olumlu ve olumsuz puanların toplamı 6 ile 30 arasında değişmektedir.

4.3.4. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-SF)

Araştırmada Türkçe 'ye uyarlanan Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği– Adölesan Kısa Formu, Petrides ve Furnham tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir. TEIQue-SF Petrides ve Furnham (2001), duygusal zekayı "kişisel karakter özelliği" olarak kavramsallaştırmalarını temel alarak geliştirdikleri TEIQue (Duygusal Zeka Özellik Ölçeği)' nin başka bir versiyonudur.

TEIQue-ASF, 15 özelliği içeren ve dört faktörü kapsayan (duygusallık, iyi oluş, özkontrol ve sosyallik), her bir alt boyutu ölçebilecek nitelikte iki maddenin yer aldığı toplam 30 maddeden oluşan bir ölçektir (Petrides vd., 2006).

TEIQue-ASF toplam duygusal zeka özelliğini ölçmek üzere dizayn edilmiş 7'li (1: Kesinlikle katılmıyorumdan, 7: Kesinlikle katılıyorum'a yönelik) likert tipi bir ölçme aracıdır. Petrides vd. (2006)'nin yaş ortalaması 10.8 olan 160 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği .84'tür.

Ölçeğin uygulanabileceği yaş aralığı 12-17 yaş arası olarak belirtilmektedir. Ayrıca 11 yaş çocukları için uygulandığında da olumlu sonuçlar elde edildiği gözlenmiştir ("London Psychometric Laboratory "). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30 iken en yüksek puan 210'dur.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009), Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) aracılığıyla öğrencilerden alınmıştır. Test uygulamasından önce öğrencilerle tanışılmış, ilgili yönergeler okunmuş bu şekilde süreç hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

Çalışmanın veri toplama sürecinde Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü' ünden araştırmanın gerçekleştirileceği okullarda 11-17 yaş arası öğrencilere uygulama yapabilmek için gerekli izinler alınmıştır (Ek.8). Uygulama okulları, Meram İlçesinden; Mehmet Beğen Ortaokulu, Konya Lisesi, Meram Anadolu Lisesi, Selçuklu İlçesinden; Selçuklu Atiker Ortaokulu, Selçuklu Atatürk Anadolu Lisesi, Karatay İlçesinden; Alâeddin Keykubat Ortaokulu, Karatay Tes-İş Anadolu Lisesi'dir. Çalışmanın verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Şubat-Mayıs ayları arasında toplanmıştır. Uygulama her bir öğrenci için ortalama 25 ile 30 dakika arasında sürmüştür.

4.5. Verilerin Analizi

Veri toplama sürecinde 1289 öğrenciden veri toplanmıştır. Toplanan verilerden 65 öğrencinin ölçek formlarını eksik veya hatalı doldurduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerden elde edilen veriler veri setinden çıkarılarak 1224

öğrenciden elde edilen veriler üzerinde analiz edilmiştir. Öncelikle araştırmanın örneklemini tanımlayan yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009), Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) aracılığı ile elde edilen verilerin analizi SPSS 18.0 ve AMOS 19.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın amacına yönelik olarak veriler;

- a. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) uyarlama çalışmasında,
- b. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) geçerliğinin hesaplanmasında,
- c. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) güvenilirliğinin hesaplanmasında kullanılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) uyarlama çalışmasında, ortalama, standart sapma, ranj, basıklık, çarpıklık, minimum ve maksimum puan değerleri hesaplanmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) geçerliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler beş geçerlik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliğidir. Kapsam geçerliği, görünüş geçerliği ve dil eşdeğerliği geçerliğinde uzman görüşleri alınmıştır.

Ölçüt bağımlı geçerliğinde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun benzer test geçerliğini değerlendirmek amacıyla referans test olarak, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009) ve Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) kullanılmıştır. Benzer test geçerliği için kullanılan referans testlerle Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-

ASF)'nun arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği kullanılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun yapı geçerliğinde ise Açımlayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) güvenilirliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler iki güvenilirlik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirliğidir. İç tutarlılık, Cronbach Alfa; testin aralıklı tekrarı, Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR

5.1. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Uyarlama Çalışmasına İlişkin Bulgular

5.1.1. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği –Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)

Araştırmada Türkçe’ye uyarlanan Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu, Petrides ve Furnham tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir.

TEIQue-SF Petrides ve Furnham (2001), duygusal zekayı ”kişisel karakter özelliği” olarak kavramsallaştırmalarını temel alarak geliştirdikleri TEIQue (Duygusal Zeka Özellik Ölçeği)’nin bir versiyonudur. TEIQue-ASF, 15 özelliği içeren ve dört faktörü kapsayan (duygusallık, iyi oluş, özkontrol ve sosyallik), her bir alt boyutu ölçebilecek nitelikte iki maddenin yer aldığı toplam 30 maddeden oluşan bir ölçektir (Petrides vd., 2006).

Faktör Puanlarının Yorumlanması

İyi Oluş: Bu faktör bireylerin geçmişteki başarılarından, gelecekteki beklentilerine, hedeflerine, amaçlarına doğru uzanan genel olumlu duygu durumu olarak tanımlamaktadır. Olumlu, mutlu ve doyum almak ile ilgili özelliklerde karşılık bulmaktadır. Duyguyu ve hedefleri düzenleyebilme becerisi, öznel iyi oluşu ölçmektedir.

Duygusal zeka özelliği ve amaca odaklanma, öznel iyi oluşla ilintilidir. Bireyin gelişmekte olan ilgileri ve değerleri, bireyin amaçlarını yansıttığında, daha etkili olmakta ve gelişmiş öznel iyi oluşa dair deneyim kazandırmaktadır. Duygusal deneyim ve kişinin duygularını düzenleme yeteneği, kişisel değerlerle ilgili tutarlı amaçlar ve hedeflerin belirlenmesinden etkilenmektedir (Spence, Oades, & Caputi, 2004).

Özkontrol: Bu faktör ile ilgili puanlar yorumlanırken; alınan yüksek puanlar, istek ve arzularında kendini kontrol edebilen, dışsal baskı ve strese karşı kendilerini ayarlayabilen, ne bastırılmış ne de kendini çok açan bireyleri temsil etmektedir.

Alınan düşük puanlar ile bireylerin kendisini daha çok dürtüsel davranışlarının yönettiği ve stres yönetiminin düşük olduğu sonucuna varılmaktadır.

Duygusalılık: Bu faktörde alınan yüksek puanlar; bireylerin duyguyla ilişkili becerileri oldukça gelişmiş, duygularını algılama, açıklama ve başkalarıyla yakın ilişkiler kurma ve eleştirmede etkili bir şekilde duygularını kullanan yönünde yorumlanmaktadır. Alınan düşük puanlar, kendi içsel durumlarını fark etmede ve duygularını açmakta zorlanmayı, kişilerarası ilişkilerde pasif bireyleri belirlemektedir.

Sosyallik: Bu faktör ise sosyal ilişkileri ve sosyal etkiyi vurgulamakta, bireylerin çevresi ile olan ilişkilerini kapsamakta ayrıca bireylerin farklı sosyal ortamlardaki konumuna odaklanmaktadır.

Petrides ve Furnham tarafından yapılan, TEQ (duygusal zeka kişilik özelliği) içerik analizi sonuçlarına göre, ortaya çıkan “EQ Özelliği Alanları” ,duygularla özel olarak ilişkili, kişilik yönlerine vurgu yapmaktadır.

TEIQue-ASF toplam duygusal zeka özelliğini ölçmek üzere dizayn edilmiş 7’li (1: Kesinlikle katılmıyorumdan, 7: Kesinlikle katılıyorum’a yönelik) likert tipi bir ölçme aracıdır. Petrides vd. (2006)’nin yaş ortalaması 10.8 olan 160 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği .84’tür.

Ölçeğin uygulanabileceği yaş aralığı 12-17 yaş arası olarak belirtilmektedir. Ayrıca 11 yaş çocukları için uygulandığında da olumlu sonuçlar elde edildiği gözlenmiştir ("London Psychometric Laboratory "). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30 iken en yüksek puan 210’dur.

5.1.2. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nu Uyarlama Çalışması

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun Türkçe’ye çevrilmesi ve uyarlanmasının yapılması için ilk olarak ölçeğin sorumlu yazarı Konstantinos Vasilis Petrides ile elektronik posta yoluyla iletişime geçilerek ölçeğin Türkçe’ye uyarlanabilmesi için gerekli izin alınmıştır (Ek.5).

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) uyarlama çalışmasında; ortalama, standart sapma, ranj, basıklık, arpıklık, minimum ve maksimum puan değerleri hesaplanmış, geçerliğin hesaplanmasında; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliği incelenmiştir; güvenirliğin hesaplanmasında iç tutarlılık ve test tekrar test güvenirliği ve madde analizi yapılmıştır.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında gereksinim duyulan verileri toplamak amacıyla Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, Konya ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul ve liselerin listesi temin edilmiştir. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) uygulanmasını kabul eden 7 tane okul tesadüfi küme örnekleme yoluyla çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen ortaokul ve liselerdeki 72 sınıfta uygulama yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul ve liseler eğitimine devam eden 1224 öğrenciye (628 kız, 596 erkek) test uygulanmıştır. Geçerlik güvenirlik ile ilgili veriler 2016-2017 eğitim ğretim yılında toplanmıştır.

Tablo-8: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'na İlişkin Betimsel İstatistikler (n=1224)

	ranj	Min.	Mak.	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
Olumlu- Olumsuz Yaşantı Puanı	48.00	12.00	60.00	43.96	8.88	-.600	.159
Ergen Öznel İyi Oluş Puanı	45.00	15.00	60.00	49.32	7.92	-.939	1.128
Duygusal Zekâ Puanı	85.00	20.00	105.00	72.11	14.69	-.196	-.278
Alt Boyutlar							
İyi Oluş	36.00	6.00	42.00	29.94	8.08	-.559	-.220
Öz kontrol	18.00	3.00	21.00	12.93	4.46	-.090	-.571
Sosyallik	18.00	3.00	21.00	14.81	4.28	-.349	-.592
Duygusalılık	18.00	3.00	21.00	14.42	3.90	-.372	-.216

Tablo-8 incelendiğinde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) çarpıklık ve basıklık katsayılarının 1.00 civarında ya da bu değerden küçük olduğu bulunmuştur.

Veri analizinde çarpıklık katsayısının +1 ile -1 arasında olması test puan dağılımlarının normalden aşırı sapma göstermediği şeklinde ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2005).

5.2. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Geçerlik “bir ölçme aracının ölçülmek üzere hazırlandığı amacı, değişkeni ölçme derecesidir”. Bir ölçeğin “neyi” ve ne denli “isabetli/doğru” ölçtüğü ile ilgili bir kavramdır (Büyüköztürk, 2005; Karasar, 2014; Tezbaşaran, 1996).

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) geçerliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler beş geçerlik ölçütüne göre test

edilmiştir. Bunlar; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliğidir.

5.2.1. Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliği, testi oluşturan maddelerin, ölçülmek istenen davranışı (özelliği) ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığıdır (Büyüköztürk, 2005).

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Türkçe formunda yer alan yönergelerin içerik olarak Türk kültürü açısından 11-17 yaş arası adölesanların duygusal zeka gelişim alanlarını değerlendirmeye ve maddelerinin çalışma grubunun gelişim düzeyine uygunluğuna ilişkin alan uzmanlarının görüşleri toplanmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman üç öğretim üyesinden maddelerin ölçekte yer aldıkları faktörlerin uygunluğuna ilişkin cevaplarını hem kapsam hem de Türk kültürüne uygunluğu açısından 3'lü derecelendirme ölçeği (1=Hiç uygun değil, 2=Orta derecede uygun, 3=Tamamen uygun) üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Uzmanların gerektiğinde açıklama yapmalarına olanak vermek için her bir maddenin karşısına açıklama sütunu eklenmiştir. Uzmanlardan alınan değerlendirmelere göre, testte yer alan maddelerin amaca uygunluğunu belirlemek için her bir maddeye verilen puanın aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmıştır. Aritmetik ortalaması 1,5 ve yukarı değerde olan, standart sapması 0,5 ve aşağı değerde olan maddelerin uygun maddeler olacağı temel alınarak maddeler değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2005). Uzmanlardan gelen geribildirimler doğrultusunda Türkçe ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçekteki maddelerin tamamı özgün ölçekte olduğu gibi olumlu cümle olarak ifade edilmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların maddelerin kapsamını uygun buldukları tespit edilmiştir.

5.2.2. Görünüş Geçerliği

Ölçme aracının neyi ölçtüğünü değil de neyi ölçer göründüğünü belirtmektedir. Bir ölçeğin görünüş geçerliği, o ölçeğin ölçmek istediği özelliği ölçüyor görünmesidir (Ercan ve Kan, 2004). Teste ilişkin teknik olmayan bir

özelliğidir. Yani bir ölçme aracının ismi, açıklamaları ve sorularıyla ölçmeyi amaçladığı özelliği ölçüyor görünmesi durumu şeklinde tanımlanmaktadır.

Yürütülen görünüş geçerliği çalışmasında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanındaki kapsam geçerliliği konusunda yardımcı olan yine aynı üç uzman tarafından, test yönerge ve maddelerinin öğrencilerin duygusal zeka alanlarını ölçtüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca testin isim, yönerge ve maddeler bağlamında bir bütünlük içerisinde olduğu saptanmıştır.

5.2.3. Dil Eşdeğer Geçerliği

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun çeviri işlemi için iki İngilizce çevirmeni, üç İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu olan okutman ve öğretim elemanı olmak üzere beş uzman tarafından yapılmıştır. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) İngilizce formunun Türkçe'ye çevrilmesi için izlenen yol üç aşamada gerçekleşmiştir.

İlk aşama, hem hedef hem orijinal dile hakim olan çevirmen, okutman ve öğretim elemanı olan birbirinden bağımsız olarak üç uzman tarafından TEIQue-ASF'nin İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Yapılan çevirilerin bütün formları karşılaştırılarak düzeltilmesi gereken ya da uygun görülen her bir öneri dikkate alınarak tek bir çeviri formu oluşturulmuştur.

İkinci aşamada, Türkçe form İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında birbirlerinden bağımsız olarak iki uzman tarafından İngilizce'ye yeniden çevrilmiştir. Bu işlemler sonrasında orijinal form ile Türkçe form arasında karşılaştırmalar yapılarak anlam bütünlüğü olduğuna karar verilmiştir.

Son aşamada, uzmanların görüşü çerçevesinde oluşturulan çeviri form ile ölçeğin orijinal formu Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman üç öğretim üyesi tarafından incelenerek çevirilerdeki ifadelerden orijinal forma en uygun maddeleri belirlemeleri için Uzman Görüş Formu 'nu doldurmaları istenmiştir.

Bu aşamadan sonra formlar arasında karşılaştırmalar yapılarak söz konusu maddeyi en iyi ifade eden çeviriler ölçeğin Türkçe formuna dâhil edilmiştir. Yapılan

anlamsal düzenlemeler ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Türkçe maddeler ile son halini almıştır. Ölçeğin çevirisinin ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin anlama düzeylerine uygun olduğu kararına varıldıktan sonra, ölçek geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için hazır hale getirilmiştir.

5.2.4. Ölçüt Bağımlı Geçerlik

Ölçüt bağımlı geçerliği objektif ve uygulaması kolay bir geçerlik türüdür. Ölçüt bağımlı geçerliği yaparken ölçek puanlarının bazı dış ölçütlerle (benzer ölçeklerle) ilişkisi aranır. Dış ölçüt bulmada başvurulacak birinci yol önceden geçerli olduğu bilinen bir ölçek kullanmaktır (Tezbaşaran, 1996).

Çalışmada Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun benzer test geçerliğini değerlendirmek amacıyla referans test olarak, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009) ve Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) kullanılmıştır.

Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, ergenlerin yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını içeren 15 maddeden oluşmaktadır. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, aile ilişkilerinde doyum, yaşam doyum, olumlu duygular ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır.

Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği olumlu ve olumsuz duyguları ve iyi oluşu ölçmek için Diener vd. (2010) tarafından geliştirilmiş kısa bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Telef (2013) tarafından yapılmıştır.

Ergen örnekleme ile Telef (2013) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda ölçeğin aslında ve üniversite öğrencileri ile yapılan uyarlama çalışmasında olduğu gibi ölçeğin iki faktörden oluştuğu, olumlu yaşantı boyutunun varyansın %28,91'ini ve olumsuz yaşantı boyutunun varyansın %22,41'ini açıkladığı saptanmıştır.

Çalışmada Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun benzer test geçerliği çalışması için Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009) çalışma grubuna uygulanmıştır.

Öğrencilerin Ergen Öznel İyi Oluş Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun alt boyutları ve toplam puanı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9: Öğrencilerin Ergen Öznel İyi Oluş Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Adölesan Kısa Formu Alt Boyutları Puanları Arasındaki İlişki

		İyi Oluş	Öz Kontrol	Sosyallik	Duygusallık	Toplam
Ergen Öznel İyi	<i>r</i>	.578	.315	.217	.343	.415
Oluş Puanı	<i>p</i>	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*
	<i>n</i>	1224	1224	1224	1224	1224

* $p < 0.01$

Tablo-9 incelendiğinde Ergen Öznel İyi Oluş Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu alt boyutları arasındaki korelasyon katsayılarının tabloda (iyi oluş $r = .58$; öz kontrol $r = .32$; sosyallik $r = .22$, duygusallık $r = .34$; toplam $r = .42$) belirtildiği gibi olduğu ve ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$).

Çalışmada Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun benzer test geçerliği çalışması için Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) çalışma grubuna uygulanmıştır.

Öğrencilerin Olumlu-Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun alt boyutları ve toplam puanı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo-10'da verilmiştir.

Tablo-10: Öğrencilerin Olumlu-Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Adölesan Kısa Formu Alt Boyutları Puanları Arasındaki İlişki

		İyi Oluş	Öz Kontrol	Sosyallik	Duygusallık	Toplam
Olumlu- Olumsuz Yaşantı Ölçeği	<i>r</i>	.609	.334	.227	.269	.397
	<i>p</i>	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*
	<i>n</i>	1224	1224	1224	1224	1224

* $p < 0.01$

Tablo-10 incelendiğinde Olumlu-Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Puanları ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun alt boyutları arasındaki korelasyon katsayılarının tabloda (iyi oluş $r=.61$; öz kontrol $r=.33$; sosyallik $r=.23$; duygusallık $r=.27$; toplam $r=.40$) belirtildiği gibi olduğu ve ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$).

5.2.5. Yapı Geçerliliği

Bir testte iyi bir madde seçebilmek için maddelerin istatistiki niteliklerini ortaya koyan test yöntemleri nicel bir kanıt niteliğindedir (Tepeli, 2007).

Bu çalışmanın yapı geçerliğinin sınanmasında Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun faktör yapısının özelliklerini betimlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır ve bulunan yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi bulgularından yararlanılmıştır.

5.2.5.1. Açımlayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı Faktör Analizi Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun yapı geçerliğini incelemek için yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi'nde öncelikle bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek önemli oranda manidar anlamlı korelasyonların olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun yapı geçerliğini incelemek için yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi'nde öncelikle

örneklem uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett-Sphericity testleri yapılmıştır.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımın faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmektedir. Kaiser bulunan değerler 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez (0.90'larda mükemmel, 0.80'lerde çok iyi, 0.70'lerde ve 0.60'larda vasat, 0.50'lerde kötü) olduğunu belirtmektedir (Büyüköztürk, 2005; Norusis, 1990; Tavşancıl, 2002).

Bu çalışmada Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .85, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri çok iyi bulunmuştur. Barlett-Sphericity testi değeri ise 3337.7 ($p < .001$) olarak anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur. Bartlett's değerlerinin anlamlılığı da verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldikleri hipotezini destekler niteliktedir.

Tablo-11: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett-Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği		.85
Bartlett's Test of Sphericity	χ^2	3337.7
	df	105
	p	.000*

* $p < 0.01$

Açımlayıcı faktör analizi işlemlerinde faktör çıkarma yöntemi olarak temel bileşenler faktör çıkarma yöntemi seçilmiş, herhangi bir rotasyon yöntemi seçilmemiş ve kayıp verilerin elenmesi için listwise eleme yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, öz değeri 1.00 ve üzeri olan 4 bileşen bulunmuştur ve bu bileşenler toplam varyansın %51.174'ünü açıklamaktadır. Bileşenlerin öz değerine ilişkin çizgi grafiği incelendiğinde ise, kırılma noktalarının 4. bileşenden sonra oldukça azaldığı görülmüştür.

Bu açıdan, kuramsal olarak da önerilen 4 faktörlü çözümün sınanmasına karar verilmiştir. Döndürülmüş bileşen matrisi ilk olarak incelendiğinde, birden fazla

faktöre yüklenen 15 madde belirlenmiş, bu maddeler elenerek aynı analizler yinelenmiştir. Eleme işlemi gerçekleştirilirken, bir maddenin yer aldığı faktörde “.40” ve daha fazla bir faktör yüküne sahip olması, maddelerin buldukları faktördeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın en az “.10” ve daha yukarı olması ölçütleri (Büyüköztürk, 2012) dikkate alınmıştır.

Faktör analizinde döndürmeden sonra değişken yüklemeleri ilgili faktör üzerine maksimize, ilgisiz faktör üzerine minimize edilmektedir. Bu amaçla yine temel bileşenler faktör çıkarma ve Varimax döndürme yöntemi kullanılarak yeniden faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Beş döndürme işleminden sonra en sade yapıya ulaşılmıştır. Maddelerin yüklendikleri faktörler ve faktör yükleri Tablo-12’de gösterilmiştir. Buna göre, faktörler sırasıyla toplam varyansın %26.01, %9.18, %8.54 ve %7.44’ünü ve toplamda %51.174’ünü açıklamaktadır. Kline (1994) çok boyutlu ölçeklerde bu oranın %40’ın üzerinde olmasının yapı geçerliği için önemli bir gösterge olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo-12: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Ortak Varyansı	Faktörler			
		İyi Oluş	Öz-kontrol	Sosyallik	Duygusallık
Madde 20	.679	.802			
Madde 24	.657	.772			
Madde 27	.530	.693			
Madde 5	.508	.636			
Madde 12	.552	.554			
Madde 9	.289	.434			
Madde 19	.544		.729		
Madde 30	.502		.667		
Madde 15	.469		.632		
Madde 16	.480			.688	
Madde 10	.502			.677	
Madde 14	.509			.626	
Madde 29	.542				.657
Madde 1	.468				.646
Madde 11	.445				.641

5.2.5.2. Alt Test Korelasyonları

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt test puanlarının korelasyonu Pearson Korelasyon Katsayısı ile test edilmiştir. Tablo-13'de görüldüğü gibi çalışma grubundaki öğrencilerin dört alt testten aldıkları korelasyon katsayıları makul düzeydedir.

Tablo-13: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Faktörlerinin Ortalama ve Standart Sapmaları ile Faktörler Arası Korelasyon Değerleri

FAKTÖR	Ort	ss	Korelasyon Katsayıları			
			F1	F2	F3	F4
F1.İyi oluş	29.21	7.89	-	.53**	.32**	.36**
F2.Öz-kontrol	12.93	4.46		-	.30**	.31**
F3.Sosyallik	14.81	4.28			-	.33**
F4.Duygusalılık	14.42	3.90				-

*p<0.01

Hangi büyüklükteki bir korelasyon katsayısının testin geçerliği için yeterli olduğu ile ilgili sabit bir korelasyon katsayısı yoktur. Fakat alt testler arasındaki ilişkileri temsil eden katsayılar geçerlik çalışmaları için değerlendirmeye katılmaktadır.

Bu katsayıların fazla yüksek olmaması kaydı ile belli düzeyde olması beklenir. Eğer Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun alt testleri arasındaki korelasyon katsayıları gereğinden fazla yüksek olsaydı, bu durum alt testlerin aynı yeteneği aynı derecede ölçtüğü anlamına gelirdi. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt testlerinin arasındaki korelasyon katsayıları çok düşük olsaydı duygusal zeka alanlarının gelişiminin ayırıcı yönünden çok ilişkili olmayan yetenekleri ölçtüğü düşünülürdü.

5.2.5.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucu ortaya çıkan 4 faktörlü yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla AMOS 19.0 paket programı kullanılarak DFA yapılmış ve ilgili path diyagramı Şekil 1'de verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 15 maddeden oluşan dört faktörlü ölçeğin yapısına ilişkin olarak (df=84, p<.001) Ki-kare değeri elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Ki-kare değerinin anlamsız olması beklenmektedir ancak bu değer örneklem büyüklüğüne oldukça duyarlıdır ve büyük örneklem gruplarında

çoğunlukla anlamlı düzeyde çıkabilmektedir. Bu açıdan alternatif olarak elde edilen Ki-kare oranının serbestlik derecesine bölümünden elde edilen bir hesaplama önerilmektedir (Byrne, 1984; Kline, 1994). Yapılan çalışmada bu oran ($\chi^2 / df = 4.379$) 4.379 olarak bulunmuştur. Bu oranın iki veya altında olması, modelin iyi bir model olduğu, beş veya daha altında bir değer olması ise modelin kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğunu gösterir (Şimşek, 2007). Bu bakımdan elde edilen değer, modelin kabul edilebilir bir model olduğuna önemli bir kanıttır.

Buna ek olarak GFI (Goodness of Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index), CFI (Comperative Fit Index), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) uyum indeksleri de hesaplanmıştır. Belirtilen uyum indekslerinin kabul edilebilirlik düzeyleri farklı yazarlara göre değişiklik gösterse de, genel olarak GFI, AGFI ve CFI'nin .90 ve üzeri olması, RMSEA'nın .08'in ve SRMR'nin .10 altında olması kabul edilebilir bir uyum iyiliğini ifade etmektedir (Kline, 1994; Şimşek, 2007)Yapılan çalışmada elde edilen değerler GFI=.961, AGFI=.944, CFI=.913, RMSEA=.053 ve SRMR= .0426 olarak hesaplanmıştır.

AMOS programı tarafından önerilen düzeltme indisleri incelendiğinde ise, önerilen hata korelasyonlarının aynı gizil (latent) değişkenlerde yer almasından dolayı uzman görüşü de alınarak, hatalar arası korelasyona izin verilmiş ve model yeniden analiz edilmiştir. Bu düzeltmeler sonucunda $\chi^2 / df = 4.161$, GFI=.95, AGFI=.964, CFI=.921 ve RMSEA=.051 ve SRMR= .0408 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar 15 maddeden oluşan 4 faktörlü Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun uygulandığı örnekleme kabul edilebilir uyum gösterdiğine ilişkin önemli kanıtlar sunmaktadır.

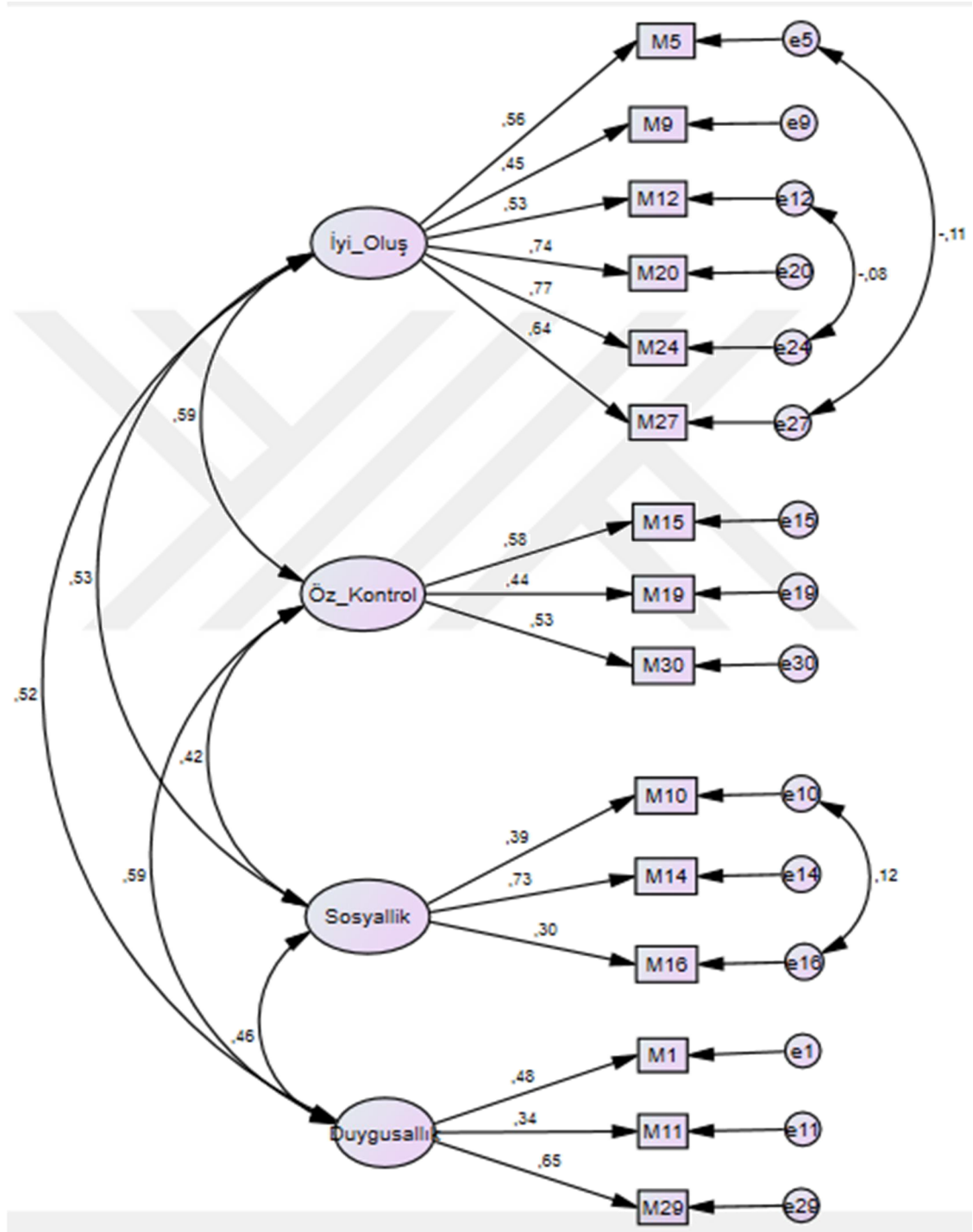
Şekil 1'de görüldüğü gibi Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun 4 faktörlü modeline ilişkin faktör yükleri .34 ile .77 arasında değişmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo-14: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Uyum İndeks Değerleri

Uyum İndeksleri	Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)		Sınır değerler
	Türkçe Formu	Özgün Test	
X ² /sd	4.16	-	2 ≤ X ² /sd ≤ 5
RMSEA	.05	.08	≤0.08
SRMR	.04	.06	≤0.05
GFI	.95	.94	≥0.95
AGFI	.96	-	≥0.90
CFI	.92	.94	≥0.97
TLI	.89	-	≥0.90
NFI	.90	-	≥0.95

(Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 1998; Jöreskog ve Sörbom, 1996; Marsh, Balla, & McDonald, 1988; Raykov ve Marcoulides, 2006; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003)

Şekil-1: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'na İlişkin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri

5.3. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Güvenirlik, aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılığı, aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınması yani ölçmenin tesadüfi hatalardan arınık olmasıdır (Büyüköztürk, 2005; Karasar, 2014). Bir test için asgari seviyede önemli olduğu düşünülen güvenilirlik katsayısı .70 ve üzeri bir değere sahip olması istenen bir durumdur (Salvia, Ysseldyke, & Witmer, 2012). Bu katsayının psikolojik bir test için .60 ve daha üzeri olmasının test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görüleceği belirtilmektedir (Tavşancıl, 2002). Bu çalışmada bir testin güvenilirliğini belirlemede kullanılan yöntemlerden iç tutarlık güvenilirliği ve test-tekrar test güvenilirliği hesaplanmıştır.

5.3.1. İç Tutarlık Güvenirliği

Cronbach Alpha yöntemi, ölçekte yer alan tüm maddelerin homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırmak için kullanılan bir yöntemdir. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki soruların varyansları toplamalarının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayıya Cronbach Alpha katsayısı denir (Kalaycı, 2010).

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun iç tutarlık güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu değerler İyi Oluş faktörü için .77, Öz kontrol için .70, Sosyallik için .69, Duygusallık için .65 ve ölçeğin tamamı için Cronbach alfa katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

Bulunan faktörlere ilişkin madde toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde .20 ile .59 arasında değiştiği, madde kalan korelasyon katsayılarının ise .25 ile .63 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bulunan madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında .20 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2012) göz önüne alındığında, madde toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir. Ayrıca madde toplam korelasyon analizlerinde tüm maddelerin korelasyonlarının $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Tüm bu sonuçlar tüm maddelerin aynı yapı içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo-15: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Madde Toplam ve Madde Kalan Korelasyon Katsayıları (n=1224)

	Madde Toplam		Madde Kalan	
	R	p	r	p
Madde 1	.311	.000*	.370	.000*
Madde 5	.446	.000*	.500	.000*
Madde 9	.400	.000*	.458	.000*
Madde 10	.287	.000*	.350	.000*
Madde 11	.229	.000*	.286	.000*
Madde 12	.441	.000*	.503	.000*
Madde 14	.426	.000*	.480	.000*
Madde 15	.392	.000*	.453	.000*
Madde 16	.196	.000*	.258	.000*
Madde 19	.269	.000*	.417	.000*
Madde 20	.557	.000*	.338	.000*
Madde 24	.590	.000*	.601	.000*
Madde 27	.481	.000*	.634	.000*
Madde 29	.403	.000*	.533	.000*
Madde 30	.356	.000*	.459	.000*

*p<0.01

5.3.2. Test-Tekrar Test Güvenirliği

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun güvenilirliğinin saptamak için yapılan uygulamalardan biri de testin-tekrar test

yöntemidir. Ölçeğin zaman içindeki kararlılığını belirlemek amacıyla, ölçek 207 kişilik bir gruba üç hafta ara ile iki kez uygulanmış ve test-tekrar test korelasyonu hesaplanmıştır.

Tablo-16: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Alt Testleri Test- Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	n	r
İyi Oluş	207	.652
Öz-kontrol	207	.611
Sosyallik	207	.636
Duygusallık	207	.613
Toplam	207	.672

* $p<0.05$

Test tekrar test korelasyonu ile ilgili olarak, iki ölçüm arasındaki korelasyon Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniği ile hesaplanmıştır. Bu iki uygulama arasında hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayıları alt boyutlar için .61 ile .65 arasında değişmektedir. Testin tamamı için ise test-tekrar test güvenirlik katsayısı .67 ($p<0.05$) olarak bulunmuştur. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun ilk ve son uygulamasında elde edilen puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Elde edilen korelasyon katsayı değerleri Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun “testin aralıklı tekrarı” güvenirlik ölçütünü karşılar (Pallant, 2005) niteliktedir.

Tüm bu istatistik analizler ışığında Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun Türkçe formu 11-17 yaş arasındaki adölesanlarda kullanmak için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak belirlenmiştir. Duygusal

yeterlikleriyle ilgili algılama düzeyini belirlemeyi amaçlayan bu form, bireysel veya grup olarak uygulanabilir. Ölçeğin toplamından alınan yüksek puanlar bireylerin, duygusal yeterliliklerinin yüksek olduğunu, düşük puanlar ise bireylerin duygusal yeterliliklerinin düşük olduğunu göstermektedir.

ALTINCI BÖLÜM

6. TARTIŞMA ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma örneklemini oluşturan 11-17 yaş arası adölesanların Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun uyarlama, geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin alt problemlere ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) 11-17 yaş arası adölesanlarda duygusal zeka gelişim alanlarını değerlendirmede kullanılabilirliğini incelemek amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından yapılan çevirilerde yer alan yönerge ve ifadelerin anlaşılabilirliği, Türk dilinin sözcük ve yapısına uygunluğu ve ölçeğin kapsam olarak 11-17 yaş arası adölesanların duygusal zeka gelişim alanlarını değerlendirmeye uygun olup olmadığı belirlenerek forma son şekli verilmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların maddelerin kapsamını uygun buldukları tespit edilmiştir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) 11-17 yaş grubundan on beş öğrenciye uygulanarak pilot çalışması yapıldıktan sonra geçerlik ve güvenilirlik için ihtiyaç duyulan veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda örneklemin basıklık, çarpıklık, ortalama, standart sapma ve ranjin kabul edilebilir değerler aldığı saptanmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) geçerliğinin belirlenmesinde, elde edilen veriler beş geçerlik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliğidir.

Kapsam geçerliğinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman üç öğretim üyesinin düzeltmeleri sonucunda elde edilen verilere göre, test maddelerinin çalışma grubunun gelişim düzeyine ve yönerge ve test maddelerinin ifade bakımından uygun olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Görünüş geçerliğinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanındaki kapsam geçerliliği konusunda yardımcı olan yine aynı üç uzman tarafından, test yönerge ve maddelerinin öğrencilerin duygusal zeka alanlarını ölçtüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca testin isim, yönerge ve maddeler bağlamında bir bütünlük içerisinde olduğu saptanmıştır.

Dil eşdeğerlik geçerliğinde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) İngilizce formunun Türkçe'ye çevrilmesi için izlenen yol üç aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama, hem hedef hem orijinal dile hakim olan çevirmenler, okutman ve öğretim elemanı olan birbirinden bağımsız olarak üç uzman tarafından TEIQue-ASF'nin İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Yapılan çevirilerin bütün formları karşılaştırılarak düzeltilmesi gereken ya da uygun görülen her bir öneri dikkate alınarak tek bir çeviri formu oluşturulmuştur.

İkinci aşamada, Türkçe form İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında okutman ve öğretim elemanları tarafından bağımsız olarak iki uzman tarafından İngilizce'ye yeniden çevrilmiştir. Bu işlemler sonrasında orijinal form ile Türkçe form arasında karşılaştırmalar yapılarak anlam bütünlüğü olduğuna karar verilmiştir.

Son aşamada, uzmanların görüşü çerçevesinde oluşturulan çeviri form ile ölçeğin orijinal formu Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman üç öğretim üyesi tarafından incelenerek çevirilerdeki ifadelerden orijinal forma en uygun maddeleri belirlemeleri için Uzman Görüş Formu 'nu doldurmaları istenmiştir.

Bu aşamadan sonra formlar arasında karşılaştırmalar yapılarak söz konusu maddeyi en iyi ifade eden çeviriler ölçeğin Türkçe formuna dâhil edilmiştir. Yapılan anlamsal düzenlemeler ile Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Türkçe maddeler ile son halini almıştır. Ölçeğin çevirisinin ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin anlama düzeylerine uygun olduğu kararına varıldıktan sonra, ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için hazır hale getirilmiştir. Bu sonuç ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinin orijinal maddelerle eş değer olduğunu göstermektedir.

Ölçüt bağımlı geçerliğinde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun benzer test geçerliğini değerlendirmek amacıyla referans test olarak kullanılan Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (Eryılmaz, 2009) ile arasındaki korelasyon katsayıları (iyi oluş $r=.58$; öz kontrol $r=.32$; sosyallik $r=.22$, duygusallık $r=.34$; toplam $r=.42$) ve Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) ile arasındaki korelasyon katsayıları (iyi oluş $r=.61$; öz kontrol $r=.33$; sosyallik $r=.23$; duygusallık $r=.27$; toplam $r=.40$) elde edilmiş ve ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.01$).

Yapı geçerliğinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) .85 ve Barlett-Sphericity testlerinden 3337.7 ($p<.001$) elde edilen sonuçlar dağılımın faktör analizi için uygun olduğu sonucunu vermiştir. Açımlayıcı faktör analizi işlemlerinde faktör çıkarma yöntemi olarak temel bileşenler faktör çıkarma yöntemi seçilmiş, herhangi bir rotasyon yöntemi seçilmemiş ve kayıp verilerin elenmesi için listwise eleme yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, öz değeri 1.00 ve üzeri olan 4 bileşen bulunmuştur ve bu bileşenler toplam varyansın %51.174'ünü açıklamaktadır. Bileşenlerin öz değerine ilişkin çizgi grafiği incelendiğinde ise, kırılma noktalarının 4. bileşenden sonra oldukça azaldığı görülmüştür.

Beş döndürme işleminden sonra en sade yapıya ulaşılmıştır. Maddelerin yüklendikleri faktörler ve faktör yükleri Tablo 12'de gösterilmiştir. Buna göre, faktörler sırasıyla toplam varyansın %26.01, %9.18, %8.54 ve %7.44'ünü ve toplamda %51.174'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt test puanlarının korelasyonu Pearson Korelasyon Katsayısı ile test edilmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin dört alt testten aldıkları korelasyon katsayıları makul düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu ortaya çıkan 4 faktörlü yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda 15 maddeden oluşan dört faktörlü ölçeğin yapısına ilişkin olarak $\chi^2 = 367.815$ ($df=84$, $p<.001$) değeri elde edilmiştir.

Uyum indekslerinin kabul edilebilirlik düzeyleri farklı yazarlara göre değişiklik gösterse de genel olarak GFI, AGFI ve CFI'nin .90 ve üzeri olması, RMSEA'nın .08'in ve SRMR'nin .10 altında olması kabul edilebilir bir uyum iyiliğini ifade etmektedir (Kline, 1994; Şimşek, 2007). Yapılan çalışmada elde edilen değerler AMOS programı tarafından önerilen düzeltme indisleri incelendiğinde ise, önerilen hata korelasyonlarının aynı gizil (latent) değişkenlerde yer almasından dolayı uzman görüşü de alınarak, hatalar arası korelasyona izin verilmiş ve model yeniden analiz edilmiştir. Bu düzeltmeler sonucunda $\chi^2 / df = 4.161$, GFI=.95, AGFI=.964, CFI=.921 ve RMSEA=.051 ve SRMR= .0408 olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlar 15 maddeden oluşan 4 faktörlü Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun uygulandığı örnekleme kabul edilebilir uyum gösterdiğine ilişkin önemli kanıtlar sağlamaktadır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun iç tutarlık güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu değerler İyi Oluş faktörü için .77, Öz kontrol için .70, Sosyallik için .69, Duygusallık için .65 ve ölçeğin tamamı için Cronbach alfa katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

Bulunan faktörlere ilişkin madde toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde .20 ile .59 arasında değiştiği, madde kalan korelasyon katsayılarının ise .25 ile .63 arasında değiştiği gözlenmektedir. Tüm bu sonuçlar tüm maddelerin aynı yapı içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun güvenilirliğinin saptamak için yapılan uygulamalardan biri de test-tekrar test yöntemidir. Test tekrar test korelasyonu ile ilgili olarak, iki ölçüm arasındaki korelasyon Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniği ile hesaplanmıştır. Bu iki uygulama arasında hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayıları alt boyutlar için .61 ile .65 arasında değişmektedir. Testin tamamı için ise test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .67 ($p < 0.05$) olarak bulunmuştur.

TEIQue-ASF yetişkin formunun yaş grubu açısından dili daha uygun hale getirilmiş bir formu olduğundan dolayı TEIQue-ASF için geçerlik ve güvenilirlik yapabilmek amacıyla ölçeğin yetişkin formundan bilgi edinilebilir (Siegling vd., 2015a). Özellikle yetişkin formuyla yapılan iki araştırma sonuçları TEIQue-ASF ile benzer sonuçlar bulunmuştur ($r = .73$ ve $.77$ (Gardner, 2011)). Birçok çalışmada adölesan formunun 30 maddelik formu olan TEIQue-ASF kullanılmıştır. Bu araştırmalar ölçeğin kısa formunun ergenlerde ($\alpha = .83$; (Mikolajczak, Petrides, & Hurry, 2009)) ve ön ergenlerde ($\alpha = .84$; (Petrides vd., 2006)) iyi iç tutarlık güvenilirliği gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Trait EQ gibi nispeten yeni bir yapının ölçülebilmesi için ölçüt geçerliği yapmak yeterli değildir. Varyansı açıklamanın ötesinde bu yapı ile ilişkili veya yapının dayandığı kuramsal çerçevede ölçeği açıklamak gerekmektedir. TEIQue ise beş faktörlü kişilik yapısı ile benzerlik göstermektedir (Petrides vd., 2007a).

Siegling vd. (2015a)'in ergen ve ön ergenler üzerinde yaptığı araştırmadaki bulgulardan hareketle, bugüne kadar TEIQue'nin ergen formuyla ilgili yetişkin formuna kıyasla çok az araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada TEIQue yapısının geçerliğini araştırmak amaçlanmaktadır. Bu sebeple daha önce Mavroveli vd. (2007) tarafından başa çıkma stratejileri ve sosyal-duygusal ölçütlerde açıklanan veriler yeniden analiz edilmiştir.

İkinci olarak, Frederickson vd. (2012) örneğinde değerlendirilen ölçütler üzerine yayınlanmamış verileri kullanarak, TEIQue-ASF'nin bilişsel yeteneği kontrol ederken nesnel akademik başarı ölçütlerindeki varyasyonu açıklayıp açıklayamadığı incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda ise, basıklık ve çarpıklık derecelerine bakıldığında depresyon değişkeninde normal olmayan bir eğri, sosyal yetkinlik için ise daha belirgin basıklık ve az miktarda çarpıklık göstermektedir. Depresyon ölçeğindeki iki uç nokta depresyon ölçeğindeki iki uç noktadaki ($z > 3$) normallik değerleri her iki çarpıklık (0.71) ve basıklık (-0.17) kabul edilebilir bir aralık (sırasıyla -0.50 ve 1.80)

içinde idi. Bunun sebebi örneklemin büyüklüğü ile ilişkili olabileceği belirtilmektedir.

Değişkenler ile TEIQue-ASF arasındaki korelasyonlar genellikle zayıf veya orta dereceli olarak bulunmuştur. En yüksek korelasyon 0.54'lük değer ile depresyondur. Başetme stratejileri ile TEIQue arasındaki korelasyonlar ise adapte baş etme stratejisi ile pozitif yönde, adepte olunmayan baş etme stratejisi ile negatif ilişki göstermiştir.

TEIQue-ASF'nin etkisini göz önünde bulundurmakla birlikte ölçeğin uzun formuna göre daha az güvenilir sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada TEIQue'nin akademik başarıya etkisinin az olması beklenen bir sonuç olmaktadır, çünkü kuramsal olarak da ölçek duygusal zekanın kişilik özelliği boyutunda ele alınabilecek bir ölçektir.

EQ özelliklerinin kişilikle çakışması göz önüne alındığında, kişilik değerlendirilmemiş ve kontrol edilmemiştir. Bu bir sınırlılık olarak görülmektedir. Tartışıldığı gibi, kontrol değişkenleri olarak kullanılan kapsamlı başa çıkma stratejileri, kişilik için daha gelişimsel açıdan anlamlı bir değişken olup yetişkinliğe kadar tamamen şekil almayabilir.

Yapılan araştırmanın birinci ve ikinci örnekleminde, kişilik ile ilgili bir özellik ölçütü eklemek ideal bir yaklaşım olsa da, analiz var olan verilerle sınırlı kalmıştır ve bu nedenle geçici olarak varsayılmalıdır. TEIQue-ASF ile yapılan daha önceki araştırmalara göre (Ferrando, Prieto, Almeida, Ferrándiz, Bermejo, López-Pina, Hernández, Sáinz, & Fernández, 2011) TEIQue-ASF hem kişilik hem de bilişsel yeteneği ölçen geçerliliğe sahip bir ölçme aracı olarak varsayılmıştır.

Frederickson vd. (2012)'nin yaptıkları araştırmada sosyal duygusal öğrenme (SEL) programının duygusal zeka ile ilişkisini inceledikleri araştırmalarında, tüm değişkenler için iki değişkenli korelasyon, ortalama ve standart sapma değerlerini analiz edilmişler ve yapılan yapısal eşitlik istatistiğine göre değerlerin modelle uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değerler; RMSEA= 0.08, GFI=.94,

CFI=.94, SRMR = 0.06.'dır. Ayrıca ölçeğin 4 faktörlü modeline ilişkin faktör yükleri .47 ile .78 arasında değişmektedir.

Petrides vd. (2006) tarafından, yaşları ortalaması 10.8 olan ön adölesanlarla yapılan araştırmada TEIQue-ASF'nin işbirliği, yıkıcı davranışlar ve agrasiflik ile ilişkisine bakılmıştır. Yüksek duygusal zeka özelliğinin, sosyal davranışsal tanımlarla pozitif yönde ilişkili olduğu ve antisosyal davranışsal tanımlarla negatif olarak ilişkili olduğu hipotezleri, Pearson product-moment korelasyonları yoluyla ölçülmüştür. Bu araştırma verilerinde TEIQue-ASF ile cinsiyet arasında ilişki bulunmamıştır, $p = .69$.

Davis (2012) tezinde, yaşları 11-16 arasında değişen 1170 (612 erkek, 558 kız) adölesana ($M=13.03$; $SD=1.26$) TEIQue-ASF'yi uygulamıştır. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun 4 faktörlü modeline ilişkin faktör yükleri .51 ile .70 arasında değişmektedir.

TEIQue'nin yetişkin versiyonunun 12 aylık arayla test tekrar test güvenilirliği $r = 0.78$, $p=.001$ ve ölçeğin faktörleri arasındaki iç tutarlılık katsayıları ortalama .77, duygusallık faktörü .78 iyi oluş faktörü .83, toplamda .90'dır (Petrides ve Furnham, 2009).

Petrides ve Furnham (2009)'e göre TEIQue-ASF faktör puanları üretmek üzere geliştirilmemiştir. TEIQue-ASF'nin uzun formuna göre daha düşük değerler çıkması beklenmektedir. Uzun formunda faktör puanları hesaplanabilirken kısa formu için faktör puanı düşük çıkabilmektedir. Bu sebepten dolayı kısa formu için yapılan ölçümlerde toplam puan üzerinden değerlendirme yapılmalıdır. Bununla birlikte bu araştırmada bulunan değerler yine de anlamlı çıkmıştır. Duygusallık .50, iyi oluş .79. Yapılan araştırmalarda TEIQue-ASF'nin genel puanı için iç tutarlık katsayısı için çok iyi sonuçlar elde edilmiştir. Yaşları 16-19 arasında değişen 490 bireyden oluşan örneklemden İngiliz adölesanlarda iç tutarlık katsayısı .83 (Mikolajczak vd., 2009), yaşları ortalaması 13,75 olan 282 bireyden oluşan örneklemden Hollandalı adölesanlarda iç tutarlık katsayısı .81 (Mavroveli vd., 2007) bulunmuştur. Bu sonuçlar mevcut örneklemden de doğrulanmıştır ($\alpha=.84$).

Petrides (2009) tarafından yapılan araştırmada Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun yetişkin formu olan TEIQue 153 maddeden, 4 faktör ve 15 alt boyuttan oluşan formu kullanılmaktadır. Bu çalışmanın TEIQue-ASF'nin faktörler arası korelasyon değerleri ve Açımlayıcı Faktör Analizi ile ilgili bilgi vereceği düşünölmektedir. Ölçeğin 15 alt boyuta 4 faktöre ilişkin faktör analizinde değerler .35 ile .92 arasında değişmektedir. Aynı zamanda ölçeğin faktörler arası korelasyon değerleri .35 ile .49 arasında değişmektedir.

TEIQue-ASF'nin yayınlanmış açımlayıcı faktör analizi bulunmamakla birlikte, yetişkin formunda ölçeğin 4 faktörden oluşan bir TEI modeli elde edilmiştir. TEI modelindeki çok faktörlü yapısı mevcut verilerle tutarlı olarak TEIQue'nin 4 faktörlü; iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik faktörleri CFA ile test edilmiştir. Literatürde de bu yaklaşım önceliğe sahiptir (Frederickson vd., 2012). Bu araştırmada ise ölçek tek faktöre zorlanarak elde edilen verilerle uyumlu olarak tek faktörlü bir model bulunmuştur. MLR $X^2(2) = 15.37$, $p < .001$, CFI = .98, TLI = .93, SRMR = .02, RMSEA = .08 [CI = 0.05–0.12]; hepsinde $\lambda \geq .58$ 'dir. Sonuç olarak, elde edilen verilere göre yapısal eşitlik modellemesi şekillenmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) 11-17 yaş arası adölesanlarda duygusal zeka gelişim alanlarını değerlendirmede kullanılabilirliğini incelemek amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar ve sonuçlara yönelik önerilere yer verilmektedir.

7.1. Sonuç

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) geçerliğinin belirlenmesinde veriler beş geçerlik ölçütüne göre test edilmiştir. Bunlar; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, dil geçerliği, ölçüt bağımlı geçerliği ve yapı geçerliği açısından test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun geçerli bir ölçme aracı olduğu ispatlanmıştır.

Türkçe versiyonu ile İngilizce versiyonu dil eşdeğerliği geçerliğini belirlemek amacıyla, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun çeviri işlemi için iki İngilizce çevirmeni, üç İngiliz dili ve edebiyatı mezunu olan okutman ve öğretim elemanı olmak üzere beş uzman tarafından yapılmıştır. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) İngilizce formunun Türkçe'ye çevrilmesi için izlenen yol üç aşamada gerçekleşmiştir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nu Türk kültürüne uyarlama sürecinde ilk olarak ölçeğin orijinal hali İngiliz Dili ve Eğitimi alanında uzman üç kişi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra hazırlanan bu formlar iki kişi tarafından geri çevir tekniği kullanılarak İngilizce'ye çevrilmiştir. Elde edilen form üç uzman tarafından anlamsal bütünlük, söz dizini, cümlelerin ifade edilme yapısı ve ifadelerin çalışma grubunun duygusal gelişim düzeyine uygunluğu açısından tekrar revize edilmiştir. Ölçeğin dil geçerliği için toplam sekiz uzmana başvurulmuştur. Uzmanlardan elde edilen sonuçlar ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinin orijinal maddelerle eş değer olduğunu

kanıtlanmıştır. Ölçeğin uzman görüşleri doğrultusunda oluşan son hali ile geçerlik güvenirlik çalışmalarında kullanılacak olan TEIQue-ASF Türkçe Form'u oluşturulmuştur. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun hedef dil ile dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu görülmüştür.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun kapsam geçerliğine sahip bir ölçme aracı olup olmadığını saptayabilmek için, Türkçe formunda yer alan yönergelerin içerik olarak Türk kültürü açısından 11-17 yaş arası adölesanların duygusal zeka gelişim alanlarını değerlendirmeye ve maddelerinin çalışma grubunun gelişim düzeyine uygunluğuna ilişkin alan uzmanlarının görüşleri toplanmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman üç öğretim üyesinden gelen geribildirimler doğrultusunda Türkçe ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçekteki maddelerin tamamı özgün ölçekte olduğu gibi olumlu cümle olarak ifade edilmiştir. Değerlendirme sonucunda, uzmanların maddelerin kapsamını uygun buldukları tespit edilmiştir. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) kapsam geçerliğine sahip bir ölçme aracıdır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nin görünüş geçerliği çalışmasında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanındaki kapsam geçerliliği konusunda yardımcı olan yine aynı üç uzman tarafından, test yönerge ve maddelerinin öğrencilerin duygusal zeka alanlarını ölçtüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca testin isim, yönerge ve maddeler bağlamında bir bütünlük içerisinde olduğu saptanmıştır.

Uygulama çalışmalarına hazır hale getirilen test Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul ve liseler eğitimine devam eden 1224 öğrenciye (628 kız, 596 erkek) test uygulanmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nin Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin 4 faktörlü yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Yalnız ölçeğin değerlendirilmesi yapılırken toplam puan bazında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçüt bağımlı geçerliğinde ise Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)'nun referans testi olarak kullanılan Ergen Öznel İyi Oluş

Ölçeği (Eryılmaz, 2009) ve Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği (Telef, 2013) ile arasında ilişkinin pozitif yönde orta seviyede anlamlı olduğu saptanmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt test puanlarının pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun iç tutarlık güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı .78 olarak bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde bu katsayının psikolojik bir test için .60 ve daha üzeri olmasının test puanlarının güvenilirliği için yeterli olduğu görülmektedir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt ölçekleri iç tutarlık güvenilirliği Cronbach alfa katsayıları İyi Oluş faktörü için .77, Öz kontrol için .70, Sosyallik için .69, Duygusallık için .65 olarak bulunmuştur.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun test tekrar test güvenilirliği korelasyon katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun ilk ve son uygulamasında elde edilen puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) alt ölçekleri test tekrar test güvenilirliği korelasyon katsayıları iyi oluş .65, öz kontrol .61, duygusallık .61, sosyallik .64’dir.

Bulunan faktörlere ilişkin madde toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde .20 ile .59 arasında değiştiği, madde kalan korelasyon katsayılarının ise .25 ile .63 arasında değiştiği gözlenmiştir. Tüm bu sonuçlar tüm maddelerin aynı yapı içinde olduğunu ifade etmektedir.

Uygulamalar sonucunda Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’ndan elde edilen verilerle çalışmanın geçerlik ve güvenilirlik analizleri tamamlanmıştır.

Yapılan istatistikî analizler ışığında Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’nun psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

7.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle daha sonra yapılacak araştırmalara yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Short Formu (TEIQue-ASF)'de yer alan yönergenin küçük yaş grubu için anlaşılabilirliği ile ilgili bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Ölçeğin küçük yaş grubuna uygulanması amaçlandığında ölçeğin yönerge bölümünün daha anlaşılır olması sağlanabilir.

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Full Formu (TEIQue-AFF)'nin Türkçe uyarlanması yapıp, TEIQue-ASF ile psikometrik özelliklerinin karşılaştırılması yapılabilir. Çünkü ölçeğin kısa formunda alt faktörlerine ilişkin daha yüksek değerler elde edilmezken bazı araştırmalarda uzun formunda bu faktörlerin puanlarının belirgin şekilde daha olumlu sonuçlar verdiği gözlemlenmiştir.

TEIQue-ASF ile ilişkili olabilecek sosyal beceri, akran ilişkileri, akademik başarı, saldırganlık, yaşam doyumu, kişilik özellikleri, narsistlik kişilik özellikleri gibi değişkenlerden söz etmek mümkündür. Bu gibi değişkenlerle TEIQue-ASF'nin ilişkisi araştırılabilir. Adölesanların kişilik özelliklerine göre duygusal zeka özellikleri incelenebilir.

Duygusal zekayı özellik olarak ele alan çalışma, modelin yaygınlaşmasını da göz önüne aldığımızda yurt dışında pek çok çalışmada yerini almıştır ve kabul görmeye başlamıştır. Ülkemizde henüz bu amaçla yapılan çalışmaların çok gerisinde kaldığımız sonucundan hareketle model ile ilgili çok az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Bu sebeple duygusal zekayı özellik olarak ele alan var olan araçların uyarlama çalışması yapılabilir veya farklı ölçme araçları geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2002). Duygusal Zeka ve Liderlik. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 53-68.
- Acar, F. T. (2001). *Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Arastırması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aluja, A., Blanch, A., & Petrides, K. (2016). Psychometric Properties Of The Catalan Version Of The Trait Emotional Intelligence (TEIQue): Comparison Between Catalan And English Data. *Personality and individual differences*, 99, 133-138.
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1984). The Effect Of Sampling Error On Convergence, Improper Solutions, and Goodness-Of-Fit Indices For Maximum Likelihood Confirmatory Factor Analysis. *Psychometrika*, 49(2), 155-173.
- Aslan, Ş. (2008). Duygusal Zeka, Bireylerarası Çatışmayı Çözümleme Yöntemleriyle İlişkili Midir? Schutte'nın Duygusal Zeka Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3).
- Atabek, E. (1999). *Bizim Duygusal Zekamız: Altın Kitaplar*.
- Austin, E. J., Saklofske, D. H., Huang, S. H., & McKenney, D. (2004). Measurement of trait emotional intelligence: Testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Personality and individual differences*, 36(3), 555-562.
- Bacanlı, H. (1999). *Duyusal Davranış Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dagitim.
- Balcı, U. G., Yilmazer, T. T., Aygün, H., Soysal, N., & Öngel, K. (2013). Evaluation Of Cognitive And Emotional Intelligence In Primary Care. *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care*, 7(1), 7-12.
- Bar-On, R. (2003). BarOn Emotional Quotient Inventory, Sample Report. *Multi Healt Sytems Inc., January,10*.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI) 1. *Psicothema*, 18(Suplemento), 13-25.

- Bar-On, R., & Parker, J. (2000). BarOn Emotional Quotient Inventory: Youth Version Technical Manual. *Toronto, ON: Multi-Health Systems Inc.*
- Bar-On, R., Tranel, D., Denburg, N. L., & Bechara, A. (2003). Exploring The Neurological Substrate of Emotional and Social Intelligence. *Brain, 126*(8), 1790-1800.
- Batista-Foguet, J. M., Boyatzis, R., Guillen, L., & Serlavos, R. (2008). Assessing Emotional Intelligence Competencies In Two Global Contexts. *Emotional intelligence: Theoretical and cultural perspectives*, 89-114.
- Becerem, E. (2002). Duygusal zeka, Personal Excellence. *Rota Yayın Yapım Tanıtım.*
- Boyatzis, R. E., & Sala, F. (2004). *"The Emotional Competence Inventory (ECI)" Measuring Emotional Intelligence* (G. Geher Ed.): Nova Science Publishers.
- Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004). Emotional Intelligence and Its Relation to Everyday Behaviour. *Personality and individual differences, 36*, 1387-1402.
- Bruner, J. S. (2009). *The Process Of Education*: Harvard University Press.
- Büyüköztürk, S. (2012). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 5. Baskı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, B. M. (1984). The General/Academic Self-Concept Nomological Network: A Review Of Construct Validation Research. *Review of educational research, 54*(3), 427-456.
- Carlson, E. A., Sroufe, L. A., Collins, W. A., Jimerson, S., Weinfield, N., Hennighausen, K., Egeland, B., Hyson, D. M., Anderson, F., & Meyer, S. E. (1999). Early Environmental Support And Elementary School Adjustment As Predictors Of School Adjustment In Middle Adolescence. *Journal of Adolescent Research, 14*(1), 72-94.
- Cobb, C. D., & Mayer, J. D. (2000). Emotional Intelligence: What the Research Says. *Educational leadership, 58*(3), 14-18.
- Cole, D. A. (1987). Utility Of Confirmatory Factor Analysis In Test Validation Research. *Journal of consulting and clinical psychology, 55*(4), 584.

- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (1997). *Liderlikte Duygusal Zeka* (A.A.v.B. Sancar, Trans.). İstanbul: Sistem.
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (1998). *Executive IQ: Emotional Intelligence In Leadership And Organizations*: Penguin.
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (2003). *Liderlikte Duygusal Zeka (3. Baskı)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1994). A Review And Reformulation Of Social Information-Processing Mechanisms In Children's Social Adjustment. *Psychological Bulletin*, 115(1), 74.
- Crowe-Fraley, B. G. (1999). *Emotional Intelligence and Student Retention*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Azusa Pacific University.
- Çakar, U., & Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:6, Sayı:3*.
- Çeçen, A. R. (2006). Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 101-113.
- Dağlı, M. E. (2016). *Ergenlikte Zeka Bölümü, Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Davis, S. K. (2012). *Multidimensional Pathways To Adolescent Resilience: The Case For Emotional Intelligence*. University of Manchester.
- Deniz, M. E., Erus, S. M., & Büyükcebeci, A. (2017). Bilinçli Farkındalık ile Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Duygusal Zekanın Aracılık Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47).
- Deniz, M. E., Özer, E., & Işık, E. (2013). Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169).
- Devonish, D., & Greenidge, D. (2010). The Effect of Organizational Justice on Contextual Performance, Counterproductive Work Behaviors, and Task Performance: Investigating The Moderating Role Of Ability Based Emotional Intelligence. *International Journal of Selection and Assessment*, 18(1).
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D.-w., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New Well-Being Measures: Short Scales To Assess

- Flourishing And Positive And Negative Feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156.
- Doğan, S., & Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 16(Sayı 1), 231-252.
- Dulewicz, V., & Higgs, M. (2001). *Emotional Intelligence Questionnaire: General and General 3600: User Guide*: NFER-Nelson.
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Erdoğan, M. Y. (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(23).
- Ergin, D. Y., & Özgürol, M. B. (2011). Bilimsel Tutum ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki. *ICONTE, 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April*.
- Eröz, S. S. (2011). *Duygusal Zeka ve İletişim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4).
- Eysenck, S. B., Eysenck, H. J., & Barrett, P. (1985). A Revised Version Of The Psychoticism Scale. *Personality and individual differences*, 6(1), 21-29.
- Ferrando, M., Prieto, M. D., Almeida, L. S., Ferrándiz, C., Bermejo, R., López-Pina, J. A., Hernández, D., Sáinz, M., & Fernández, M.-C. (2011). Trait Emotional Intelligence And Academic Performance: Controlling For The Effects Of IQ, Personality, And Self-Concept. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 29(2), 150-159.
- Frederickson, N., Petrides, K., & Simmonds, E. (2012). Trait Emotional Intelligence As A Predictor Of Socioemotional Outcomes In Early Adolescence. *Personality and individual differences*, 52(3), 323-328.
- Freudenthaler, H. H., Neubauer, A. C., Gabler, P., Scherl, W. G., & Rindermann, H. (2008). Testing and Validating The Trait Emotional Intelligence

- Questionnaire (TEIQue) In A German-Speaking Sample. *Personality and individual differences*, 45(7), 673-678.
- Gardner, H. (2011). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*: Hachette UK.
- Goleman, D. (1995). Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ For Character, Health And Lifelong Achievement.
- Goleman, D. (1998). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2000). Leadership That Gets Results. *Harvard Business School Review*.
- Goleman, D. (2003). *What Makes A Leader*.
- Goleman, D. P. (2012). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*: Random House Publishing Group.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (1998). *Multivariate Data Analysis* (Vol. 5): Prentice Hall Upper Saddle River, Nj.
- Izard, C., Fine, S., Schultz, D., Mostow, A., Ackerman, B., & Youngstrom, E. (2001). Emotion Knowledge As A Predictor Of Social Behavior And Academic Competence In Children At Risk. *Psychological science*, 12(1), 18-23.
- Izard, C. E. (2001). Emotional Intelligence or Adaptive Emotions? *American Psychological Association, Inc.* doi: 10.1037//1528-3542.1.3.249
- Jolić Marjanović, Z., & Altaras Dimitrijević, A. (2014). Reliability, Construct And Criterion-Related Validity Of The Serbian Adaptation Of The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). *Psihologija*, 47(2).
- Jordan, P. J., Ashkanasy, N. M., Härtel, C. E., & Hooper, G. S. (2002). Workgroup Emotional Intelligence: Scale Development And Relationship To Team Process Effectiveness And Goal Focus. *Human resource management review*, 12(2), 195-214.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*: Scientific Software International.
- Kalaycı, Ş. (2010). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 24.Baskı*: Nobel Yayınevi.
- Kaya, F., & Peker, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Affetme ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Duygusal Zekânın Aracı Rolü. *University of Gaziantep Journal of Social Sciences, 15(4)*.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide To Factor Analysis*: Routledge.
- Korkman, H., & Deniz, M. E. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yükleme Karmaşıklığı Puanlarının Duygusal Zeka ve Akıcı Zeka Çerçevesinde İncelenmesi. *E-AJI (Asian Journal of Instruction), 2(2)*.
- Köksal, A. (2007). *Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çalışması*. (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- London Psychometric Laboratory
<http://www.psychometriclab.com/Home/Default/14>, Erişim Tarihi
 08.07.2017
- Lopes, P. N., Salovey, P., & Straus, R. (2003). Emotional Intelligence, Personality, And The Perceived Quality Of Social Relationships. *Personality and individual differences, 35(3)*, 641-658.
- Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-Of-Fit Indexes In Confirmatory Factor Analysis: The Effect Of Sample Size. *Psychological Bulletin, 103(3)*, 391.
- Martinez-Pons, M. (2000). Emotional Intelligence As A Self-Regulatory Process: A Social Cognitive View. *Imagination, cognition and personality, 19(4)*, 331-350.
- Martskvishvili, K., Arutinov, L., & Mestvirishvili, M. (2013). A Psychometric Investigation Of The Georgian Version Of The Trait Emotional Intelligence Questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*.
- Mavroveli, S., Petrides, K., Rieffe, C., & Bakker, F. (2007). Trait Emotional Intelligence, Psychological Well-Being and Peer-Rated Social Competence In Adolescence. *British Journal of Developmental Psychology, 25(2)*, 263-275.
- Mavroveli, S., Petrides, K., Shove, C., & Whitehead, A. (2008). Investigation of the construct of trait emotional intelligence in children. *European child & adolescent psychiatry, 17(8)*, 516-526.

- Mayer, J. D., DiPaolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving Affective Content In Ambiguous Visual Stimuli: A Component Of Emotional Intelligence. *Journal of personality assessment*, 54(3-4), 772-781.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The Intelligence Of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). Emotional Development And Emotional Intelligence *What Is Emotional Intelligence? : Implications For Educators* (P. Salovey Y D. Sluyter ed., pp. 3-31): New York: Basic Books.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. (2000a). *Models Of Emotional Intelligence*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000b). Emotional Intelligence As Zeitgeist, As Personality, And As A Mental Ability. In R.B.-O.J.D.A. Parker (Ed.), *The Handbook Of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, And Application At Home, School, And In The Workplace* (pp. 92-117). San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2002). *Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test: MSCEIT. Item booklet*. Toronto, Ontario, Canada: MHS Publishers.
- McCroskey, J. C. (1984). Self-Report Measurement. *Avoiding communication: Shyness, reticence, and communication apprehension*.
- Mikolajczak, M., & Luminet, O. (2008). Trait Emotional Intelligence and The Cognitive Appraisal Of Stressful Events: An Exploratory Study. *Personality and individual differences*, 44, 1445-1453.
- Mikolajczak, M., Petrides, K., & Hurry, J. (2009). Adolescents Choosing Self-Harm As An Emotion Regulation Strategy: The Protective Role Of Trait Emotional Intelligence. *British Journal of Clinical Psychology*, 48(2), 181-193.
- Norusis, M. J. (1990). *SPSS-X advanced statistics guide*: SPSS Incorporated.
- Özdemir, M., & Dilekmen, M. (2016). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 98-113.
- Özer, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zeka ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi*.

- (Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özer, E., & Deniz, M. E. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(4).
- Pallant, J. (2005). Spss Survival Guide. *Crow's Nest, NSW: Allen & Unwin*.
- Palmer, B. R., Stough, C., Harmer, R., & Gignac, G. (2009). The Genos Emotional Intelligence Inventory: A Measure Designed Specifically For Workplace Applications *Assessing Emotional Intelligence* (pp. 103-117): Springer.
- Pérez, J. C., Petrides, K., & Furnham, A. (2005). Measuring Trait Emotional Intelligence.
- Perez, Z. A. (2009). *Evaluating Emotional Intelligence in the Workplace: A Selected Sample*: ProQuest.
- Petrides, K., & Furnham, A. (2000a). Gender Differences In Measured And Self-Estimated Trait Emotional Intelligence. *Sex roles*, 42(5-6), 449-461.
- Petrides, K., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European journal of personality*, 15(6), 425-448.
- Petrides, K., Sangareau, Y., Furnham, A., & Frederickson, N. (2006). Trait emotional intelligence and children's peer relations at school. *Social Development*, 15(3), 537-547.
- Petrides, K., Vernon, P., Schermer, J., Ligthart, L., Boomsma, D., & Veselka, L. (2010). Relationships Between Trait Emotional Intelligence And The Big Five In The Netherlands. *Personality and individual differences*, 48(8), 906-910.
- Petrides, K. V. (2009). Psychometric Properties Of The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) *Assessing Emotional Intelligence* (pp. 85-101): Springer.
- Petrides, K. V. (2010). Trait Emotional Intelligence Theory. *Industrial and Organizational Psychology*, 3(2), 136-139.
- Petrides, K. V. (2011). *Ability And Trait Emotional Intelligence* (S.v.S. Tomas Chamorro-Premuzic, and Adrian Furnham Ed.). Blackwell Publishing Ltd.

- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000b). On The Dimensional Structure Of Emotional Intelligence *Personality and individual differences*, 29(2), 313-320.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2003). Trait Emotional Intelligence: Behavioural Validation In Two Studies Of Emotion Recognition And Reactivity To Mood Induction. *European journal of personality*, 17(1), 39-57.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2009). Technical Manual For The Trait Emotional Intelligence Questionnaires (TEIQU). *London: London Psychometric Laboratory*.
- Petrides, K. V., Pérez-González, J. C., & Furnham, A. (2007a). On The Criterion and Incremental Validity Of Trait Emotional Intelligence. *Cognition and Emotion*, 21(1), 26-55.
- Petrides, K. V., Pita, R., & Kokkinaki, F. (2007b). The Location Of Trait Emotional Intelligence In Personality Factor Space. *British Journal of Psychology*, 98(2), 273-289.
- Poulou, M. S. (2014). How Are Trait Emotional Intelligence And Social Skills Related To Emotional And Behavioural Difficulties In Adolescents? *Educational Psychology*, 34(3), 354-366.
- Quinlan, D. M., & Schwartz, G. E. (1990). The Levels of Emotional Awareness Scale: A Cognitive-Developmental. *Journal of personality assessment*, 55(2), 124-134.
- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2006). On Multilevel Model Reliability Estimation From The Perspective Of Structural Equation Modeling. *Structural Equation Modeling*, 13(1), 130-141.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.
- Salvia, J., Ysseldyke, J., & Witmer, S. (2012). *Assessment: In Special and Inclusive Education*: Cengage Learning.
- Saracaloğlu, A. S., Saygı, C., Yenice, N., & Altın, M. (2017). Müzik ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mükemmeliyetçilik ve Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 70-89.

- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating The Fit Of Structural Equation Models: Tests Of Significance and Descriptive Goodness-Of-Fit Measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development And Validation Of A Measure Of Emotional Intelligence. *Personality and individual differences*, 25(2), 167-177.
- Shahzad, S., Riaz, Z., Begum, N., & Khanum, S. J. (2014). Urdu Translation and Psychometric Properties Of Trait Emotional Intelligence Questionnaire Short Form (TEIQue-SF). *Asian journal of management sciences & education*, 3(1), 130-140.
- Siegling, A. B., Vesely, A. K., Saklofske, D. H., Frederickson, N., & Petrides, K. (2015a). Incremental Validity Of The Trait Emotional Intelligence Questionnaire-Adolescent Short Form (TEIQue-ASF). *European Journal of Psychological Assessment*.
- Siegling, A. B., Vesely, A. K., Saklofske, D. H., Frederickson, N., & Petrides, K. (2015b). Incremental Validity of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire–Short Form (TEIQue–SF). *European Journal of Psychological Assessment*.
- Sjöberg, L. (2001). Emotional Intelligence: A Psychometric Analysis. *European Psychologist*, 6(2), 79.
- Spence, G., Oades, L. G., & Caputi, P. (2004). Trait Emotional Intelligence and Goal Self-Integration: Important Predictors Of Emotional Well-Being? *Personality and individual differences*, 37(3), 449-461.
- Stamatopoulou, M., Galanis, P., & Prezerakos, P. (2016). Psychometric Properties Of The Greek Translation Of The Trait Emotional Intelligence Questionnaire-Short Form (TEIQue-SF). *Personality and individual differences*(95), 80-84.
- Stys, Y., & Brown, S. L. (2004). "A Review of the Emotional Intelligence Literature and Implications for Corrections" Research Report. Canada.

- Şahin, F., Özer, E., & Deniz, M. E. (2016). Duygusal Zekanın Alana Özgü Yaratıcılığı Yordama Düzeyi: Üstün Zekalı Öğrenciler Üzerinde Bir İnceleme. *Eğitim ve Bilim, Cilt 41*(Sayı 183 181-197).
- Şahin, H. (2015). *Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zekalarına ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi*. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Şirin, E. F., & Şirin, H. D. (2016). Determining Of Trait Emotional Intelligence Of Students Studying In Faculty Of Sports Science. *Icwsr 2nd International Conference On The Changing World and Social Research*, 473.
- Tapia, M. (2001). Measuring Emotional Intelligence. *Psychological Reports*, 88(2), 353-364.
- Tatar, A., Tok, S., & Saltukoğlu, G. (2011). Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 21(4), 325-338.
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların Ölçülmesi ve Spss Ile Veri Analizi. *Nobel Yayıncılık, Ankara*.
- Telef, B. B. (2013). Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği: Ergenler İçin Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1).
- Tepeli, K. (2007). *Büyük Kas Becerilerini Ölçme Testi (BÜKBÖT)'in Türkiye Standardizasyonu*. (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tett, R. P., Fox, K. E., & Wang, A. (2005). Development And Validation Of A Self-Report Measure Of Emotional Intelligence As A Multidimensional Trait Domain. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(7), 859-888.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and Its Uses. *Harper's magazine*.

- Topuksal, D. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Ana Baba Tutumları Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Van der Zee, K., Thijs, M., & Schakel, L. (2002). The Relationship Of Emotional Intelligence With Academic Intelligence and The Big Five. *European journal of personality, 16*(2), 103-125.
- Van Rooy, D. L., Viswesvaran, C., & Pluta, P. (2005). An Evaluation Of Construct Validity: What Is This Thing Called Emotional Intelligence? *Human Performance, 18*(4), 445-462.
- Vural, D. E., & Kocabaş, A. (2011). 7 Yaş Grubu Öğrenciler İçin Duygusal Zeka Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Buca Faculty of Education Journal, 31*.
- Walker, R. E., & Foley, J. M. (1973). Social Intelligence: Its History and Measurement. *Psychological Reports, 33*(3), 839-864.
- Walter, O., & Sat, E. (2013). Dance And Its Influence On Emotional Self-Control And Regulation And Emotional Intelligence Abilities Among Early Childhood-Aged Children. *International Journal of Arts & Sciences, 6*(4), 77.
- Whitman, D. S., Van Rooy, D. L., Viswesvaran, C., & Kraus, E. (2009). Testing The Second-Order Factor Structure And Measurement Equivalence Of The Wong And Law Emotional Intelligence Scale Across Gender And Ethnicity. *Educational and Psychological Measurement, 69*(6), 1059-1074.
- Wong, C.-S., & Law, K. S. (2002). The Effects Of Leader And Follower Emotional Intelligence On Performance and Attitude: An Exploratory Study. *The leadership quarterly, 13*(3), 243-274.
- Yaylacı, G. (2006). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal Zeka ve Eğitim Açısından Doğurguları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 7*(1), 139-146.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Sosyal Beceri Düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Zeidner, M., Matthews, G., Roberts, R. D., & MacCann, C. (2003). Development of emotional intelligence: Towards a multi-level investment model. *Human development, 46*(2-3), 69-96.

EKLER

EK 1: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)

TEIQue-ASF Instructions: Please answer by putting a circle around the number that best shows how much you agree or disagree with each sentence below. If you strongly disagree with a sentence, circle a number close to 1. If you strongly agree with a sentence, circle a number close to 7. If you're not too sure if you agree or disagree, circle a number close to 4. Work quickly, but carefully. There are no right or wrong answers.

	Disagree						
	Agree						
1. It's easy for me to talk about my feelings to other people.	1	2	3	4	5	6	7
2. I often find it hard to see things from someone else's point of view.	1	2	3	4	5	6	7
3. I'm a very motivated person.	1	2	3	4	5	6	7
4. I find it hard to control my feelings.	1	2	3	4	5	6	7
5. My life is not enjoyable.	1	2	3	4	5	6	7
6. I'm good at getting along with my classmates.	1	2	3	4	5	6	7
7. I change my mind often.	1	2	3	4	5	6	7
8. I find it hard to know exactly what emotion I'm feeling.	1	2	3	4	5	6	7
9. I'm comfortable with the way I look.	1	2	3	4	5	6	7
10. I find it hard to stand up for my rights.	1	2	3	4	5	6	7
11. I can make other people feel better when I want to.	1	2	3	4	5	6	7
12. Sometimes, I think my whole life is going to be miserable.	1	2	3	4	5	6	7
13. Sometimes, others complain that I treat them badly.	1	2	3	4	5	6	7
14. I find it hard to cope when things change in my life.	1	2	3	4	5	6	7
15. I'm able to deal with stress.	1	2	3	4	5	6	7
16. I don't know how to show the people close to me that I care about them.	1	2	3	4	5	6	7
17. I'm able to "get into someone's shoes" and feel their emotions.	1	2	3	4	5	6	7
18. I find it hard to keep myself motivated.	1	2	3	4	5	6	7
19. I can control my anger when I want to.	1	2	3	4	5	6	7
20. I'm happy with my life.	1	2	3	4	5	6	7
21. I would describe myself as a good negotiator.	1	2	3	4	5	6	7

22. Sometimes, I get involved in things I later wish I could get out of.	1	2	3	4	5	6	7
23. I pay a lot of attention to my feelings.	1	2	3	4	5	6	7
24. I feel good about myself.	1	2	3	4	5	6	7
25. I tend to “back down” even if I know I’m right.	1	2	3	4	5	6	7
26. I’m unable to change the way other people feel.	1	2	3	4	5	6	7
27. I believe that things will work out fine in my life.	1	2	3	4	5	6	7
28. Sometimes, I wish I had a better relationship with my parents.	1	2	3	4	5	6	7
29. I’m able cope well in new environments.	1	2	3	4	5	6	7
30. I try to control my thoughts and not worry too much about things.	1	2	3	4	5	6	7

EK 2: Kişisel Bilgi Formu**1. Okulunuzun Adı:****2. Cinsiyetiniz:** Kız Erkek**3. Yaşınız:****4. Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?****5. Ailenizin toplam gelirini düşündüğünüzde aşağıdaki gelir grubundan hangisi size uygundur?** Düşük Ortanın altı Orta Ortanın üstü Yüksek**6. Annenizin mesleği:****7. Babanızın mesleği:****8. Annenizin eğitim durumu:** Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul
 Lise Üniversite Yüksek Lisans-Doktora**9. Babanızın eğitim durumu:** Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul
 Lise Üniversite Yüksek Lisans-Doktora**10. Kardeş sayınız:**1 2 3 4 ve üstü**11. Ailenizin ikamet ettiği ilçe:** Meram Selçuklu Karatay

EK 3: Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda yer alan ifadelerin karşısında bulunan seçeneklerden size uygun olanını işaretlemeniz gerekmektedir. Her ifadeyi bir kez değerlendirmelisiniz. Değerlendirmelerinizde hiç boş bırakmayınız.

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Ailem beni sever.				
2	Ailem beni destekler.				
3	Ailem bana saygı duyar.				
4	Ailem sağlıklı.				
5	İnsanlara karşı sabırlıyım.				
6	İnsanlara karşı hoşgörülüyüm.				
7	Genellikle neşeliyim.				
8	Genellikle güler yüzlüyüm.				
9	Hayatın tadını çıkartarak yaşarım.				
10	Hayatı doya doya yaşarım.				
11	Hayatı dilediğim gibi yaşarım.				
12	Sevdiklerimle beraberim.				
13	Sevdiklerimle yan yanayım.				
14	Arkadaşlarımla beraber vakit geçiririm.				
15	Dostlarımla beraberim.				

EK 4: Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği

Lütfen geçen dört hafta esnasında yaşadığınız ve yapmış olduğunuz şeyler hakkında düşünün. Daha sonra aşağıdaki duygulardan her birini senin ne kadar yaşadığını ölçeği kullanarak bildiriniz. Her madde için 1 ile 5 arasındaki numaralardan birini seçerek tepkinizi belirtiniz.

	Asla	Nadiren	Bazen	Sık sık	Daima
1. Olumlu	1	2	3	4	5
2. Olumsuz	1	2	3	4	5
3. İyi	1	2	3	4	5
4. Kötü	1	2	3	4	5
5. Hoş	1	2	3	4	5
6. Hoş Olmayan	1	2	3	4	5
7. Mutlu	1	2	3	4	5
8. Üzgün	1	2	3	4	5
9. Korkmuş	1	2	3	4	5
10. Neşeli	1	2	3	4	5
11. Kızgın	1	2	3	4	5
12. Memnun	1	2	3	4	5

EK 5: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) İzni

Esra Ergin <esraergin.42@gmail.com> 10.10.2016 ☆ ↶ ▾
 Alıcı: k.petrides ▾

Hi, I'm Esra ERGIN
 I do my master's degree in the Child Development and Education Sub Department of Child Development and Home Management Department of Konya Selçuk University. With your sanction, I would like to use "The TEIQue-ASF" scale developed by you to measure the validity and reliability of the scale and to use it in my Thesis. With your permission, could you please send the scale, validity and reliability information and psychometric properties of the scale via e-mail?

Best regards.

Petrides, Konstantinos <k.petrides@ucl.ac.uk> 10.10.2016 ☆ ↶ ▾
 Alıcı: bana ▾

İngilizce ▾ > Türkçe ▾ İletinin çevirisini görüntüle Her zaman çevir: İngilizce

Dear Esra,

Thank you for your email. You do not need special permission to use any TEIQue form in your research. Please see our FAQ at <http://www.psychometriclab.com/Home/Default/18> You can download the various TEIQue forms from the same website, which also incorporates an automated on-line scoring system for the TEIQue and TEIQue-SF (the TEIQue-ASF shares exactly the same scoring key as the TEIQue-SF).

I wish you good luck with your work,
 Dino

 K V Petrides
 London Psychometric Laboratory (UCL)
www.psychometriclab.com

From: Esra Ergin [mailto:esraergin.42@gmail.com]
Sent: Monday, October 10, 2016 17:51
To: Petrides, Konstantinos <k.petrides@ucl.ac.uk>
Subject: SCALF RFQIJFST

EK 6: Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği İzni

Ölçek İzni Gelen Kutusu x

Esra Ergin <esraergin.42@gmail.com>

13:44 (4 saat önce) ☆

Alıcı: erali76 ▾

Merhaba Hocam,
Ben Esra Ergin, Selçuk Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. İzniniz olursa "Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği"ni yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. İzniniz dahilinde bu ölçeği kullanabilmem için ölçeği ve ölçeğin psikometrik özelliklerini mail atabilir misiniz?

İyi Çalışmalar.

ali eryilmaz

15:02 (3 saat önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Merhaba
Ölçek ektedir. Psikometrik özellikler için ilgili makaleye bakınız.

Doc. Dr. Ali ERYILMAZ
Eskisehir Osmangazi Üniversitesi
Egitim Fakültesi, Egitim Psikolojisi
Tel: 0 (222) 239 37 50/1637
Email: erali76@hotmail.com
WEB: egitimpsikologu.com

Assoc. Prof. Dr. Ali ERYILMAZ
Eskisehir Osmangazi University,

EK 7: Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği İzni

Ölçek İzni

Gelen Kutusu x

Esra Ergin <esraergin.42@gmail.com>

14:36 (3 saat önce) ☆

Alıcı: bakitelef ▾

Merhaba Hocam,
Ben Esra Ergin, Selçuk Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. İzniniz olursa "Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği: Ergenler için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması" adlı çalışmanızda yer alan "Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği"ni yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. İzniniz dahilinde bu ölçeği kullanabilmem için ölçeği ve ölçeğin psikometrik özelliklerini mail atabilir misiniz?

İyi Çalışmalar.

Bulent Baki Telef

15:42 (2 saat önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Merhabalar,
Ekte ölçeği, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ile ilgili bilgileri gönderiyorum. İyi çalışmalar.

13 Ocak 2017 13:36 tarihinde Esra Ergin <esraergin.42@gmail.com> yazdı:

...

2 Ek

EK 8: Araştırma İzni

**T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 83688308-605.99-E.1555483
Konu: Araştırma İzni

07.02.2017

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 01/02/2017 tarihli ve 25669789-044/E.2505 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Esra ERGİN'in "Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği - Adölesan Kısa Formunun Uyarlama Çalışması" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki ortaokul, imam hatip ortaokulu ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmadan uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçları kullanılacak olup, sonucun CD ortamında iki nüsha olarak gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Mukadder GÜRSOY
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1-Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği (1 Sayfa)
2-Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)
3-Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (1 Sayfa)
4-Olum ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği (1 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza ile
Aslı ile Aynıdır.
15-02-2017

Akçeşme Mah.Garaj Cad. No: 4 Karatay/KONYA
Elektronik Ağ: <http://konya.meb.gov.tr>
e-posta: istatistik42@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Abdurrahman KAYNAK - Soru
Tel : (0 332) 353 30 50
Faks : (0 332) 351 50 40

694f-b986-37a7-bc54-3423 koda ile kayıt edilmiştir. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	ESRA ERGİN
Doğum Yeri:	KARAMAN
Doğum Tarihi:	05.11.1992
Medeni Durumu:	BEKAR
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	MEHMET BEĞEN İLKÖĞRETİM OKULU (2004)
Ortaöğretim:	İHSAN ÖZKAŞIKÇI İLKÖĞRETİM OKULU (2007)
Lise:	KONYA LİSESİ (ANADOLU) (2011)
Lisans.	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ/OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ (2015)
Yüksek Lisans.	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ/ ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ
İlgi Alanları:	ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GELİŞİM ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİMİ OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ DÜŞÜNME BECERİLERİ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUN
Tel:	05074103306
Adres:	NECİP FAZIL MAH. YÜCE SOK. UHUD SİT. C BLOK NO:8/5 MERAM/ KONYA